

MIQUEL FANÉ: LES MEVES MEMORIES

1945 - 2015.

MEMÒRIES
DE
MIQUEL FANÉ I TORRENT
1945 - 2016

GUIÓ

1. LES ARRELS	pg. 5
1.01.- ELS FANÉ:	
1.02.- ELS TORRENT.	
1.03.- EL CONTEXT SOCIOECONÒMIC FINS LA SEGONA MEITAT DEL SEGLE XX	
(NOTES AL 1)	
2. LA INFANTESA I L'ADOLESCÈNCIA 1945 – 1961	pg. 17
2-01.- LA MEVA INFANTESA	
2.02.- EL TRANSPORT I LES EXCURSIONS	
2.03.- LA CASA DEL TOSSOL, 19.	
2.04.- LES ESTADES A CA L'AVI	
2.05.- SANT ANTONI "DELS BURROS"	
2.06.- EL REFUGI DEL TOSSOL	
2.07.- ELS MEUS PRIMERS COL·LEGIS: LES ESCOLAPIES I ELS "HERMANOS":	
2.08.- LA VIDA FAMILIAR	
2.09.- L'INSTITUT LABORAL DE CALELLA	
2.10.- LA PLAÇA	
2.11.- ELS EVENTS I ANIVERSARIS	
2.12.- DEL TELÈFON AL TOCADISCOS PASSANT PEL TELEVISOR.	
2.13.- EXCURSIONS I ROMIATGES	
2.14.- ELS NADALS	
2.15.- LES SETMANES SANTES A ARENYS	
3. L'ESCOLA D'APARELLADORS I LES MILÍCIES 1961 – 1966	pg. 57
3.1.- L'ESCOLA D'APARELLADORS	
3.2.- ELS AMICS: DE L'ADOLESCÈNCIA A L'APARELLAMENT	
3.3.- LES MILÍCIES DELS "EXCEDENTES" I ELS TREBALLS DE DELIENANT,	
4. L'ÈPOCA DE BARCELONA	pg. 69
4.1.- LES REFORMES I LES AMPLIACIONS DE LA CASA DEL TOSSOL 19	
4.2.- A BARCELONA: D'ESTAR DE "MESTRESSA" AL PIS DE VILADOMAT.	
4.3.- LA "OFICINA TECNICA DE APAREJADORES"	
4.4.- METIS- NIXA I L'ESCOLA D'ARQUITECTURA	
4.5.- LA "MOGUDA" DELS SEIXANTA I L'ASSENTAMENT DELS MEUS 70.	
4.6.- JACA I EI CASAMENT AMB LA VICTORIA	
4.7.- PROFESSIONAL, ESTUDIANT CASAT I SENSE FILLS.	
4.8.- UN QUADRE DE 7.000 PESSETES.	
4.9.- AMB LA PRIMERA FILLA A VILADOMAT.	
4.10.- AMB LES DUES FILLES A ELIPSE.	
4.11.- LC ARQUITECTES I LA CRISI DE NIXA:	
5. EL RETORN A ARENYS 1983 – 2000	pg. 84

- 5.1.- EL RETORN A ARENYS. LA CASA DEL CARRER SANT PERE
- 5.2.- EL DESPATX D'ARENYS I ELS ANYS DE REGIDOR
- 5.3.- LA TESI DOCTORAL I EL PRIMER DAU.
- 5.4.- CAN FARRA, "SEU SOCIAL" I SEGONA RESIDÈNCIA.
- 5.5.- ELS ESPORTS SOCIALS
- 5.6.- LES VACANCES, ELS VIATGES I LES EXCURSIONS
- 5.7.- LES FESTES.

6. EL RELLEU GENERACIONAL pg. 98

- 6.1.- L'EMANCIPACIÓ DE LES FILLES I LES CRISIS FAMILIARS
- 6.2.- L'AVI MIQUEL.
- 6.3.- LES ADAPTACIONS DE LES CASES A LA NOVA ESTRUCTURA FAMILIAR.
- 6.4.- EL CONTE DE LA LLETERA LA CRISI DEL 2009.
- 6.5.- AJORNANT LA VELLESA
- 6.6.-UN FINAL PROFESSIONAL INOPORTÚ: LA MALALTIA

1.LES ARRELS

1.01.- ELS FANÉ

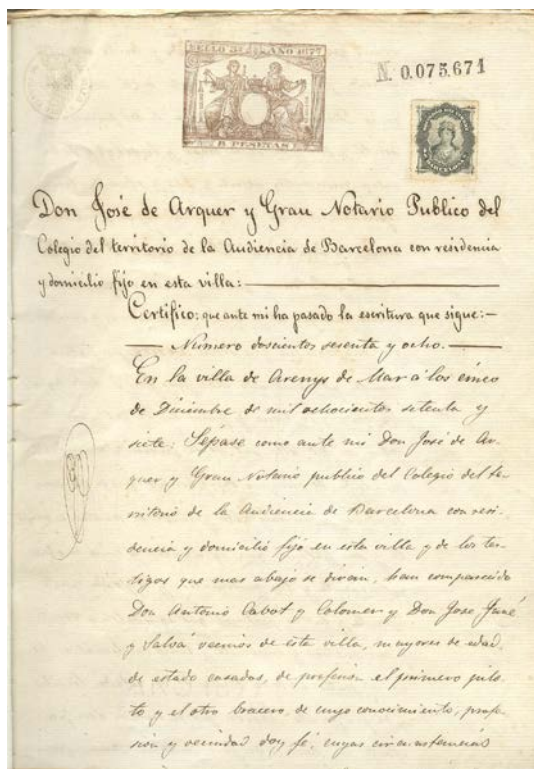

El carrer del Tossol el 1857

A la segona meitat del segle XIX, els germans Francesc i Josep Fané i Salvà - els meus rebesavis- vingueren amb sa família a Arenys de Mar -a la casa del número 19 del carrer del Tossol- procedents de Sant Vicenç de Llanerres, en una època en que, tan a aquí a Arenys de Mar com a tots els pobles de la costa catalana, la economia de la moderna agricultura començava a anar l'alça mentre la relacionada amb la "carrera d'Amèrica" ho feia a la baixa, imagino que, sobre

tot, a causa dels canvis tecnològics i d'escala en la indústria naval.

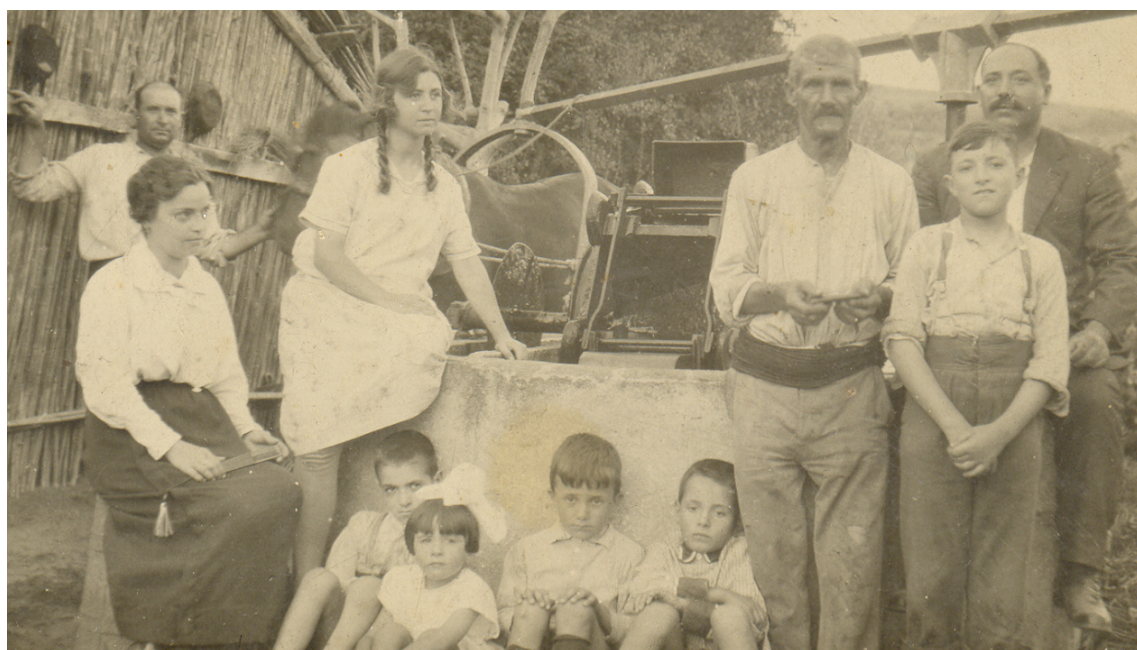
Així ho trobem als papers que han dormit, fins fa ben poc, a la calaixera de casa els quals ens documenten tan l'història de la casa del número 19 del Tossol -des que es bastí- com tot l'història de l'Horta de Can Fané del riu de Valldemaria -avui càmping El Carlitos"- que era l'horta que menaven i que, també, aviat van adquirir i de la qual en vivien tots els de la casa.

Esriptures de compra-venda de la casa del Tossol 19 al 1877

La calaixera de can Fané

La família Fané a l'horta. (Anys30?)

En Josep Fané i Alsina

A les successives escriptures de la casa del carrer dit del Tossol 19 – o sea “del alto suelo” , com sàviament ens aclareix l'escrivà del corresponent document decimonònic- hi veiem com, en Josep Fané i Salvà passa, el 1885 de ser identificat com a simple “labrador” a ser-ho com a “propietario” en haver comprat la casa a un “Piloto de barco” – el “catalejo” del qual, pel cert, encara conservem a la casa-

Josep Fané i Salvà –el meu rebesavi- no tingué fills però si un hereu capacitat per continuar i fer reeixir l'incipient negoci familiar que, des de la casa del Tossol amb l'horta del Rial de Valldemaria, havia emprès.

Aquest era en Josep Fané i Alsina, el nebot, fill del seu germà Francesc, amb qui havia vingut per a assentar-se a Arenys des de Sant Vicens.

El meu besavi Josep, consolidà aquest assentament engrandint i millorant l'horta i la casa. Això es palesa, anecdòticament amb coses tals com que encara ostenta el nom de “propietario” del nínxol familiar -adquirít en la primera etapa de construcció de l'actual cementiri- i que en nom d'ell

encara pago el rebut de l'aigua de la seva casa del Tossol.

Jo no vaig pas conèixer el meu besavi Josep però, en canvi, si que em queda una ombra de record de la besàvia Rosa Brieria - “la Roseta”- abans que morís.

Recordo una cara molt vella embolcallada en vestits negres damunt un balancí, a la terrassa ... que em somreia.

La Rosa Brieria

F- En Joan Fané i Brieria

La Cristina Vehils

A la segona generació dels Fané -ara ja no de Sant Vicenç si no d'Arenys- ja assentada al Tossol la succeí en aquesta casa la tercera que era la dels fills del meu besavi Josep:

En Joanet –en meu avi- la Roseta, i la Pepeta. De tots plegats resten records materials a casa.

En Joan Fané i Briera –per a mi, “l’avi”- es casà amb la Cristina Vehils, mentre que la Josefa emparentà amb els Maimí i la Roseta amb els Crusat de Canet.

La Josefa Fané i Briera –la tia Pepeta- i en Benet Maimí i Miró, tingueren tres fills en Benet, en Francesc –en “Franciscu”- i en Josep Maria.

La Rosa Fané i Briera –la tia Roseta- i en Joaquim Crusat i Bruguera, de Canet, tingueren dos fills en Joaquim i l’Aurora, que morí jove.

El meu avi Joan, tingué tres fills:

En Josep M^a -per a mi, l’oncle “pepitu”- en Joanet i en Benet, el meu pare, qui pràcticament no conegué la seva mare,

doncs, la meva avia Cristina, morí essent ell quasi un nadó

L’avi Joan, però, malgrat haver tingut tres fills, només tingué un net, que soc jo mateix.

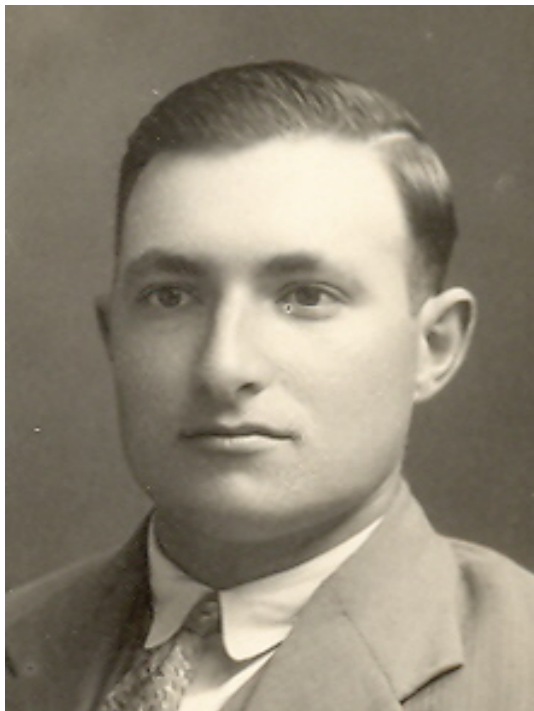
Efectivament, l’oncle “Pepitu” es va casar amb Teresa Bosch –per a mi, la tia Tresita- però no van tenir fills.

En Benet Fané i Vehils

En Joan Fané i Vehils

En Josep Mª Fané i Vehils

La Teresa Pons

En Joanet, és un dels “desapareguts” de la guerra, que avui, amb la flamant llei de memòria històrica, i les exhumacions de fosses comuns, estic intentant donar coneixement d'ell per si això contribueix en alguna cosa a dita memòria.

Els Fané com tots el pagesos, tenien, doncs, la seva “casa de pagès” dins el poblat que era on vivien –al Tossol, 19- mentre que a l'horta que menaven –la del Rial de Valldemaria, junt al terme de Canet- només hi havia una petita casa dita “la barraca” amb el pou i el safareig i a la vinya, -que també acabaria essent una horta en bona part- una altre barraca amb un altre pou i un altre safareig més moderns.(2)

No és fins l'any 1940, en acabada la guerra, que els Fané bastiren la casa de l'Horta amb el nou habitatge tot anant-hi –ara si- a viure el meu avi amb els meus oncles –en Pepitu i la Tresita- L'avi Joan, cedí aleshores als meus pares la casa del Tossol 19, on es mudaren amb mi –jo tenia un any- si bé ell, s'hi va reservar una habitació als baixos que -amb la calaixera , “els sants” i el llit de caoba que encara conservo-, recordo perfectament. De fet, mentre va tenir energia, va usar aquesta habitació tots els caps de setmana i sempre que “tocava” anar a l'Ateneu –festes majors, carnaval, etc.-

1.02.- ELS TORRENT

En Benet Fané –el meu pare- es va casar amb la Teresa Torrent –la meva mare- la gran de les quatre filles que va tenir em meu avi matern Miquel Torrent amb Trinitat Salvà, la iaia Trini.

Miquel Torrent i Maresme, l'avi que – com a l'avia Cristina- tampoc vaig arribar a conèixer, tingué quatre filles, la Teresa –la meva mare- la Pepita, la Carme i la Carolina –les meves tietes-

El meu avi Miquel, era el petit de “Can Farra” del carrer dels Capellans d'Arenys de Munt i des de l'any 1929 fou l'**amo** de l'horta i la casa de “Can Bomba” on havia arribat com a “**mosso**” feia uns anys. (3)

Així, a partir dels anys trenta, Can Bomba va passar a ser Can Farra, molt a pesar del meu avi i les seves filles, que consideraven el mot pejoratiu per la qual cosa l'avi Miquel va fer estucar, inútilment, a la façana el rètol de “Huerta Torrent”. No sé si van trigar gaire en adonar-se que Can Torrent, a Arenys, era un altre casa, no pas aquesta.

I, és que l'avi Miquel, poc sabia la importància que els seus nets –amb bon humor- donaríem a no deixar perdre aquest decimonònic topònim, “FARRA”, que(3) no és pas català si no espanyol-sud-americà i, per tant, ben segur, lligat a la gent d'Arenys que feia la carrera d'Amèrica.

En Miquel Torrent, també va adquirir la casa amb la botiga de la Riera, davant del mercat, que és on jo vaig néixer, quan feia pocs mesos que ell havia mort de leucèmia als 52 anys encara jove restant a mitges un seu ideal d'arribar a dotar a totes les quatre filles amb alguna hisenda.

Miquel Torrent

En

n Benet amb les germanes Torrent a
Can Farra

Casament Benet- Teresa

La Teresa i sa mare Trini

Benet, germanes i amigues a la platja

.Crec que la meua mare Teresa – la gran- ja vivia amb la seva germana Carme a la botiga de la Riera quan es va casar amb en Benet Fané -el meu pare- i en morir el seu pare, la germana petita, la Carolina, també va anar-hi a viure, tot restant a l'horta de Can Farra la germana segona, la Pepita, amb la seva mare, la iaia Trini, i l'Antoni Sellés que, imagino que, aleshores, encara no devia ser el meu oncle sinó algun treballador de la casa, potser com, als anys 20, ho havia estat l'avi Miquel.

La Carme aviat es va casar – amb en Joan Treserras- i van anar a viure a casa d'ell, al carrer de Sant Gabriel, on s'hi va quedar ja de per vida.

Però, en canvi, la Carolina va viure amb nosaltres -primer a la botiga i de seguida a la casa del Tossol- fins que es va casar –amb en Salvador Planells- quan jo ja tenia 10 anys. Va fer, doncs, per a mi, segons com es miri, les funcions de germana gran.

Amb la botiga, tots plegats no se'n sortiren i la van traspasar per fer-se amb dues parades a la plaça del Mercat. La carnisseria del meu pare i la cansaladeria – aleshores “tocineria” – de la mare, que finalment, als anys 70,

va acabar “heretant” la seva germana Carme.

Mort l'avi Miquel, Can Farra va continuar essent casa de pagès, fins al greu accident de moto de l'Antoni i la Pepita, que va commocionar tota la família i va desballestar, definitivament, la continuïtat de Can Farra com a activitat productiva agrícola. Una activitat que, en aquests paratges, ja havia aleshores començat la seva imparable recessió.

Les 4 germanes Torrent

1.03.-EL CONTEXT SOCIOECONÒMIC FINS LA SEGONA MEITAT DEL SEGLE XX

Com és conegut, tots els canvis socioeconòmics del món occidental des del segle XIX va arribar a casa nostra tard i malament –pitjor a la resta d'Espanya, és clar. La evolució burgesa, la descolonització, la república, la guerra, l'anarquisme i el feixisme ens serveixen per explicar la història política en general però, no la de la pagesia en particular ni de l'àmbit costaner concret en que evoluciona la meua família.

La prosperitat d'Arenys de Mar –com de tota la costa catalana- està vinculada a les activitats industrials, comercials i de tota mena derivades sobre tot de la carrera d'Amèrica. Però aquesta base canvia durant el segle XIX jugant els avanços tecnològics – el vapor primer i l'electricitat després- en contra de la indústria naval i a favor de la pagesia. Els vaixells passen a ser de vapor i la indústria i el comerç canvia d'escala.

Això explica que quan a la primera meitat del XIX els Fané fugen dels latifundis de la noblesa de Sant Vicenç, l'estructura social encara vigent per a ells era la de l'"*ancien regime*" del XVIII –senyors, masovers i mossos- no pas la de la nova cultura burgesa. El conegut "camaleonisme" dels pagesos fa que la guerra no afecti gaire la seva economia fins els grans canvis al país dels anys 60. Amb el bobbeig havien convertit el secà en regadiu i havien après a exportar i a anar als mercats més adients pels seus productes.

La família:era el més important amb la manifesta autoritat i privilegis del seu cap. La dona administrava la casa i les tietes tenien les seves funcions, També els avis mantenien seu estatus de titular si la finca la menava l'hereu.

Com hem vist, però, en les meves dues famílies la tradició es va trencar i no

només pel pas del país a la modernitat dels anys 60 sino per una particularitat diferent en cada cas. L'avi Miquel no tenia hereu sinó pubilla .i aquesta no havia continuat el negoci de la pagesia. I, en el cas de "Can Fané" l'oncle no tenia fills ni hereu que continués l'explotació agrícola de l'horta pel que en anar essent venuda aquesta, l'herència sempre va ser repartida entre els dos fills –fins que es va reagrupar en mi, es clar

Una de les característiques d'aquesta pagesia és que era urbana. La casa mare –i el mercat- era al poble, a l'horta s'hi anava en carro –la casa del poble teia cort, pallissa i cubers de verema- i allà hi havia les "barraques" i demés construccions i instal·lacions auxiliars necessàries.

En el cas de les meves famílies això també canvia un xic, doncs a can Fané, es basteix la casa de l'horta -com a masia-, als anys 40 i es va deixant la casa del poble pel negoci del meu pare, el fill petit. "Can Bomba"o "Can Farra" o "Huerta Torrent", en canvi, sempre havia esta una masia –s'hi vivia- i no és també fins els 40 que l'avi Miquel compra al poble la casa de la Riera per a botiga.

"Can Bomba"

NOTES AL 1

(1) El carrer del Tossol, segons ens consta, és obert, com altres d'Arenys, amb una parcel·lació del segle XVII que es consolida amb la fortíssima embranzida demogràfica, que a tota la costa catalana es va donar al segle XVIII, i que va fer quadruplicar la població d'Arenys de Mar.

A totes les parcel·lacions del segle XVII i XVIII, com la del Tossol, les seves senzilles cases tenien pati al davant i eixida al darrera i, primitivament, constaven només d'una cuina-menjador a la planta baixa i d'una habitació amb alcova a la planta pis. Al número 7 del Tossol encara en queda una de les últimes cases d'Arenys que mantenen el pati del davant.

(2) Parcel·lacions com la del Tossol i bastit de cases cada cop millors en aquests aleshores nous carrers d'Arenys, són el resultat de l'embranchida econòmica que dona "carrera d'Amèrica" fins el segle XIX.

Però, com ja hem dit, al segle XIX, el declivi d'aquesta carrera d'Amèrica a tota la Costa, dona pas a una altra embranzida econòmica diferent. És la de la producció agrícola intensiva que, a Arenys de Mar, es dona des de les hortes dels deltes dels rials i les planes d'al·livi guanyades al mar al llarg dels segles, com ho era -en el cas de casa meua- l'horta comprada pels Fané - procedents de Sant Vicenç- al delta del Rial de Valldemaria, als plans del Cabaió o la de Can Bomba -després Can Farra- comprada als anys 20 pel meu altre avi Miquel -procedent d'Arenys de Munt i els seus avis, també de Sant Vicenç- al Rial llarg. Les parts altes dels turons, sobre les hortes, eren les vinyes.

Si mirem enrere, en la història, no ens estranyarà que sota aquestes planes agrícoles costaneres, sovint hi trobem restes romanes de tota mena, especialment de Vil·les bastides durant

la "pax romana". Però la inseguretat d'èpoques posteriors va fer que ran de costa, deixessin d'haver-hi habitatges.

Efectivament, al front costaner, no hi trobem pas aquelles masies disseminades pel territori -dels segles XV al XVIII- que amb en tanta normalitat trobem a l'interior del nostre territori, com passa a Arenys de Munt, per exemple. De fet, gairebé fins el segle XX, a la ribera dels Arenys, quasi totes les "cases de pagès" -de tots els rangs-, es concentren al nucli del "Poblat de Mar", a la Parròquia de Santa Maria que esdevindria l'Arenys de Mar d'avui.

.....

(3) Haig de suposar, quan a les edificacions d'aquesta finca **que** - amb independència de possibles ancestrals assentaments de la història antiga - el més antic són: el safareig -segurament de l'any 1700- i l'era.

De la casa actual, el més antic és el quadrat de 8x8m bastit, en dos cossos, davant del primer pou - aquest, segur molt més antic- l'explotació del qual devia motivar, al seu dia, el desviament del Torrent d'en Navarra en el seu entroncament amb el Rial Llarg.

Hem refereixo al "quatre" que fa el torrent Navarra darrera la casa, que a tots ens sembla -ben segur erròniament- que sempre ha tingut aquesta forma.

El progrés econòmic de la nostra costa, des del final del segle XIX, deriva cap a la formació d'un món agrari progressista, que es troba amb uns sòls prou desforestats i amb un clima òptim pel conreu. Però sense aigua superficial.

Malgrat l'estructura encara feudal de la propietat dels nostres sòls agrícoles, amb reminiscències que van romandre fins als anys seixanta –*el cens de la casa dels Mora sobre aquesta finca no es va poder liquidar fins fa pocs anys, gràcies al nou reglament hipotecari*- i malgrat la majoritària tinença del sòl per part de grans famílies terratinents –*en l'escriptura més antiga que he trobat d'aquesta casa la titularitat era dels Xuriquer*- la pagesia maresmenca va arribar a col·locar-se en

l'avantguarda del seu sector econòmic arribant, a començaments del segle passat –*el XX*-, a adquirir per a l'exportació a Anglaterra –*amb les seves oficines a París*– el que avui en diríem la “denominació d'origen”- de “*Mataró Potatoes*”.

Aquesta casa devia, doncs, estar en sintonia amb la “*alta tecnologia*” pagesa del moment doncs, fins que la va comprar el meu avi, als anys 20, va ser “**Can Bomba**”.

2. LA INFANTESA I L'ADOLESCÈNCIA 1945 - 1961

2.01- LA MEVA INFANTESA

Sempre m'han dit, que eren les vuit del matí quan jo vaig néixer, aquell 23 d'octubre del 1945 a l'Aliança de Mataró. Vivíem, llavors, a la casa de la botiga de la Riera.

El meu avi matern, en Miquel Torrent – que el molestava mol que li diguessin pel mot familiar: “en Farra”-, de fet, en vida no va arribar mai a ser “avi” doncs havia mort de leucèmia feia poc menys d'un any quan la seva filla gran Teresa

–la meva mare- tot just estava embarassada.

En Miquel, va morir set mesos abans de néixer jo, deixant les seves quatre filles encara molt joves i sense haver acabat el seu projecte de vida -dotar-les amb una casa per cada una- malgrat que ja ho tenia, però, molt avançat.

De fet, tenia ja assolit el principal: la casa de l'horta –Can Bomba, esdevinguda Can Farra”- i la de la Riera, amb la botiga.

Amb això, malgrat ser nouvingut a Arenys de Mar per venir d'Arenys de Munt, ja era un dels pagesos arenyencs ben assentat, modernitzant i, atès els malt temps que es vivien, força benestant, tal i com ho eren, ja de feia temps, els Fané, amb qui havia emparentat en casar la seva pubilla –la meva mare- amb el petit dels Fané –el meu Pare-

A Can Farra, que ell volia –sense èxit- que es digués “Huerta Torrent”, s'hi van quedar la deva vidua, la iaia Trini, i la filla segona, la tieta Pepita, amb l'oncle Antonio que menava l'horta.

La Carme, aviat el va casar i va anar a Can Tresserras i, a la casa de la Riera, amb la botiga, s'hi van quedar els meus pares amb la Carolina.

La Carolina només tenia quinze anys, i va formar família amb els meus pares i jo mateix, per a viure-hi aquella dècada de joventut daurada que va des de la sortida de l'adolescència fins al casament.

Érem encara a la postguerra. Els temps eren molt difícils i tots ells inexperts. No m'estranya que amb la botiga de la Riera no se'n sortissin. Però, penso que la vàren encertar quan la van deixar i es varen fer amb **les dues parades** de la Plaça:

L'avi Joanet –en Joan Fané- els va donar un bon cop de mà en anar-se'n ell i els meus oncles **a viure a la nova casa de l'Horta** i cedir al meu pare aquesta casa del Tossol, la casa dels Fané des que havien vingut de Sant Vicenç a Arenys de Mar a principis del segle XIX..

En Miquel a 1 any

2.02.- EL TRANSPORT I LES EXCURSIONS:

Malgrat que en aquesta època ja hi havia cotxes i camions, els pagesos seguien transportant les seves mercaderies amb el carro i pel transport de persones encara tenien com a vehicle lleuger, la tartana

L'avi amb en "Perico"

Com és lògic, carros i tartanes servien per la mobilitat de curta distància –de la casa del poble a l'horta i d'aquesta al mercat. Per a la mobilitat en general de persones el transport era el tren quines estacions enllaçaven amb els cotxes de línia de les poblacions interiors. A

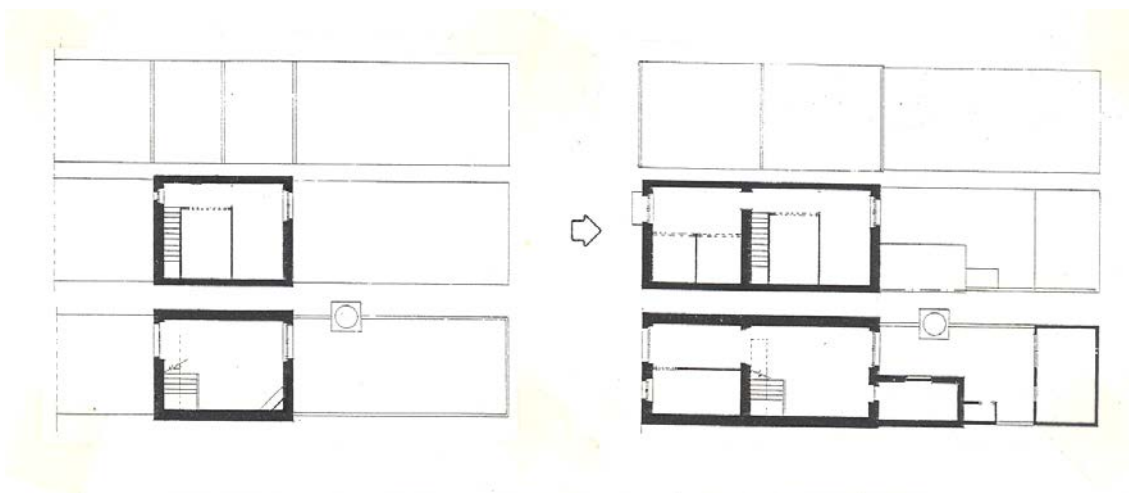
l'estació d'Arenys s'agafava el "Cotxe d'Arenys de Munt" però també el de Sant Celoni que unia les línies de la costa amb la del Vallès passant per Coll Sa Creu i Vallgorguina.

En aquella època, però, a la els trens, de la línia de la costa, no només eren de passatgers. També n'hi havia encara de mercaderies i Arenys en tenia estació –estava a l'altra costat de la de passatgers.

Per fer arribar les mercaderies del tren al seu destinatari, davant mateix de l'estació ho havia un servei de carros . Drec que es deia "*servicio de puerta a puerta*"

A voltes, al meu pare, que li subministrava els vedells en Treserras de Tordera, algun cop li havien enviat el vedell per tren i ell l'anava a recollir a l'estació de mercaderies –jo l'acompanyava- i el portava dòcilment a l'escorxador simplement lligat amb una corda. Això, però es va acabar quan un dia el vedell es va enfurismat i va apretar a córrer pels carrers i rials de les afores del poble, provocant un autèntic "*encierro*" improvisat.

2.03.- LA CASA DEL TOSSOL, 19

La casa-cuina i creixement orgànic de la casa

Però, al costat devia tenir un gran finestral -o un portaló prou gran- que als anys 40 es va partir per tenir dues altres entrades. Un per a donar accés independent a l'habitatge habilitat a la planta pis i un altre per a accedir a la "nova" cambra frigorífica de l'obrador que després esmentarem, per a la carn i el "tocino" i que, pel cert, compartíem amb la "Rossita" gallinaire. La cambra estava bastida sobre on abans hi havia els "cubs" per a la verema.

Així, des del portal gran de l'entrada del carrer, es baixava, amb uns graons, al cos antic de la casa on hi havia el menjador des d'on s'accedia a la cuina i a l'eixida. Junt al mur que havia sigut la primitiva façana reculada del carrer i havia l'escala d'anar a les habitacions del dalt el pis, sota la qual hi havia el rebost amb la fosca escala que baixava a la mina, un passadís soterrani que acabava al fons dels antics cubs de la verema, ara cegats i que, imagino, tot plegat, devia haver servit de bodega, però que l'Antoni Pardo i jo -tindríem aleshores entre 5 i 10 anys- la teníem condicionada -a la nostra manera, com ja us podeu imaginar- com a "la casa de la por".

A totes aquestes cases, l'eixida -el pati del darrere- era com un petit hortet amb cria de petit bestiar d'autoconsum -galliners, conillers ...- però, a la nostra, l'avi hi va bastir al fons, la cort del cavall, a baix i la pallissa al damunt. Era el normal en aquestes cases, que de fet eren "de pagès" que el cavall i les bales de palla haguessin de travessar el menjador per anar a la cort i la pallissa.

El pou era fonamental per al subministrament d'aigua de boca. No totes les cases en tenien un només per ells. Molts eren mitjaners. El **pou** de casa, si bé ara està cobert a ran de paviment de planta baixa, fins fa poc encara constituïa el principal subministrament d'aigua de la casa.

A l'eixida, a l'altre cantó del pou, hi havia "la comuna", que es trobava

sobre la bassa de la "mesquita" -l'aigua fecal- la qual s'usava com a adob un cop venuda i transportada a l'horta corresponent, en cubs al carro.

A casa, la "**comuna**", estava a baix, a l'eixida, i sobre ella, entre les corts i la cuina hi havia una escala exterior molt empinada que portava a la pallissa i al pis de dalt.

A l'any 41, quan el meu avi i els meus oncles es van traslladar a la casa de l'horta per a que els meus pares i jo ens podessin instal·lar aquí al Tossol 19, la casa es va reformar per tal que el nostre habitatge quedés, tot, a la planta pis, restant els baixos per a l'obrador -teníem una carnisseria i una "tocineria" a la plaça- amb l'habitació que es reservà l'avi i algunes dependències per a serveis de l'horta com era la possibilitat de guardar-hi el carro que, per Sant Antoni, el convertien en carrossa.

L'antiga façana d'aquesta casa es va demolir als anys 60, com tantes altres quan, en bastir-hi el segon pis, estàvem tots plegats emmirallats en la mal entesa modernitat de les façanes molt obertes, vidrades i enjardinades. Només les antigues portes de la casa encara es conserven -desmuntades- a l'horta de "Can Farra" pel seu ben treballat escut del pany amb l'àliga bicèfala, del segle XVIII, per a donar-les-hi, allí, un nou emplaçament prou digne.

.....
És a la casa del número 19 del Tossol, on la Carolina va viure la seva primera joventut, i els meus pares, la segona

mentre jo vivia la infantesa. El baix, convertit obrador i, el dalt, en habitatge, sempre en obres per anar-lo adaptant a les necessitats del moment.

I, és que, els habitatges d'aleshores no eren pas com els d'ara, tan regulats per normatives. L'habitació de la Carolina era gran i tenia accés propi. Però no tenia finestra al carrer. Ventilava a través de la meua que si que en tenia, però que era molt petita i l'accés el tenia a través de la dels meus pares.

No és d'estranyar, doncs que, als meus deu anys, estigues esperant que es casés per fer-me amb la seva habitació.

Al menjador de Tossol 19 Anys 50

Els temps de la meua primera dècada d'existència –del 1945 al 1955- foren embolcallats, en lo oficial, d'una clara misèria material i moral envernissada amb rancis deliris de grandesa. La por estava instal·lada a tot arreu. També a casa nostra on un dels germans Fané era un roig desaparegut de guerra.

L'únic accés a l'art que tenia la gent senzilla, com nosaltres, era el que els donaven les esglésies. Les úniques distraccions, el futbol local i el de la radio, el cinema censurat i els balls de l'Ateneu que no era pas poca cosa, si tenim en compte l'època.

Però a casa tenien la més gran de les riqueses: La joventut i les ganes de sortir-se'n.

I, per Sant Antoni muntaven les carrosses, i, per carnaval la tieta es disfressava amb les amigues i tots anaven als balls de l'Ateneu. Per primavera anaven de "Romeria" a Montserrat i per Nadal muntaven grans pessebres mentre fèien que els infants com jo, donéssim de menjar al Tió,

Quan el 9 de novembre del 1955 es va casar la Carolina, i va deixar la casa, jo vaig guanyar l'habitació desitjada però, la llar va restar bastant buida. Va fer falta que jo creixes per a tornar-la a omplir degudament.

Però l'afany familiarista de ma mare vers la seva família va omplir aquella buidor. Certament, la Teresa, ma mare, era una pubilla en el sentit clàssic. En sentit quasi medieval jo bé diria. I, els nebots omplien l'espai dels fills petits que no tenia. Casa seva, volia que fos el cap i casal. Primer a la casa del Tossol. Després a Canfarra, al Rial Llarg quan el 1966, després de l'accident, l'Antoni i la Pepita la deixaren.

Els vincles amb la tieta Carolina, no eren fàcils d'esvair. Més tenint en compte el carisma i la capacitat de cohesió social i familiar d'en Salvador, el seu marit. Recordo un estiu d'aquells

primers seixantes, en que a Arenys encara tenia turistes estrangers, quan a les tardes feia se dependent a la seva vostra.-els matins despatxava a Plaça-

tot venent-los-hi “gitanas”, “toreros”, postals i “castañuelas

Arenys als anys 50

2.04.- LES ESTADES A CA L'AVI

La barraca, i les quadres de l'Horta amb el pou d'abaix

La casa de l'Horta

Pel que recordo, les relacions familiars de casa amb els oncles i l'avi, de petit era molt sovintejades malgrat que després s'haguessin anat esvaint, suposo que a causa de la esclavitud pagesa de l'oncle que – en estar sol per atendre el bestiar- mai deixava l'horta i que no tingueren fills amb qui jo jugar.

Però a mi, malgrat aquesta falta de cosins les estades a “ca l'avi” m'anaven d'allò mes bé. Quan decidíem que anava a passar uns dies a l'horta, sortíem de la Plaça, amb el carro, després que l'oncle hagués descarregat i s'hagués quedat la tia despatxant a la parada i, en arribar a l'horta encenia els fogons i la llar de foc i fèiem l'esmorzar. Un pa amb tomàquet amb carn a la brasa que jo amb menjava amb aquell gust i aquella gana que només tenen els infants.

La vida de pagès és per un nano d'allò més interessant. La manca de cosins la suplia amb el del veí - en Carlitos de Ca l'Alero- que, era de la meua edat però, en ser pagès, res d'aquell mon li era estrany. Descobria la importància del cavall no només per tirar del carro sinó també per a llaurar. L'avi, però, tenia el seu propi medi de transport. Un burro – en perico- sobre el qual, a voltes m'hi deixaven passejar i, un petita tartana.

El gos quasi sempre el tenien lligat a la seva caseta, suposo que per que no fes estralls en les gallines i els conills.

La migdiada era sagrada i jo la feia al meu quarto al llit del besavi on encara dormo ara. Si no tenia son repassava tota una munió de còmics – el Guerrero del Antifaz, Roberto Alcazar i Pedrin, etc- que la tia no se d'on treia. Però a mi el que m'agradava era el TBO que, com que a l'oncle també, a la casa de l'horta, mai hi podia faltar.

Com que quan anava a ca l'avi era sempre pel bon temps, m'encantava sortir al vespre, amb la lot, quan era fosc. Tan si era per anar amb l'oncle a les corts, com amb la tia a can Marcos a buscar llet.

Per Sant Josep, tots anàvem a dinar a l'horta i per Sant Joan - el sant de l'avi- molts anys jo hi feia una estada

Fèiem la foguera amb els rastrols trets de l'ultima feixa llaurada i les andròmines que aquell any es volien eliminar de la casa.

El més important per a nosaltres era, però, el ninot de palla que, com un espantaocells enlairat en un pal alt, com in “pal de paller, era el suport de la llenya.

El ninot, que el batejàvem amb algun nom, el fèiem amb la roba vella que la tia decidia jubilar de l'avi. El qual no sempre hi estava d'acord. Recordo un any, al moment d'encendre la foguera, veure arribar l'avi corrent amb pas de vell i una gorra aparracada a la ma, tot cridant. Espereu! Aquesta gorra no! Cremeu aquest altre.

Tan per preparar com per encendre la foguera l'expert era el meu amic en Carlitus de ca l'Alero, que es quedava fins que els pares el cridaven per sopar.

Un any, les feixes de sobre la carretera de ca l'Alero, havien estat llogades a can Rubirola per a que aquests hi

bastissin un parador de la carretera per a la venda d'Ametlles d'Arenys i refrescos. Encara ni havia arribat, crec, el boom del 600 però si que les carreteres ja tenien força transit especialment de "domingueros"

Van inaugurar el parador per un sant Joan amb una revetlla. No recordo si van venir els oncles, però jo si que hi vaig anar.

A l'Horta de Can Fané

La família Fané i Totrent a l'Horta. Anys 50

2.05.- SANT ANTONI “DELS BURROS”

A Arenys la festa dels pagesos era Sant Antoni Abat –popularment Sant Antoni “dels buros” i pels Fané, com que l’avi quan la Republica havia estat en la fundació del Sindicat, era la seva festa.

Per a la cavalcada –els Tres Tombs- el carro i el cavall es guardava a la casa del Tossol 19 on el meu pare, amb la Carolina i les amigues, convertien el carro en carrossa i desfilaven tot ben mudats, amb algun jove pagès que tirava de les riendes el cavall.

En Benet Fané

Els Tres Tombs, a Arenys de Mar

La carrossa del cargol (¿)

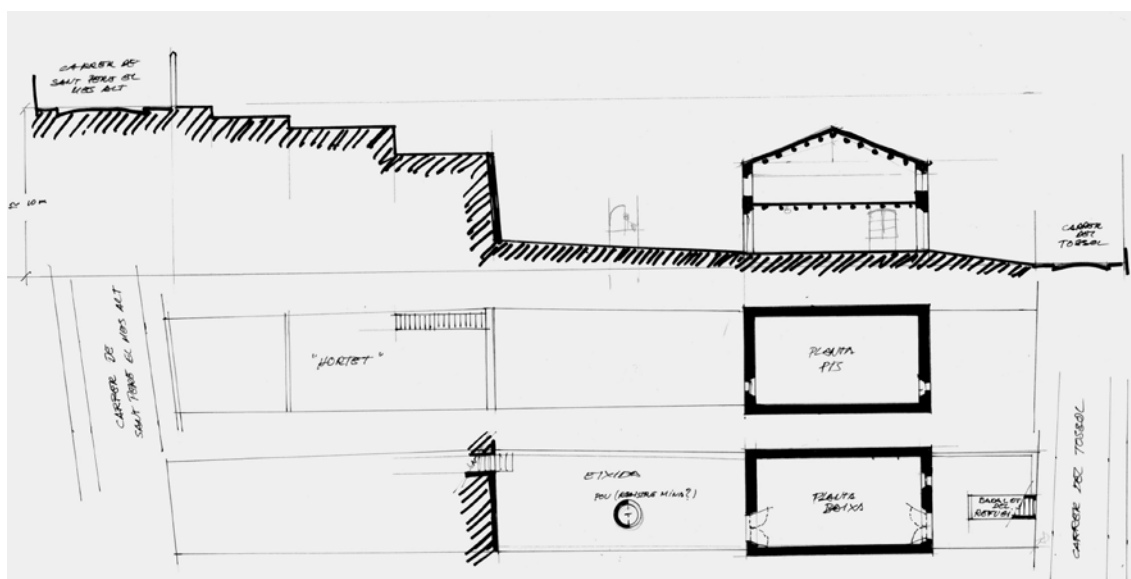

Els germans Fané

Sant Antoni : La Carrossa dels menuts

2.06.- EL REFUGI DEL TOSSOL

Als anys 40, tots els crios de la meva edat pertanyíem tribalment a algun carrer i, per tant, per a mi, el carrer del Tossol era "el meu carrer".

Efectivament, la meva primera guarderia va ser "Les Escolàpies", al final del carrer –si bé aleshores només s'hi entrava pel portal del carrer d'Amunt- i el meu col·legi de primària va ser "els Hermanos" del carrer de més amunt, el de Sant Pere.

Abans de l'era de l'automòbil, el carrer era com un pati comú de les cases que hi donaven, on els vespres d'estiu jugàvem la quitxalla a cuít-i-amagar mentre preniem la fresca les mestresses de casa tot "retallant" a qui no tinguessin al davant.

El gran centre de trobada de tota la quitxalla del carrer, era però, "el Refugi", la casa que, anys més tard- va comprar el meu avi.

Quan jugàvem al que en dèiem "a vistri", al Refugi, el que "parava" comptava fins a vint mentre els altres s'amagaven als portals. Tirava cap avall i ... *Vistri en Miquel a "ca la Rossita"!* Aquí t'enxampaven mol aviat

perquè estava just al costat el Refugi. El mateix passava amb "Can Buch" –la casa de l'Antoni Pardo"- "Can Gonzalez" o a casa meva.

A "Ca la Mallorquina" no ens anava massa bé per amagar-s'hi perquè sempre hi havia les dones prenent la fresca i ... es "xivaven"! Millor era a "Ca l'Hermínia".

La "fabriqueta de can Planes" sempre tenia la porta tancada i no ens servia i, Can Sitre estava massa avall... millor a "ca la Mª Teresa".

Però si el que "parava" s'allunyava massa cap avall li podien sortir pel damunt els amagats a "Can Blanchar", a "Can Bosch" o a "Cal Sereno".

Be se'n deuen recordar de tot això L'Antoni Pardo, la Mª Rosa Juncà, l'Esteve Blanchar, l'Assumpció Tomàs, en Rafael. González i tots els altres de mes o menys la meva edat. Total,... *només en fa uns seixanta anys!!!* de tot plegat

El refugi era, de fet, una escala d'accés a una llarga mina -que, segurament, servi de refugi quan la guerra- amb un badalot que als crios ens servia de

tobogan. Estava situat al bell mig del pati del davant de la casa nº 30 del carrer.

La casa, estava mig en ruïnes i era fàcil d'entrar-hi. Era un prototip d'aquelles primitives cases senzilles que abans hem esmentat. Eren cases que tenien poques obertures i menys vidrats . Un portal al pati del davant i un altre a l'eixida del darrere amb una finestreta d'un sol finestró amb un vidre minúscul sobre el portal, era tota la seva obertura a l'exterior.

El pati de Tossol 30 – Sant Pere 26

Fornícula de la casa "del refugi

A l'edifici actual, en resta encara la fornícula de l'armari del menjador inserida al que resta de les velles parets que encara participen en el sosteniment de l'edifici.

Em consta que l'avi –el meu avi Joan- **va proposar al meu pare que es mudes** a la nova casa i els deixes aquesta –la de sempre dels Fané- per a ells. La meva mare, però, segons tinc entès, es va negar a la mudança i, així, **es basteix la casa** de Tossol, 30, als primers 60, per anar-hi a viure ells –els oncles i l'avi-.

Els oncles amb la Cris i jo

És a la primera meitat dels anys seixanta quan, en davallar l'agricultura i esclatar el “boom” turístic a casa nostra, l'avi Joan es ven “l'hort d'abaix” del Cabaió i amb el que en treu, compra aquesta finca del “refugi” del Tossol –que arriba al carrer de Sant Pere- per a que els meus oncles i ell mateix -ja molt gran- podessin tornar a viure al poble.

Tossol 30

Es decideix bastir-hi un edifici de **planta baixa** i dos pisos, destinant la planta baixa a **garatge del carro** i potser d'algun cotxe, més, al fons, la **quadra** amb l'estable pel cavall.

A la planta del **pis primer** s'hi ubica el nou **habitatge dels oncles i l'avi**, on tots viuran fins la resta dels seus dies.

El **segon pis**, resta de reserva, i no s'acabarà fins al cap d'uns anys que es decideix dedicar-lo al lloguer.

La part de la finca que dona al carrer de Sant Pere, però, restà com a hortet fins al final dels anys 70 quan, amb el canvi d'època que significava el definitiu fi de l'economia agrària i els corresponents canvis de formes de vida, es ven tota l'horta de Can Fané i amb els diners que se n'obtenen, es jubilen els dos germans i basteixen la casa de Sant Pere, 26, en Pepitu, l'àtic de la casa del Tossol, 19, en Benet.

Sant Pere 26

Aleshores, jo vivia a Barcelona -des de l'any 66- i no fou fins al 1982 quan, casat i amb les filles encara petites, vaig tornar a viure i a treballar a Arenys de Mar, essent la casa del carrer Sant

Pere la meva nova llar com ara ho és de la meva filla Cristina

Així, el corredor familiar d'escales i passadissos que creuant el carrer del Tossol va des de la casa mare del nº 19 -on els meus pares encara vivien- fins a la del número 26 del carrer de Sant Pere -on vivia jo amb la muller i les filles- passant per la casa del número 30 del Tossol .on vivien els oncles, fou el corredor per on s'ha bellugat la meva historia familiar i un bon tros de la professional, doncs, després de morir els oncles, la casa del nº 30 del Tossol ha estat, fins recentment, el meu despatx professional

El pati interior TSP

2.07.- ELS MEUS PRIMERS COL·LEGIS: LES ESCOLAPIES I ELS “HERMANOS”:

Com és natural, ben poc recordo dels primers anys de la meua vida “escolar” que fou al col·legi de les monges Escolàpies de prop de casa. Tampoc tinc cap document que me’ls recordi.

Els únics flaixos que em venen son de la meua mare -o la tieta- acompanyant-me i recollint-me en aquella alta escala de l’entrada del col·legi, tan preocupada, ella, perquè no begués res fred si estàvem suats al pati. Res podia entendre jo si era precisament la moixa que ens cuidava la que ens portava el canti fresc al pati quan estàvem ben suats. Al sortir, a voltes em comprava a la botiga de davant, melmelada de cogombre o turró d’avellana, que havien d’acompanyar el pa per berenar i que jo detestava. Jo volia pa amb xocolata.

La cartera i el “plumier” eren objectes d’alt valor per a nosaltres i recordo les angoixes que ens va fer passar un dia la monja quan amb total indiferència ens va agafar a tots les carteres i les va posar en un prestatge alt, inaccessible per a nosaltres. Per a que no fessin nosa fins l’hora de plegar.

No recordo cap relació afectiva amb les monges. Els seus favoritismes vers els fills d’alguns pares per elles importants creaven a voltes situacions que ferien aquest tan accentuat senti de justícia comparativa que tenen els infants. Recordo un dia en que la monja ens va prometre el premi d’un carament a aquells que estiguessin callats tota la classe. Jo vaig practicar un silenci rigorós talment propi d’un monjo cartoixà. Però no em van donar cap carament. La monja només en tenia tres i els va donar als mimats de sempre.

Vaig anar a les Escolàpies fins el curs 51-52 -quan tenia 6 anys- a patir del qual vaig passar als “Hermanos” per fer l’ensenyament primari.

Quan jo vaig anar als “hemanos” els més petits anàvem a **la classe del Senyor Fernandez** que era l’únic mestre que no era “hermano”.

En aquella època, l’únic dia festiu de debò de la setmana era el Diumenge. En tot cas, el segon dia festiu de la setmana era el dijous i no pas el dissabte. No és, doncs d’estranyar que totes les festes importants del catolicisme que no depenien del número del més, fossin en dijous. *“tres jueves hay en el año que relicen mas que el sol. Jueves Santo, Corpus Christi i el día de la Ascension”* deia la dita en castellà. Les minyones “libraban” els dijous. I és que aquesta idea de que la segona festa setmanal fos el dissabte, que al final es va imposar, és anglosaxona. La segona festa setmanal, fins fa ben poc només ho era a mitges, és a dir, per la tarda. Al fer festa dos dies seguits, com es fa ara, se’n deia “fer setmana anglesa”.

Als “Hermanos”, doncs, es feia festa el dijous i el dissabte a la tarda s’anava al col·legi si bé no es donaven classes. Es feien lectures, es cantava i, sobre tot es preparava la Missa del l’endemà explicant-nos l’Evangeli –a la Missa es deia en llatí- i assajant el cant gregorià –o no gregorià- corresponent a la diada. El Vicari, pujava a Confessar –no sé de què?- al pis de dalt, on ells tenien la capella, però això era només pels més grans, els que ja havien fet la Comunió.

Al diumenge era teòricament preceptiu anar a l’Ofici de les 10 a la Parròquia amb els “Hermanos” i, a la sortida pujàvem en formació al col·legi i ens donaven la cartilla amb les notes de la setmana.

Però això no era del gust de les famílies practicants que volien llurs fills amb ells per anar a Missa i a aquests se’ls donava la cartilla l’endemà.

Més pelut ho tenien els que no havien anat a Missa per reclamar la cartilla el dia següent. Si ho confessaven rebien un rosari d'amenaques fins les de les pròpies penes de l'infern.

Si mentien i deien que hi havia anat però en un altre lloc, la cosa era pitjor perquè amb l'interrogatori sobre en particular com de quin color litúrgic duïa la casulla el capellà o coses per l'estil, segur que l'enxampaven.

El curs 53- 54, amb 8 anys no ens van canviar de classe perquè la del Sr. Fernandez l'havien traslladat. Ara aquesta era la de l'Hermano Joaquin, amb qui ja si vaig començar una relació d'apreci amb els Hermanos i sense ser mai el primer de la classe, aprenia de veritat.

El curs 54- 55 amb 9 anys el vaig fer amb l'Hermano Santiago, un home amb fama de violent. De fet, però, la violència formava part de la cultura d'aleshores. Els castics normals eren el "de rodillas " si arribaves tard. El tancar al "quarti obscuro" i, el més normal erem els cops de regle al palmell de la ma,

Els nens, no ens posàvem mai al costat de la víctima sinó del botxí i corresponíem rient cada cop que l'hermano es dirigia a nosaltres amb –a voltes- sàdic somriure de satisfacció mentre executava la seva feina. Si la víctima plorava, el públic reia més, doncs aquell, mai seria un home fort. Quan dic això, no estic par pensant amb els cops de regle, que eren rutinaris- estic pensant en casos com quan l'Hermano Santiago es va acarnissar amb en Jordi Cucurull sense saber nosaltres quina era la greu falta. Vam tenir que fer-nos grans per entendre que la falta era el seu cognom. Avui, per molt menys el professor estaria expulsat o quasi a la presó. Però en aquells temps de ranci Nazional-Catolicisme, en Felix Cucurull va preferir no dir res i treure el seu fill dels "Hermanos".

Un any, van decidir que es tenia que donar l'assignatura de "Formación del Espíritu Nacional" i a tal efecte la classe la donava el cap de la Falange local, en Marzoa -trenta anys després convertit a la UCD- Ens explicava dogmàticament i amb aires militars els principis "Nazional-Catolicistas" que havien de regir la Nueva España. A aquella classe jo li tenia por. Be que me'n sortia fent la llibreta amb redaccions com "el dia de la madre" – lavors, per conya, el 8 de desembre, la Puríssima- o els Dia del Dolor, el del "asesinato de José Antonio Primo de Rivera", que crec recordar que era el 20 de novembre, el mateix que van triar per fer morir el Franco anys després.

Jo, però mai vaig tenir problemes amb l'"hermano" Santiago. Ans al contrari, malgrat el seu primitiu castellanisme, vaig aprendre molt amb aquell home.

Però la millor relació la vaig tenir el curs 55- 56 als meus 10 anys, amb l'hermano Alfonso.

Cada setmana canviàvem de lloc segons la puntuació de l'assignatura corresponent i aquell "hermano" , em

feia quedar després de classe fins corregir les mancances en aquelles assignatures que em feien recular llocs en la classe. Ell em volia als primers llocs.

Recordo que quan, cap al final decurs, se'n va assabentar de que els deixava per anar-me'n a l'Institut Calella, no va ocultar el seu disgust bo i haver-me de felicitar-me per haver passat bé la prova. Vaig tenir clar que aquell home, potser no era cap gran pedagog, però era potser el mestre que més s'havia preocupat per la meua formació en la

infantesa. Era un dels seus alumnes predilectes i m'apreciava.

No vaig arribar mai a anar a la classe del Director., l'Hermano Ambrosio. Però el coneixia dels petons i les mimeres que ens feia si acudíem a la seva taula abans de l'hora de començar les classes. La pederastia d'aquest home – que no crec que anés massa lluny- es veu que la sabia tothom menys – lògicament- nosaltres. Però no enteníem que un home que sabíem que a classe era tan dur i rigorós després es tornés tan tou i carinyos.,

2.08.- LA VIDA FAMILIAR.

Les misèries materials i espiritual de la postguerra eren compensades per una vida familiar tradicional i solidària. A casa –al Tossol, 19- els meus pares s'anaven bastint de mica en mica la seva pròpia llar a la planta pis deixant els baixons per a l'obrador, l'habitació de l'avi i alguna cosa que romania de quan era casa de pagès com els cubs i l'entrada per guardar el carro.

Era realment el centre familiar doncs, per una banda l'avi Fané hi venia els festius i l'oncle, a fer la verema i per l'altra la Carolina vivia amb nosaltres i per la Pepita i l'Antoni que vivien a pagès, a casa era el punt d'estada per a les coses que requerien fer-se al poble com les relatives a col·legis o metges.

Les cases, només tenien menjador no pas sala d'estar. La vida al hivern es feia a la saleta de cosir –algun petit quartet- on hi havia el braser o l'estufa, que a casa era de serradures. Junt a la balconada del menjador hi havia un parell de sillons cara a l'eixida que és on es feia vida a l'estiu.

La transformació del menjador –on hi havia la radio- en sala d'estar no es va generalitzar fins l'arribada del televisor. A casa, però va ser abans, amb la construcció d'una petita llar de foc que en dèien "l'escalfapanxes"

Els vespres d'hivern eren foscos. Hi havia restriccions d'electricitat i ens teníem que enllumenat amb quinqués de petroli doncs a Arenys no hi havia gas. Les espelmes eren cares i el llum de carbur feia massa pudor.

La radio pels grans de casa era per la música i les notícies. Ningú seguia els serials, i rares vegades el "consultorio sentimental de Elena Francis" Jo, però, si que sguia el conte infantil del migdia –Tambor, patrocinat per "la Casa de las mantas"- la sèrie de Diego Valor i la "Campaña benéfica de Radio Nacional" de los "señores Dalmau i Viñas".

La vida social girava en torn de les activitats religioses. La missa dels diumenges i les processons, a Arenys de Mar, en clara competència entre la Parròquia i el convent dels Caputxins,

què, per a les activitats socio culturals l'una tenia "Accion Catòlica" i l'altra "Joventut Seràfica" com a casals. En principi, tots ells, -junt amb el Coro-feien teatre però finalment va ser els Seràfics el teatre d'Arenys. La Sala Mercè era en cine principal i el Coro, el secundari.

El ball es feia a l'Ateneu i al Casino. Malgrat que a casa eren socis de l'Ateneu rtares vegades anaven al ball dels diumenges, això si, per carnaval, no hi faltaven.

El lleure, a casa era anar a l'horta -a can Fané o a Can Farra, segons el cas- i també ocasionalment les excursions - amb carro- com anar a buscar bolets, per exemple.

No hi havia costum d'anar a la platja a prendre el sol -això va venir amb el turisme- però si d'anar "a mar" alguna diumenge a la tarda, a berenar.

Anar a Barcelona era per als petits tot un esdeveniment.. A banda d'algunes anades al zoològic -El parque de las

fieras- hi va haver uns anys que el meu pare em dedicava un dia complet per portar-me a Barcelona.-en tren, es clar. Al matí, anàvem al zoològic i a la tarda -després de menjar un gran bocadillo de calamarses a la Bodega Apolo,- al "Parque de Atracciones Apolo" del Paral·lel que ami em fascinava.

2.09.- L'INSTITUT LABORAL DE CALELLA

LA CALELLA DE POSTGUERRA I L'INSTITUT.

L'any 1956, jo tenia 10 anys. Anava a la penúltima classe dels "Hermanos" i l'escolarització era, aleshores només obligatòria fins als 14 anys.

En aquella època, als pobles com Arenys o Calella la oferta d'ensenyament era molt minsa. A Arenys, pels vaillets d'aquesta edat hi havia dues vies de seguir l'escolarització. Seguir amb la primària fins els 14 anys o fer el Batxillerat.

Per a fer el Batxillerat, la via bona era la dels col·legis religiosos de pagament que, crec recordar que, al principi, tots eren internats – els vaillets d'Arenys anaven als Salesians de Mataró-

Però a Arenys, també es podia fer el Batxillerat a l'Acadèmia que era un centre no oficial, laic, però que no devia ser oficial per que, deien, s'havien d'anar a examinar a Barcelona.

Els que no feien batxillerat, i es quedaven als "Hermanos" i romanien estacionats a la última classe, la del Director, l'"Hermano" Ambrosio fins a complir el catorze anys. Pocs anys després, però, als "Hermanos", també van començar a donar Batxillerat.

Els meus pares, com totes les famílies pageses d'aleshores, entenien que allò del Batxillerat era per a la gent de casa bona que volien que els seus fills fessin carrera, i això, no anava amb ells. Però, en canvi, els preocupava tenir el fill perdent el temps quatre anys més als "Hermanos" –dels 10 als 14- quan els mateixos "Hermanos" els havien dit que, el nen, era molt eixerit.

Però, després de l'ensenyament primari, només hi havia el Batxillerat. Primer l'Elemental, de 4 anys i a continuació, amb dos anys més, el

Superior, amb el qual es podia accedir a la Universitat.

A les nostres contrades no hi havia, doncs Formació Professional tal i com l'entenem avui –a Mataró si que havia escola d'Arts i Oficis amb graus de "Maestria" i "Oficialia"-

Però, "El Régimen" essent, crec, Girón de Velasco, "Ministro de Trabajo" va voler dignificar l'a formació professional inventant-se, amb la Llei de 1949, el "Bachillerato Laboral" que no era de 4 ni de 6 anys, com els acadèmics, sinó de 5 i que, en vers de Llatí, Filosofia i Història de l'Art, tenia "Tecnologia" "Talleres" i "Cultura Industrial".

L'Ajuntament de Calella va aconseguir captar l'"Instituto Labolal" del que avui és l'Alt Maresme que, amb el nom de "Obispo Sivilla" es va bastir en una part dels terrenys municipals del Parc Dalmau.

Es va inaugurar, el curs 55-56 i, com que no tenia que ser local sinó comarcal,(nota) el primer any, un autobus escolar recollia al matí i retornava al vespre, a llurs pobles, -des de Llavaneres, els del sud, fins a Malgrat els del nord- els alumnes de l'Institut que no eren de Calella.

Assabentats els meus pares de l'aparició d'un Institut a tres pobles més avall, on gratuïtament son fill podia fer el Batxillerat en un centre ... amb una aula per a cada curs! i ... un professor diferent per a cada assignatura! I que , a sobre, te l'hi portaven al matí i te'l tornaven al vespre, ben escortat en autocar!, de seguida van te'nir molt clar que tenien optar per aquesta novedosa oportunitat pel seu fill.

L'ensenyament era gratuït, però hi havia l'escull d'haver de passar la prova d'un, deien "terrorífic" examen d'Ingrés on preguntaven als aspirants coses tan enrevessades com qui fou

l'autor de "Romeo i Julieta" o ... on es trobava l'illa de Madagascar.

Jo, que coneixia Shakespeare i que sabia trobar l'illa de Madagascar al mapa, vaig passar bé l'examen sense problemes i em vaig poder matricular a l'Institut de Calella.

Quan em van fer la pregunta de rigor de a quin futur professional aspirava vaig dir simplement "delineante". Era el que m'havien dit sempre els pares "... al menys, això és una feina neta i es treballa en llocs calents, No és com fer de pagès o carnisser, sempre embrutant-se.

Poc abans de començar el curs, se'n van anar en orris una de les il·lusions dels meus pares i dels de tots ens pares dels nanos de fora de Calella matriculats aquell any a l'institut. Se suprimia l'autobus escolar i els nanos tindrien que espavilar-se i anar i tornar en tren. Van decidir assembleariament que cada dia un pare dels del grup del poble aniria a vigilar-nos a l'estació a la nada, i un altre a la tornada. El pla, però no va funcionar ni quinze dies. Els nanos podiem anar sols perfectament. No més quan el ten no arribava a l'estació –ni les vies ni els trens d'aleshores resistien els temporals forts- venien els pares a rescatar-nos.

Al començament del primer any, les classes del matí crec que eren al principi de 8 i 1/2 a 1 i de 3 i 1/2 a 7. Això volia dir que, els de fora de Calella, amb els nostres 10 anyets, havíem de marxar d'Arenys sols, amb el tren de les 7 i 1/4 del matí, encara fosc, cap a Calella amb aquells trens de carbó i vagons de fusta -a voltes com els del far west- per tornar a les 8 del vespre, encara més fosc, havent dinat al mig dia dinat a la Cantina i deambulat pels pins del parc fins l'hora de tornar a classe per la tarda. Aviat, però van canviar els horaris de classe per adaptar-los millor al del trens

Però, no en tinc pas cap mal record d'aquestes primeres experiències en

desenganxar-me de les còmodes rutines de casa. Ans al contrari. Fou, per a mi, tota una experiència.

Era per a mi nou, en aquelles fosques i fredes matinades d'hivern, veure com es llevava el dia mentre jo mirava el mar per les finestretes d'aquells vagons de tren, envoltats pels calents núvols de vapor que, altivament, esbufegaven les locomotores avançant ràpida però solemnement per les vies.

A cada estació s'incorporaven al matiner convoi més alumnes de l'Institut. Els de Llanerres ja eren dalt del tren quan els d'Arenys –L'Antoni Badia, els dos germans Solé i Mas, en Salvador Graupera, jo i no recordo qui més- hi pujaven. A Canet n'hi pulaven pocs, però, a Sant Pol, la majoria.

En baixar tots plegats a Calella començava la lenta comitiva de l'estació a l'Institut situats als dos extrems del poble d'aleshores, metre aquest despertava i començava la seva activitat. Sempre m'ha quedat de la Calella de llavors a aquestes hores la olor del pa blanc sortint del forn a les fleques. Era impossible passar de llarg sense comprar a alguna d'elles un "llenguet", encara molt calent, per a que

me'l farcissin a la botiga del costat amb una sardina de llauna, deixant el "llenguet" ben regalimant d'oli. La gana infantil de matinada hi feia la resta.

Potser serà el famós "canvi climàtic" però no recordo avui en dia, a la costa, uns hiverns tan freds com els d'aquells anys 50. En recoro especialment un en el que es podia caminar per sobre el gel dels estanys del Parc Dalmau de Calella -on estava l'Institut- on els gruixuts "caramels" punxeguts de gel dels sortidors costava de trencar.

En aquella època els nens havien d'anar en pantaló curt –un del curs, en Lluís, va anar en pantaló curt tot el batxillerat- A l'hivern, però, els pantalons que duïem eren fins el genoll –com els actuals bermudes- i es complementaven amb gruixuts mitjons de llana. Un revival dels anys 30, ens va però salvar del fred també als genolls. Es van posar de moda els pantalons "de golf" –bombatxos-.

L'Institut estava encara tancat quan hi arribàvem i era en Joan, el conserge, el que es preocupava de que tots aquells crios no ens quedessim glaçats al carrer. Obria la cantina i encenia l'estufa de llenya al voltant de la qual tots ens posàvem.

La jornada, començava format al pati, per cursos, i cantant el Cara al Sol mentre s'hissaven les tres banderes al màstil en forma de creu. Al mig, la d'Espanya amb l'escut de l'àgila imperial d'aleshores –avui en diem "el de la gallina"– i als costats, les de la Falange i del Requeté. Es cridava: España!. Una!, España!: Grande!, España!: Libre!, Viva Franco! Viva! Arriba España! Arriba! Es resava crec que un padrenuestro, tres avemarias i un Glòria i anàvem en formació cap a classe.

Nosaltres havíem d'estar en posició de "fimes" i els professors que presidien l'acte amb el braç en alt. Però no tots ho feien. Paradoxalment per a nosaltres un dels que mai l'aixecava era el Sr.

Jimenez, ex-alférez provisional i professor de Formació del Espiritu Nacional. Molt més tard ho vaig entendre. Ell se sentia militar. No pas falangista.

Per a nosaltres tots aquest fasts eren rutines buides de contingut. Que tenia que veure tot allò d'aquella "España del Movimiento" amb el món real que vivíem a les nostres cases?, als nostres pobles?. Rés de res. Estàvem però tan fets a aquesta contradicció que, fins i tot, arribàvem a trobar normal que, al matí dels Dimecres de Cendra ens portessin en formació a l'Església per a l'acte de la Visita a la "Exposicion Mayor del Santísimo en desagravio por la ofensas del Carnaval" morts de son d'haver estat ballant i fen el boig aquella nit fins a les tantes, precisament al ball del Dimars de Carnaval de l'Ateneu. Bé, almenys, allí podríem endormiscar-nos una estona fent veure que resàvem, pensàvem..

EL MEU BATXILLERAT.

En el discurs de l'acte inaugural del meu primer curs, el Dr. Marsans, el director d'aleshores, amb un mal dissimulat classisme, va explicar als pares que l'objectiu d'aquest nou batxillerat no era pas preparar gent per a la universitat sinó formar treballador que no tinguessin que anar "de manobre amb el cabasset a portar el dinar als oficials". I, és que aquell batxillerat era el que avui en diem Formació Professional.

Així, tres de les cinc tardes de la setmana es destinaven a Tallers. Electricitat, Fusteria i Serralleria o Mecànica que, en teoria, constituïen les classes pràctiques de les assignatures de Tecnologia i Cultura Industrial.

A diferència de als "Hermanos" aquí, els primers anys, jo no era pas mai dels primers. Sempre em quedaven assignatures pel setembre que, això si, acabava aprovant i passant de curs, net.

Diria que entre curs 56- 57 que, amb 11 anys vaig fer Primer, i el curs 58 - 59, que amb 13 anys vaig fer Tercer, jo no era pas un bon estudiant. Va ser a paertit de Quart, amb 14 anys que vaig fer una clara reacció. Ja m'havia fet un home i vaig passar a ser bon estudiant i a guanyar-me poc a poc l'apreci dels companys en superar definitivament la timidesa i el tancament en mi mateix que abans tenia.

Tan és així que l'any 61 en acabar Cinquè, el darrer curs, el director, Sr. Bonilla, em va designar per que fes la conferència de l'acte de cloenda del curs que era també el comiat de la promoció. La conferència -el text de la qual encara conservo- es va titular pomposament "Cervantes su Vida i su Obra" text que, llegit ara, sembla més un examen mediocre que un discurs però que, aleshores, a mi em va semblar de gran nivell. Amb aquest meu primer parlament en públic es va palesar que, la timidesa, no seria pas mai més el meu problema, ans al contrari em començava a sentir un bon comunicador.

ELS PROFESSORS

El professorat que vam tenir durant els cinc anys va ser molt desigual doncs per a molts dels professors no maresmenys, l'Institut de Calella, era només un lloc de pas.

No vull ni puc jutjar els que vaig tenir els meus tres primers anys a l'Institut, perquè encara que fossin bons, jo els hi fallava. És el cas del professor de Dibuix, Sr. Ortiz, que a Primer, que es donava dibuix artístic, em va suspendre, ben segur que amb tota la raó. Però, com es diu en castellà "no hay mal que por bien no venga" i, això em va servir per a què el meu pare m'apuntés aquell l'estiu a classes a l'estudi de "Can Barrera" la qual cosa va ser una experiència que no oblidaré mai.

En Barrera era un pintor i escultor d'Arenys, caigut comercialment i

socialment en desgràcia. Acusat quan era jove d'haver sigut anarquista i haver participa en l'atetat de "la bomba del Liceo", malvivía des de feia anys al seu estudi del carrer de la Platja d'en Casà –quan encara no era carretera- donant classes a vaillets com jo, a 18 pessetes el mes –el pare feia que n'hi donés 25- i esculpint peces per encàrrec que després o no les hi recollien, o no les hi pagaven.

Era un escultor aferrat al classicisme i amb ell vaig aprendre a estimar el dibuix i l'escultura clàssica. Vaig entendre l'estètica de les proporcions canòniques del cos humà nu, que la nostra cultura havia heretat dels grecs antics i de el com, tot plegat, es trasllada amb un llapis al paper.

Com ja he dit, magrat no haver estat cap bon estudiant al pricipi, als darrers cursos de l'Institut jo vaig aprendre molt. La Literatura era el meu fort però vaig aprendre bé la Física i Química amb en Bonilla, el director. Recordo també professors com el matrimoni Lamarca que potser pedagògicament no eren gran cosa, però eren molt més cultes que la mitjana. Ell em va iniciar als seminaris de recerca, potser encara tímida i baixa de nivell, pero amb el mèrit de que, en centres com el nostre, aleshores no és portaven.

En un seminari proposat de fer sobre la història del poble de cada un de nosaltres, a mi, que em tocava Arenys de Mar, em va dirigir a en Frederic Quintana, Va ser el primer cop que em vaig interessar per la història d'Arenys. Qui m'havia de dir que trenta anys després em doctoraria amb aquest tema.

ADOLESCÈNCIA, SEXE I RELIGIÓ

Els cinc anys de l'Institut coincidien amb la nostra adolescència. La edat més difícil de la vida.

Ja dels del primer any –en tenia 11- els companys en secreta satisfacció exhibien i compartien entre ells els

descobriments dels canvis en llurs cossos, amb l'eclosió del sexe que per l'edar biològica tocava. Apareixia el pel a les cames i al bigoti i el penis canviava la proporció respecte el cos en fer-se gran. A uns més que a altres, es, clar. Això era un secret que a la que podien exhibien uns i ocultaven els altres alhora que es descobreix els orgasmes que s'assolien amb la masturbació o amb un fort refregament del sexe contra el tronc a dalt d'un arbre.

Com que era pecat ho havíem de confessar tot a un capellà, lo qual no ens tenia que ser pas cap problema, atesa la fe cega que teníem en que tots els capellans abans moríen que no trencarien un secret de confessió –com es veia al cine en la pel·lícula “Yo Confieso” de Hitchcock, entre altres.

Jo era tan il·lús que un cop em vaig anar a confessar al Padre Flecha –el capellà de l'institut-, explicant-li tots els nostres pecats mortals per pràctiques masturbatòries – privades, compartides amb amics íntims i col·lectives- acomplint tot el que, canònicament, m'obligava el sagrament (4)

Al “Padre” -que més era Inquisidor que Confesor- no li devia faltat temps per anar-ho a explicat tot al director, el qual va acabar citant als pares d'algun meu amic –no se perquè no als meus- per advertir-los –amb un discurs segurament no erotitzat- de la “falta d'interès en els estudis a causa de massa distracció per culpa de les “males companyies”

Penso que, el Padre Flecha, era el prototip de capellà espanyol “Nazional-Catolicista” que fins i tot en aquells anys començava a ser anacrònic. Agustí ignorant com tans de la seva època, se sentia fort per tot allò que li devien haver ensenyat com a molt en algun seminari de la Ordre –quatre receptes, tirant llarg- barroerament adobat amb “los Principios Fundamentales del Movimiento”.

De fet, però, l'únic que de debò se sabia amb rigor aquests “Principios”, era el Sr. Jimenez, un ex alférez provisional que amb estil i formes dignament militars, donava les assignatures de Gimnàsia i Formacion del Espíritu Nacional i que era poc amic de les “beaterias” i mojigaterias” que alimentaven els capellans. No oblidem que “los hombres de la nueva españa” tenien que ser cristianos, pero, muy hombres. Com els militars, vaja.

El padre Flecha fou Capella de l'institut i professor de Formacion Religiosa, els primers anys que jo vaig ser-hi. El seu més trist paper, que va haver d'interpretat, fou, però, quan va tenir de donar les classes de “Urbanidad” que la direcció del centre li havia assignat. El manual que feia servir, per donar la classe, talment devia ser el mateix que el que usaven al col·legi de monges del costat. Amb el seu aspecte d'home gras i pagerol, sempre suant i passant-se el dit per l'estret alsacoll de la sotana, decididament, aquesta assignatura no li esqueia.

Crec que era el dijous a la tarda que es passava el rosari. Els misteris i les lletanies, els llegia l'alumne que el “padre” designava per a aquell dia. Lògicament tot era rigorosament en Castella i, un dia li va tocar a un alumne –en Pumarola- que de cop –fent una gracieta “reivindicativa”, va canviar de llengua i es va posar a resar en català.

Cap dels presents recordàvem haver vist mai el padre Flecha ostiant una criatura amb tanta excitació i cridant talment com un posseït, “Perros catalanes”!!! no os deberiamos dar el pan que os damos! ... Era la cara del feixisme espanyol que, malgrat estar ja als anys 50, impunement s'exibia. Vam denunciar ingènuament els fets al director. Que il·lusses! si segur que en aquests temes manava més el capellà que el director.

Al Padre Flecha el va succeir com a professor de Religió i Capellà de

l'Institut em Mossèn Isidre, el Rector de Santa Susanna. Era el típic rector català, bon home i amb ganes d'acontentar els seus feligresos. Tot un canvi. Gent nova per a nous temps.

Però aquella meua fe infantil, s'esvaïa en veure els dogmes d'aquells tronats llibres de text que el pobre bon Mossèn havia d'explicar-nos. Jo protestava per la irracionalitat d'aquells dogmes que ens llegia. Son Misteris!, ell em responia amb bon humor i sense cap ganes d'entrar en debat ni barallar-nos..

Un any, la direcció de l'escola va decidir abordar el tema central de la nostra adolescència i donar-nos –als grans, és clar- Educació Sexual. El metge del poble que era designat com a de l'Institut, a més de ser el responsable de les nostres revisions mèdiques, va passar també a ser el que ens donava les classes d'Educació Sexual, Avui, ens faríem creus de que aquelles ingènues explicacions que ens donaven sobre com es reproduïx els humans, fossin objecte de desconcert dels nostres pares que mai no s'haguessin atrevit a parlar amb nosaltres d'aquests temes, perquè a ells, segurament, tampoc els en havien mai parlat.

Calella estava canviant. Els turistes alemanys començaven a ser ja els protagonistes i ens portaven alenades de modernitat i noves costums més relaxades. Platges, bars i nous cinemes van anar desplaçant el jovent dels centres catòlics i de les esglésies.

Jo, en acabar les classes ja no anava a agafar el primer tren que sortia cap a Arenys. Malgrat tenir com tots els de la meua edat, les meves novietes que alguna estona m'ocupaven, vaig descobrir el gust d'esmerçar el temps que tenia fins l'últim tren per anar a fer els deures a la Biblioteca Pública Costa i Fornaguera i repassar les seves, per a mi, excel·lents col·leccions. Decididament, m'estava fent adult.

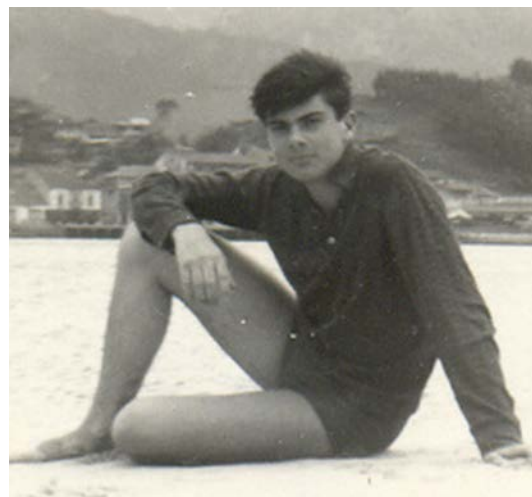
LES EXCURSIONS I LES FESTES

A l'Institut, cada any es feia una excursió. Se que a la primera que es va fer -a Tarragona- jo no hi vaig anar, no recordo si per esta malalt o castigat. La segona va ser a Empúries passant per Girona a l'anada i per Banyoles a la tornada. I a aquesta si que hi vaig anar. Com també vaig anar a la tercera, al Montseny. Per tots nosaltres tot això era novedós i apassionant. Pensem que encara no érem a l'era del 600 ni del turisme per a tothom.

Però el més important per a nosaltres, va ser el viatge de fi d'estudis. Com encara és normal en aquests casos, vàrem muntar rifes i festes per recaptar fons. I, vam anar, amb tren, al Nord d'Espanya i des de Bilbao, vam fer un circuit amb autocar per visitar des de les grans indústries Siderúrgiques d'aleshores, fins les pintures de les Coves d'Altamira que, ara, ja no es poden visitar.

Com no podia ser d'altra manera l'Institut també muntava festivals de fi de curs. Recordo el de quan jo feia quart, que el Mossèn –que era el que s'ocupava del teatre- va reservar per alguns del nostre curs representar una comèdia. A mi en concret em tocava recitar un poema de un suposat humor agut. Res tenia que veure jo amb els de l'obra, però sempre em posava amb

ells per els assaigs, per tal d'escaquejar-me de les classes de Taller a les que, si no, em tocava anar

LA REVÀLIDA.

Malgrat haver de fer la conferència de cloenda del curs, sobre literatura espanyola i de resultar en una prova ser l'únic que sabia un xic de sintaxi, un nou professor –pel cert, bastant neuròtic- de “Lengua i Literatura Española” em va suspendre l'assignatura al juny, per fer faltes d'ortografia a l'examen -.ara les faig per partida doble, en castellà i en català.

Això va fer que no podés fer l'examen de Revàlida al juny sinó al setembre. A tal efecte ens van internar a la “Universidad Laboral” de Tarragona, -a Calella no eren competents- un internament amb una disciplina a la que nosaltres no estàvem pas acostumats.

Allí es va palesar la diferència del nivell de formació dels alumnes de l'internat

de Tarragona respecte els de Calella. El director de les proves, una mena de "Comisario General" estava escandalitzat del baix nivell dels de Calella. "Este Centro habria que cerrarlo", va acabar dient. Per resoldre el problema i poder aprovar almenys a dos de nosaltres –en Joan Missé i jo van haver de donar notables i excel·lents a tots els de Tarragona que s'examinaven.

Així, el 29 de setembre de 1961, dia del meu sant, vaig obtenir Títol de "Batxiller Laboral, de Modalidad Industrial-Minera."

En tornant de Tarragona amb el tren, havent aprovat la Revàlida i ja amb el Títol de Batxiller Laboral, en Joan Missé i jo vam compartir, sense gaires paraules, la consciència de trobar-nos al fi d'una etapa de la nostra vida – l'adolescència- i començar la vida adulta amb una primera decisió, a prendre en solitari, que ben segur ens condicionaria definitivament l'esdevenidor: Que fer ara?. Posar-se a treballar o continuar estudiant?

Si, continuar estudiant era la resposta bona, però, estudiar, què?

El batxillerat que havíem fet no estava pas pensat per fer carrera i en tot cas en ser el Bachillerato Laboral (avui en diríem Formació Professional) de modalitat "Industrial – Minera" sempre se'ns havia estat recordant que la meua aspiració acadèmica que podíem tenir era la de arribar a "Perito Industrial" (avui en diríem Enginyer Tècnic) ja que a Barcelona no hi havia pas escoles de mineria.

Els fantasmagòrics "Altos Hornos" o les fosques i tancades naus industrials que havíem visitat amb l'Institut els darrers

anys, amb munions de treballadors arreglats en torn d'un tren de muntatge, feien que la visió que jo tenia de les professions "industrials" d'aleshores, era la de quelcom fosc i alienant, talment la mateixa que ens presenta en Charlot a la genial pel·lícula "Tiempos Modernos",

No. Jo no volia pas ser Perit Industrial. Abans, fer de pagès o carnisser, com els meus pares o els meus avis.

Però, recordava un ex alumne de l'Institut de la promoció anterior a la meua, que l'havíem trobat treballant de "listero" en les obres d'un nou hotel, com tants se'n bastien ara a Calella. I, la feina era a l'aire lliure!. Amb fred i calor, si. Però amb molta llum sol i aire.

Aviat vaig descobrir que hi havia una carrera que era com la de Perit però per a la construcció. Se'n deia Aparellador i també es podia accedir directament al Curso Selectivo amb el Bachillerato Laboral - de cinc anys - com si fos el Bachillerato Superior – es a dir, l'acadèmic, de sis anys –

Aquesta. Aquesta seria la meua carrera.

Si. Reconec que, al revés de la dels olis de màquina, l'olor del ciment m'atreu fortament des d'aleshores.

Vaig transmetre a en Joan Missé aquests meus pensaments i ell em digué que també els compartia. No calia pas doncs parlar-ne més. L'endemà em prendríem l'aventura d'anar a la flamant "Escuela de Aparejadores" de la nova Zona Universitària de Barcelona, i ens hi matricularíem.

2.09.- LA PLAÇA

Des que els meus pares i la tieta van deixar la botiga i la casa de la Riera, perquè no se'n sortien, la seva vida -i la meva fins els dinou anys- va estar del tot vinculada a la Plaça del Mercat.

La Plaça del Mercat d'Arenys de Mar, es un magnífic edifici del 1929, d'estil modernista tardà, travessat pel carrer de les Margarides i ordenat per a satisfer satisfactòriament les condicions higiènico-sanitàries de la venda diferenciada de carns, peix i verdures en una època en que no ho havia frigorífics als mercats..

Així, la rotllana del Peix es concentra al bell mig de l'encreuament amb el carrer de les margarides, les parades de la fruita i les verdures, al mig de l'espai i les parades de la carn, inserides als panys laterals, sota els grans finestrals, amb forma de capelles laterals aporxades.

Les quatre parades del fons, excavades a la penya, son posteriors a la construcció inicial del Mercat i no es van fer de cop, sinó primer dues i darrerament les altres dues.

En tots els anys que jo vaig ser-hi només n'hi havia les primeres. Una d'elles va ser la que, l'Ajuntament va fer a la meva mare la corresponent concessió administrativa per a obrir una "Tocineria".(5)

El meu pare crec que va heretar la concessió de la carnisseria d'en Vila – penso que es deia així- on havia après l'ofici, i on va treballar fins que es va jubilar. No oblidem que en la tradició pagesa encara d'aleshores, els hereus de la hisenda i del negoci de pagès, eren els fills grans, essent el millor ofici que es podia donar als fills segons, el de carnisser amb parada pròpia.

Així, emprengueren els meus pares el negoci, amb a la Teresa i la Carolina despatxant a la nova "tocineria" mentre

el meu pare ho feia a la vella carnisseria que ja li era familiar.

Però durant el primers anys, allò era, amb prou feines, una economia de subsistència. El meu pare sempre em recordava emocionat el primer any que

van poder-me fer uns Reis esplèndids i, això era quan jo ja tenia cinc anys.

I, és que la productivitat era baixíssima, M'atreveixo a dir que, el frigorífic de qualsevol casa gran d'avui, està més aprovisionat de carns i embotits que moltes parades de la Plaça d'aleshores.

Anar el matí a Plaça era la primera feina de les dones. Com que a les cases no hi havia frigorífics calia anar a Plaça quasi cada dia i comprar les justes quantitats de gènere que es podessin conservar. No fou fins ben entrats els anys 50 que els frigorífics elèctrics van anar substituint a les cases les precàries neveres de gel o la baixada al pou amb la galleda de begudes per a refrescar-les.

Als anys 50, malgrat que les balances – automàtiques a les carnisseries i de plats a les parades de les pageses- de sempre mesuraven el gènere en Grams i Kilos del Sistema Decimal, les unitats de pes que millor entenia encara la gent gran, eren les unces i les lliures -o terces si era carn-. Cent grams eren tres unces i dos-cents, mitja lliura o mitja terça.

A casa, els baixos els havíem convertit obrador i, els dilluns i divendres hi "fèiem el tocino" preparant els productes pels dimarts i els dissabtes que eren llavors els dies forts de vendes a la Plaça.

La cambra frigorífica central del "tocino" era la dels baixos de casa, junt a l'obrador, amb entrada directa pel Tossol, i que també usava la veïna Rossita gallinaire amb qui hi havia una forta relació. La cambra per a la vedella, però, va ser sempre la municipal de la Plaça.

Els vedells sempre ens els subministrava en Tresserras de Tordera i els porcs, en Sisó de Sant Celoni. Els portaven directament a l'escorxador -el matadero- amb camió. Recordo però una vegada que el vedell

el van enviar des de Tordera amb tren –quan Arenys encara tenia estació de mercaderies- i vaig anar amb el meu pare a recollir-lo per portar-lo, a peu, fins a l'escorxador. Poc després de baixar del vagó, el jove brau es va esverar i es va posar a córrer amb el meu pare penjat de la corda i, talment, van organitzar un autèntic "enciero" per la Vil·la i els seus voltats. Recordo que ja era vespre quan entre mitja dotzena d'homes van aconseguir reduir-lo i entrar-lo a l'escorxador.

La carn d'en Benet, tenia que ser sempre de vedella de Girona jove i en Tresserras era qui millor li podia garantir. Qualsevol canvi de proveïdor, significava també un canvi en el tipus de carn que aixecava les queixes de les clientes –poques i molt selectes- lo qual transvalsava al meu pare que només vivia perquè l'afalaguessin per la qualitat de la seva carn. Tots plegats, eren uns pèssims negociants. Però eren uns artistes.

Tan a casa com a Plaça, el problema de la neteja era una autèntica obsessió. I, és que els pobres materials i instal·lacions de tota la infraestructura d'aleshores no ajudaven gens, Rajoles mig desgastades a les parets, terres de ciment pordland lliscat pel terra, una aixeta d'aigua freda per rentar i una estufeta elèctrica per a escalfar-se a l'hivern que ni tan sols evitava que et sortissin penellons.

Els pares, tenien molt clar que no volien que jo de gran seguís aquell ofici. Era massa dur i massa brut, deien. Per això sempre recolzaven que jo estudies alguna cosa.

Però la gent més senzilla del poble no ho veia pas així. Ells veien que a casa teníem dos negocis i la pregunta amable que se'm feia era: Nen, que seràs quan siguis gran ? Carnisser o Tocinaire?

Els pares, ja m'havien explicat que tenia que respondre que, jo, no tenia que ser res d'això. Que eren feines massa esclaves i massa brutes. Millor escrivent o delineant.

Malgrat que aleshores encara hi havia "escriptors" popularment, no els deien pas "administratius", com ara, sinó "pixatinters" i, això, no m'agradava. A més, jo tenia mala lletra. No. Decididament, jo preferia ser delineant. I, així ho vaig fer constar quan em van fer la preceptiva pregunta en ingressar a l'Institut Laboral, als meus deu anys.

Després que la Carolina s'hagués casat, els dissabtes venia la Carme a despatxar amb la meua mare. Va ser la que va acabar continuant el negoci quan la meua mare es va jubilar.

I, és que el dia fort de la setmana era el dissabte i les tres èpoques bones de l'any: l'estiu, Setmana Santa i un xic Nadal, just les meves temporades de vacances escolars. Això permetia que jo podés despatxar a la Plaça els dies que es feia calaix, i així, els pares, podessin pagar-me els estudis.

Per Nadal, jo me'n ocupava de la decoració de la parada de la mare. Tot l'any estava pensant en el disseny, però la tecnologia era precària i el decorat quasi mai acabava donant del tot el resultat que jo volia.

Sempre havia dit que el tracte amb el públic, precis per despatxar, no m'agradava. Ara, no tinc gens clar que això fos cert. Crec que més aviat era una excusa que em donava a mi mateix quan vaig decidir emancipar-me professionalment. En el fons, a voltes penso que potser soc més botiguer que no arquitecte.

El fet, és, però, que a mesura que m'anava fent adult, era més conscient que si la parada no tirava jo no acabaria la carrera. El negoci, era, doncs, també cosa meua.

La meua mare -com a hipocondríaca que era- acabava posant-se malalta de veritat quan més falta feia que estes

bé. O sigui, els dissabtes, el dia fort de la plaça. Els dissabtes d'aleshores, a l'Escola d'Aparelladors, al matí hi havia classe. Jo, però, no podia par anar-hi doncs havia d'anar a despatxar a plaça. Ni que hi hagués un examen important. Malgrat els inconvenients que pels estudis això representava, vaig aprendre que l'esforç que representava estudiar i treballar alhora per a guanyar-se la vida, no era pas res de dolent sinó al contrari i, aquesta lliçó, l'he posat en pràctica, sempre que he pogut, la resta de la meua vida..

Quan ja tenia quasi acabada la carrera d'Aparellador, tenia molt clar que malgrat el problema econòmic que això representaria, tenia que deixar Arenys i la Plaça per a treballar i practicar en coses del meu futur ofici començant per fer de delineant. Així, després del primer campament de milícies ja no hi vaig tornar regularment a la Plaça i després del segon, vaig deixar-la definitivament.

En Romà i jo a la carnisseria

Els canvis dels darrers anys 50 es començaven a notar, sobretot a l'estiu amb les vacances, però jo, d'això no en tenia, doncs, a mesura que m'anava fent gran era més important que anés a la plaça a ajudar els pares. El pare, a la carnisseria poca cosa productiva em deixava fer, però a la tocineria, ma mare si que em deixava fer de tot i, aviat vaig aprendre l'ofici.

2.10.- ELS EVENTS I ANIVERSARIS

No recordo pas que, quan jo era petit, gaire gent celebres l'aniversari. La festa de cadascú era la del seu sant. Si a més el Sant era el d'un dia festiu, tothom ho sabia, podia felicitar-lo i anar a la festa que donés. Era el cas a can Fané amb Sant Josep i Sant Joan.

Sant Miquel - el dia del meu Sant - no era festiu com Sant Joan, l'altre equinocci, però tothom sabia el dia i a casa fèiem un berenar que essent jo un nen consistia, lògicament en una xocolatada i jo muntava un espectacle teatral a la cort o a la pallissa.

El teatre era un guinyol fet pel meu pare i de "l'obra" per a mi l'important eren els decorats i els "efectes especials" que jo mateix feia i pintava mimetitzant els que feien el teatre dels Seràfics.

Però d'events, a casa, socialment reconeguts, pocs en recordo. Els que més, la meua primera Comunió i el casament de la Carolina. Hi havia però les comunions dels cosins algunes de les quals, com les de l'Antoni i l'Anna M^a en viure a l'horta molts preparatius es feien a casa que estava al poble i prop de l'Església.

De casaments de fora casa pocs en recordo doncs als petits no ens convidaven. Només recordo, ja més gran el de la Mª Rosa la veïna perquè a l'entrada de l'Església

La va desfilar plorant malgrat que ja feia anys de la mort del seu pare que no la podia acompanyar. I, és que en Pepito, el seu pare, era el gran amic del meu. No recordo mai haver vist el meu pare tan trencat, amb plors i desconsol co aquella nit que de sobte va morir el seu amic.

De petit no anava pas als enterraments, però jo els veia pel balcó doncs, per anar a peu de l'Església al cementiri, passaven pel Tossol. Segons el preu eren mes o menys solemnes i pel nombre de capellans

cantant absoltes, pel fèretre i pel baldaquí bescanviable del carro, podíem saber la categoria del difunt.

Era una època de misses, teatre i processons. De Misses i oficis religiosos m'agradaven els del Frares. La simplicitat franciscana els feia més moderns. Els de la Parròquia amb tantes puntes, daurats, em resultaven massa ranciament abarrocats. La litúrgia, però, que m'encisava era la de l'Abadia de Montserrat. Era l'únic accés a l'art que teníem els que a casa no anaven al Liceu o al Palau.

No em perdia cap de les moltes processons que llavors es feien. Per a la de Corpus, participava activament en fer la catifa de flors del davant a la botiga de la Riera de ca la Carolina que precedia l'altaret que muntaven el de la bodega de can Dalmau.

Els blandons per anar a les processons no els compràvem pas sencers. Els llogàvem a "ca les Noies Nogueres" que els pesaven abans i després i només pagàvem la cera consumida.

Però el meu referent era el teatre dels Seràfics que estava a l'antic hospital de Sant Jaume, al carrer de l'Església, on ara hi ha el Museu Marés de les Puntes.

M'agradaven els contes que hi feien però el fort per a mi, eren el Pastorets – l'Estel de Natzarè de Pàmies, importat de Mataró- i La Passió - del Pare Venànci – totes dirigides per l'Antoni Doy i amb l'escenografia que ens havia portat l'Aymeric en part de la Sala Cabanyes i en part de collita pròpia i que fins i tot ens va portar els Armats, per a les processons de Setmana Santa. Quan em vaig fer adolescent, com que era alt, l'Aymeric em festejava per fer d'Armat, però jo mai vaig accepta perquè ja anava a aquestes processons amb les vestes, tots amb capes i encaputxats. No crec que la

renuncia fos per ser sentir-me més clerge que militar. Les vestes erem solemnes i els armats massa teatrals.

Durant la meva adolescència els diumenges quasi sempre tenen la mateixa agenda. Al matí, Missa de 12, en sortint passeig per la riera i el passeig fins a "tocar ratlla", vermut i a les 2 cap a casa a dinar. Havent dinat, futbol –si l'Arenys jugava a casa- després al cine -a la Sala Mercè o al Coro- per acabar treient el cap al Ball de l'Ateneu.

La Sala Mercè, es va ensorrar amb la nevada del 62, però l'Ateneu ja havia bastit la nova sala i hi cabia la gran pantalla precisa per a passar les superproduccions cinematogràfiques de Hollywood del moment. L'Ateneu,

doncs, va ser el cine i el ball durant uns anys.

2.11.-DEL TELEFON AL TOCADISCOS PASSANT PEL TELEVISOR

Costa molt des del mon d'avui, recordar com vivíem al passat. La cenraleta de telèfons del 50 estava , crec recordar al carrer de la parer. A casa no vam pas ser dels primers del poble en tenir-ne, però teníem el número, 325 d'Arenys de Mar. Per trucar fora el poble tenies que trucar a centraleta i la telefonista t'hi posava manualment.

Era normal que algun veí vingués a trucar a casa, o demanessin per ell, igual que havíem fet a casa amb a ca la Rossita que tenien telèfon des d'abans. Pels Inocents alo jovent els encantava fer innocentades amb aquesta "nova tecnologia" i, fins i tot jo, una criatura, hia havia col·laborat.

Però quan a casa va passar a ser la seu del barri fon amb l'adquisició del televisor "ANGLO" que incomprendiblement van comprar els meus pares després que en Salvador, que en venia, l'hagués col·locat de prova a casa.

La televisió va ser la revolució de l'època, des dels finals del 50. El primer cop que jo la vaig veure, va ser, però, un Sant Zenon a can Maimí, -ells tenien la representació de la Telefunken- amb programació de la RAI perquè la espanyola encara estava de proves.

Quan el meu cosí Antoni –més petit que jo- em preguntà, abans d'anar-hi, que era això de la televisió li vaig dir que era com el cine, pero sense projector. Jo ja me n'havia assabentat!.

Quan va arribar a casa el televisor, no sabíem on posar-lo. Les cases normals no tenien pas saló com les d'ara. Tenien menjador, on hi havia la radio i "l'escalfapanxes" o petita llar de foc urbana que anys després el televisor va substituir. A l'hivern, però, on es feia

més vida familiar era al “quarto de cusir”, una habitació generalment petita on hi havia l'estufa o el braser sempre encesos.

Així, a casa en arribat el televisor, en no saber a on posar-lo, se li va assignar el quarto auxiliar interior que era el que ara és el rebedor. L'horari era restringit. Anar a veure la tele, era com anar al cine, només que més a prop. Quan vam veure que això no funcionava, va començar la moguda de mobles al menjador per adaptar-lo. La taula es va recular, els sillons es van posar en fila davant el televisor junt a la llar de foc que quan es va fer el pis de dalt, definitivament es va suprimir. Suposo que l'anyorança d'aquest escalfapanxes és la causa de que ara, a Canfarra, hi hagi tres llars de foc.

La sociabilitat del televisor d'aleshores era inqüestionable. Vull recordar que a casa, sempre havia estat una casa molt

oberta i era normal que al vespre vinguessin a veure assiduament algun programa, veïns, amics o algun parent. No diguem quan hi havia algun partit del Barça. La casa es convertia en un local amb el repla del desnivell dels dormitoris com a escauari.

La següent moguda d'espais del menjador fou l'arribada del tocadiscos, però això ja va ser cap als 60. Jo tenia més “singles” que “long plays” i per tant, la discoteca en sí, no abultava massa. Però el tocadiscos sí i precisava tota una tauleta. Era un Exacta –que, pel cert, va durar fins fa poc- amb els alteveus de tapa desplegable que tan va servir per les festes i “guateques” del moment. Els temps canviaven i els “Beatles”, ens van fer renegar dels pasodobles, els tangos i el fox-trot.

2.12.- EXCURSIONS I ROMIATGES

Als anys quaranta la burgesia barcelonina seguia la tradició de l'estiueig familiar i Arenys, com tots els pobles de la costa era un lloc on aquest estava ben consolidat. Però la gent del poble, no en feia pas de vacances a l'estiu. A casa, l'esbarjo, a banda de les anades -i jo, estades- a l'horta, s'aconseguia amb les excursions -a peu o en carro o tartana- als Aplecs dels Dilluns de Pasqua o buscar ginesta, per Corpus, bolets, la tardor i molsa per Nadal. Però el més semblant al que avui entenem per vacances eren el romiatge anual a Montserrat.

A Arenys, les primeres “romeries” que recordo –poc, perquè jo era molt petit- els organitzava la Parròquia. Les darreres –ara ja “romiatges” els organitzaven els Frares.

Recordo que, els primers anys anàvem en tren. Érem prou gent com perquè Renfe ens posés un tren especial per anar des d'Arenys fins a Monistrol i d'allà pujàvem amb el popular

Cremallera al Monestir. Ens passàvem quasi tot el dia en el viatge. Però, a partir de l'any 53, en que es va produir el greu accident del Cremallera, vam anar ja sempre en autocar.

Des que jo no tindria més de tres anys que deuria ser el meu primer romiatge, fins el darrer, el 1962 amb 16 anys, recordo haver-hi anat quasi cada any amb els amics i parents que la mare convidava. Primer amb les seves amigues i les de la Carolina, després amb els cosins i amics com l'Antoni Pardo, un any amb els amics i

dependents de les parades de casa com en Romà i la Mª Rosa i finalment la amb amics meus com en Lluís Arnau.

Alguns anys havíem anat pel nostre compte amb la meva mare i hi fèiem estades més llargues. Després de la missa matutina, ens passàvem el dia caminant, tot fent excursions a les innumbrables Ermites del massís. A la tarda, després del descans, a Vespres, a la Basílica.

I, és que els romiatges no eren simples excursions. La fe de romers era sincera i des del tren o l'autocar, es cantava el Virolai així que es divisava la muntanya. En arribar jo sentia pressa per fer la visita a la Mare de Deu al seu luxós i màgic cambril. Però la recepció de la romeria la tenia que fet l'abat o algún monjo delegat, acompanyat de l'escolania, a l'atri obert de la basílica. Els romers de cada poble anaven presidits pel seu "Sancristo Gros" que com que a l'hora de rebre romeries, en primavera que era el temps, a voltes s'acumulaven les d'una munió de pobles, la cosa esdevenia en una competició de sancristos a veure quin era el més gros. A Arenys van però finalment anar-hi amb el del Calvari que era històric i miraculós – i, pesava menys que el gros- però com que era petit, no lluia prou. Una nena arenyenca per defensar-se de la humiliació deia: Si. Els dels altres pobles son mes grossos, però, el nostre és "l'autèntic".

Les olors de Montserrat, tan les de cera i encens de qualitat de dintre la Basílica com les de la muntanya al sortir-ne, l'alt nivell de la seva escola musical l'assentament que fou de tota la millor pintura escultura i arquitectura i el llenguatge en bon català del qual n'era el refugi, em van quedar per sempre com a un referent.

Però no només fèiem excursions a Montserrat. A l'estiu, pels pagesos i per molts, aquesta, llavors extravagància, d'anar a prendre el sol a la platja era quelcom molt dolent. Es per això que a casa el que fèiem era anar a la platja a la tarda per a berenar després del bany. Penso que el temps a acabat donant-los la raó en bona part. A la tardor, anàvem a buscar bolets, Per Nadal, a buscar molsa i, el cicle tornava a començar em primavera, anant per Corpus a buscar ginesta i, per Pasqua amb l'Aplec de Lurdes d'Arenys de Munt.

Les primeres excursions eren en carro o en tartana. Però, als 50, amb la popularització de les motos, a casa van comprar una Vespa amb sidecar. I aquest va ser el medi de transport de casa, tan per la feina com per a les petites excursions. La Vespa del meu pare, va durar fins que jo la vaig rebentar –literalment- quan me la vaig endur a Barcelona el 66 i, vaig comprar el 600.

2. 13.- ELS NADALS

F- Reis anys 50 –

Si voleu posar-me tendre, parreu-ne dels Nadals d'abans del consumisme. Qui no hagi viscut l'esperit del Nadal no és humanista. De fet, a casa no fèiem pas mes del que fem ara. Ans al contrari, diria que jo vaig afegir-hi al seu moment, fortes dosis de màgia d'il·lusió, que malgrat la banalització i el bombardeig consumista mediàtic, les següents generacions han mantingut.

Pel meu para fer el gran pessebre era la seva màxima il·lusió. El mesder que muntava amb els sacs enguixats i les pintures, feien que, ma mare, lo li deixes fer mai al menjador com es feia en altres cases. Només quan jo ja era bastant gran vaig aconseguir que ma mare n'hi deixés col·locar un, això sí, desmuntable i en format de caixa de diorama. La mare preferia fer l'Arbre. Però finalment, als darrers anys d'abans de la reforma de la casa, tot va acabar amb un cep modernament decorat sobre la llar de foc, amb el naixement als peus.

Com ara, jo donava menjar al tió que feia cagar abans del dinar de Nadal i

que aviat ho vam fer amb els meus cuscins. No hi havia pas costum d'anar a la Missa del Gall, si és que, a mitja nit, a Arenys ja n'hi havia. A la nit de Nadal, a casa s'anava a dormir aviat perquè estaven tots cansats de tot el dia a la Plaça. Era un dels més forts de l'Any.

Pels menuts –i per molts grans- el Cap d'Any passava sense pena ni glòria però, com ara, començaven els somnis de la nit de Reis. Somnis que ja no se si eren mes meus que del meu pare. De fet quan van anar sortint de la misèria, feia com ara, que es passava. Molts jugets no eren pas industrials sinó que els feien els fusters “manetes” i un des anys els Reis van portar un Ping Pong que no passava per la porta.

ELS PASTORETS

Però, no hi havia Nadal si no hi havia Els pastorets.

De “Pastorets”, el que millor ens ha arribat, son les versions teatrals amb música i dansa, al gust dels espectacles de finals del segle XIX i començament del XX, com és el cas de **“L'Estel de Natzarè” de Pàmies**, que és avui del tot vigent a Mataró. Però aquesta obra, també va passar a ser als anys 50 “els Pastorets d'Arenys de Mar”, amb els canvis introduïts pel Pare Venanci, el Sr. Aymerich, el Sr. Doy i tota aquella gent que en aquells anys va convertir “els Seràfics” d'Arenys en un teatre punter i estable.

No conec, però, cap auto sacramental ni teatre litúrgic del cicle de Nadal que ens hagi arribat. Bo i això imagino, que tots aquells autes sacramentals i “pastorets” primitius, antecessors dels actuals, devien consistir bàsicament en l'exaltació del triomf del bé sobre el mal –àngels i dimonis-, fent-lo coincidir amb els fets i el moment del naixement de Crist.

2.14.- LES SETMANES SANTES A ARENYS

Reconec que sento nostàlgia d'aquelles Setmanes Santes dels anys cinquanta, d'abans del Concili Vaticà II i de la modernització del país –amb la televisió i el “boom del 600”-.

Recordo bé que vaig anar a la que segurament fou la darrera processó de la nit del Divendres Sant a Arenys de Mar. Crec que era l'any 1966 –any més, any menys- ja de ple en aquella època iconoclasta i anti-historicista resultant de la sacsejada cultural dels seixanta que, quan a la religió, en diem “post-conciliar”.

No calia ser profeta per adonar-se que aquella processó seria l'última d'Arenys. Els capellans rondinaven perquè ja no hi volien anar i un confrare tertulià –que unes dècades després seria Alcalde- em recordava que l'Església –la d'aleshores, es clar- ja no estava per processons ni teatralitats d'aquella mena. Certament aquelles processons, a Arenys, ja només interessaven als turistes.

La processó del Divendres Sant d'Arenys de Mar, s'acabava arrencant tots els “Misteris” davant la barana de la plaçeta de l'església on entonavem el popular “Crec en un Deu”. Mentre cantava –amb dignitat, però conscient que allò era un comiat definitiu- en mig d'un sentiment d'enyorança va passar per la meua ment, tota la pel·lícula del que havia estat per a mi i pel meu poble l'ancestral Setmana Santa.

Recordo haver viscut diferents manifestacions de la Setmana Santa segons la època. De la primera època que recordo -quan jo era molt petit- el que més em va quedar, és que era una Setmana Santa fantasmagòrica, espectral, farcida de supersticions.

El diumenge de Rams era per a mi incongruent. La gatzara que hi havia als bancs i passadissos de l'església -

doncs la benedicció de palmes es feia a dins- contrastava amb el hieràtic oficiant, davant l'altar, d'esquena al públic, xiuxiuejant en llatí –sense altaveus, es clar- durant més de mitja hora la Passió segons Sant Marc. El lúgrube cant gregorià del “glòria laus et honor ...” tampoc lligava gaire amb la popular i animada benedicció d'aquelles branques, palmes i palmons, per molt que sabéssim que la resta de l'any penjarien seques als balcons i als darreres de les portes de les cases per protegir-les d'intrusismes espectrals.

Les cançons de moda –segurament d'Antonio Machin o de Jorge Negrete-eren, durant els dies sants, substituïts, a la radio, per Bach i Palestrina. El Dijous Sant era aleshores el gran dia, però amb caràcter penitent. En recordo d'aquella meua època d'infant, a l'església –fosca-, la sorollosa “matança dels jueus” -crec que del final de l'Ofici de Tenebres-, i els fastuosos i màgics “Monuments” amb el Sant Crist gros, a l'entrada, ajagut per a poder besar-li les esculpides nafres.

(Joaquim Vayreda/ Quadre: Tarda del Divendres Sant a Olot).

L'ambient festiu, però, era al carrer. La gent anava molt mudada per a anar a seguir els “Monuments”. Les dones lluien la seva millor mantellina que arrossegava aquella flaire exquisida de l'encens i la cera groga de les esglésies. Els aparadors de les botigues estaven farcits de tot tipus de caramels, com els que recollrien les fadrines, a la nit, furtivament llençats

des de la processó per alguns joves galans encaputxats.

Efectivament, a la nit: la processó. Poc en recordo perquè era molt petit i aviat em portaven a dormir, però sí que recordo que els "Misteris", molts d'ells acompanyats d'esportanís penitents ocults amb vestes negres, arrossegant cadenes i eines de turment –avui penso que amb un cert grau de masoquisme-, m'impressionaven molt.

El divendres es repetia la processó, amb algunes variacions. Durant el dia, molta gent anava d'excursió a l'ermita del Calvari –el port en obres encara no l'havia embolcallat amb el Club Nàutic- a fer la visita i demanar gràcia a la tan popularment miraculosa imatge de l'Arenyenc Sant Crist.

El dissabte tot canviava. Aleshores era "Dissabte de Glòria" i ja s'anava a cantar les "caramelles" per les cases, com també es faria el diumenge.

Als anys cinquanta es va produir una important reforma litúrgica, amb esperit historicista, de la ma de Pius XII, la qual recordo haver-la viscut com a cosa pròpia.

La benedicció de palmes del Diumenge de Rams, ja es feia a l'exterior de l'església, a la plaçeta, seguida d'una curta processó, per la Riera, amb els oficiants revestits amb les elegants noves casulles vermelles –les mateixes que durien per a la processó de Sant Zenon, quan arribés la festa major- i les autoritats civils amb el jaqué protocol·lari, tots ells amb els llarguíssims palmons a la mà, que el dijous adornarien el "Monument" en dos ramells simètrics.

A la tarda començava, però, la Setmana Santa que jo estimava. Treia la vesta de l'armari i hem dirigia cap el Convent dels Caputxins per iniciar la Renglereta del diumenge, un Via Crucis que, segons ens deien, convertia en solemnitat el baixar el Misteri del Natzarè –que sempre havia sigut el del

Convent- cap a l'Església Parroquial per a la processó del Dijous Sant. Precedida pels "Armats", amb la creu estendard del Terç Ordre -decorada amb l'estil naïf inconfusible del vilatà Marcel·lí Vila- i cantant el popular "Per vostre Passió Sagrada ..." després de cada estació, la Renglereta recorria tota la Riera fins entrar a l'Església Parroquial.

El Dijous Sant a la tarda s'anava a l'Ofici, que ara ja no era el "de Tenebres". La gent sortia, com abans, molt mudada, a seguir els Monuments i els Misteris instal·lats solemnement en improvisades capelles de vellut i domàs als portals de les cases del President o del Germà Major de les respectives confraries: La Coronació d'Espines, dels de San Fernando -per nosaltres "els de Falange"-; el Natzarè, "dels Frares"; el Sant Crist "gros", de la Parròquia; el popular Sant Crist del Calvari -des que va ser desplaçat de la seva ermita- dels pescadors; la Mare de Deu dels Dolors, de la confraria homònima; la Soledat, "dels del Casino"; i finalment, el Sant Sepulcre, de l'Ajuntament.

A les deu de la nit, les processons parcials que conformaven les distintes confraries en treure els Misteris de les seves ocasionals capelles cap a la plaçeta de l'Església on es conformava la processó general, constituïen una espontània coreografia, d'allò més interessant, amb el nucli antic d'Arenys de Mar com a escenari.

Ja no era una d'aquelles processons de penitents quasi sagnants d'abans. Ara les confraries anaven ben uniformades, amb els seus colors distintius i, mica amb mica, amb ampul·looses capes que res desmereixien de les de la resta de processons espanyoles que poc a poc començaven a anunciar-se el els circuits turístics.

La processó feia a mes de la Riera els històrics "quatre carrers", el d'Amunt, el d'Avall, l'Ample i el de la Perera. precedida, naturalment dels Armats d'Arenys, amb l'orquestra darrera el Sant Crist i uns tocs de timbal, característics per lo lúgubres, darrera el Sant Sepulcre seguit per les autoritats civils. La ben assumida prohibició d'anar dones a aquesta processó —a diferència de les processons espanyoles on hi anaven les "manolas"— ens dona fe dels seus orígens ancestrals.

La processó es repetia el divendres, ara -a diferència d'antigament- amb tots els Misteris si bé amb alguns canvis que devien tenir algun significat perdut. Un d'ells era que el Crist jaient del Sant Sepulcre —que tancava la processó del dijous- el divendres anava cobert amb un tul negre —desconec el significat- i, sense les autoritats civils, passava al davant de la Soledat la qual restava com a últim "Misteri" de la processó, d'acord amb l'ordre iconogràficament lògic. Suposo que aquest ordre iconogràfic era impossible d'obtenir a la processó del dijous per que a les autoritats civils, titulars del Sant Sepulcre, protocol·làriament els corresponia tancar la processó.

Amb la reforma litúrgica esmentada, la processó del dijous desaparegué i es concentrà tot en la del divendres. Malgrat això, la Renglereta de tornada del Natzarè —de la Parròquia als Frares- es mantingué el Divendres Sant al matí i des que aquest fou festiu es passà de la matinada al mig dia. Penso

que, malgrat trobar-nos ja en una època en que Arenys de Mar era turístic, la Renglereta del Divendres Sant era sincerament popular. No m'estranya que –salvant les distàncies cronològiques i estètiques- avui encara es faci exitosament.

La cerimònia del Divendres Sant, ja era com la d'ara –però en llatí, és clar- però destacava més el fet de ser tan diferent de la abarrocada litúrgia catòlica normal d'aleshores. Penso que conservava, en bona part, l'estètica del que devien haver sigut alguns gustos -medievals o jueus ancestrals- misteriosos i austers. Les imatges romanien totes tapades amb vels morats o negres dins una església fosca i amb l'altar nu mentre els celebrants i el cor cantaven en un excel·lent cant gregorià llatí la Passió segons Sant Joan seguida dels repetits “flectamus genua” i “levate” que acompanyaven els “oremus”.

Això es el que més recordo de la vessant litúrgica i social de la Setmana Santa arenyenca, si bé el que, a molts, de debò ens feia viure el seu sentit era la representació teatral de la Passió, als Seràfics, al seu local del vell Hospital de Sant Jaume, on avui hi ha la sala gran del Museu de les Puntes. Però de “La Passió” d'Arenys de Mar, ja en parlarem un proper dia.

Després d'un gran parèntesi, als darrers anys seixanta, setanta i primers vuitanta, coincidents amb la ràpida laicització de la societat espanyola, on aquests temes semblava que havien caigut definitivament en el desinterès general, a mitjans dels anys vuitanta vaig començar a adonar-me que la Setmana Santa espanyola no havia pas mort del tot en cap de les seves contrades. Certament, a Andalusia, per exemple, les seves processons amb les bandes de cornetes, i les “saetas echadas” a les cares d'angúnia de les seves tant vestides Soledats i dels seus tant nusos i nafrats Sants Cristos, estaven reviscolant amb força en el sentir popular, ara oficialment laic. El

que alguna gent jove també re-descobris el sarau i la fanfàrria que a voltes acompanya alguna d'aquestes processons, no significa que, per a molts altres, no hi hagi en elles una estètica i uns significats prou motivadors de bons i nobles sentiments.

I es que per molt laica i carregada de prejudicis antireligiosos, que esdevingui la nostra societat, els mites cristians de la passió -amb la forma que sigui, adequada a cada època- no moriran mai doncs són la més gran font de consol. Certament. Qualsevol persona que se senti dissortada, vexada, injustament tractada o dolorida psíquica i físicament, es troba amb la imatge d'un cos nu, nafrat i crucificat, que està molt pitjor que ell. I és Deu! Qualsevol persona que estigui sofrint amb impotència el veure el dissort del seu ser més estimat, es troba amb la imatge d'una mare sola amb el fill mort als peus. I és la Mare de Deu!

Que banals em resulten les lectures teològico-religioses, històrico-científiques testimonialment creients o crispadament atees, davant els valors que la nostra cultura llatina ha aportat a la humanitat amb els mites cristians popularment consolidats de la Passió de Crist.

A voltes penso que d'alguna forma actualitzada els hauríem de recuperar també a Arenys de Mar. Se que mantenim la popular Renglereta i ben segur que no deu caldre pas recuperar les velles processons. Potser la nostra via podria ser la teatral, atès que el teatre ha esdevingut un bon actiu de la nostra identitat. No, no sé el que cal fer, ni tan sols sé segur si cal fer alguna cosa però, en qualsevol cas, reconec que enyoro la Setmana Santa perduda d'Arenys.

“LA PASSIÓ”

Però, de tot allò que jo recordo de l'antiga Setmana Santa arenyenca, el que, potser, més havia fet viure el sentit

de la Setmana Santa era la representació teatral de "la Passió", als Seràfics, al seu local del vell Hospital de Sant Jaume.

De tots és prou sabut que el teatre te els seus orígens en la litúrgia. No soc cap entès en el tema, però tinc clar que no cal pas que ens remuntem en la història a l'edat antiga -amb el cas del teatre grec, per exemple- per a entendre aquest procés. A Catalunya mateix, hi romanen clares mostres d'aquesta evolució, litúrgia – teatre, des de aquells medievals "Autes Sacramentals" fins els encara vigents espectacles teatrals tradicionals en que van derivar. Es el cas dels popular "Pastorets", al cicle anual de "naixement" – o sigui, el Nadal- i de les diferents "Passions", al cicle anual de "mort", -o sigui, la Setmana Santa-.

..... d'aquesta transició de la litúrgia al teatre, a Catalunya ens ha arribat una excel·lent mostra. Es tracta de la "processo- auto sacramental" de Verges. Aquí hi podem veure com la representació de l'auto sacramental, comença en un escenari al centre de la plaça principal de Verges, però quan arriba l'escena de "la Sentència" –Pilat condemna a Jesús a la Creu- l'escenari ja passa a ser tot els carrers del casc antic. Primer amb la ronda de "la dansa de la mort" i a partir de l'escena en que Jesús agafa la creu, amb la barreja de teatre itinerant i processó d'imatges, amb un ordre regulat per la tradició al llarg dels segles. Ben segur que, de la mateixa manera que a Andalusia eren els primitius autes sacramentals els que devien derivar cap a les seves actuals processons d'emotives imatges, sobre magnífics "tronos" barrocs portats per "costaleros", a Catalunya ho van fer cap el teatre "a la italiana" amb les "passions"

El franquisme dels anys 40, de les poques coses que va respectar de la cultura catalana foren les Passions. La popularitat de les rivals Passions d'Esparreguera i de Olesa, van arribar a donar tema a pel·lícules espanyoles

com "El Judas" de l'any 1952. Els antecedents d'aquestes "passions" però, no devien ser massa diferents dels de l'auto sacramental - processo de Verges, abans esmentat, pel que vaig llegir en un llibret sobre la Passió d'Esparreguera escrit per la bibliotecària local, Aurèlia Sabanés i altres.

Desconec els antecedents teatral de la Setmana Santa arenyenca d'abans de la guerra civil, però, el que si és clar és que Arenys de Mar va tenir, la seva pròpia Passió als anys 50, escrita pel pare Venanci i posada en escena per Antoni Doy, gràcies al qual podem avui disposar del text i les partitures de les cançons pròpies de l'obra, composades pel pare Manuel de Lipà, com son Oida!, Hosahana! i altres. El muntatge musical fou de Jaume Picas (de Radio Barcelona).

La Passió d'Arenys –Del Thabor al Gòlgota- era un excel·lent i culte espectacle teatral, amb vocació de posar-se l'alçada de les altres passions de Catalunya i amb els valors que s'entenia calia donar als seus personatges en aquella època. No em refereixo tan a la figura de Jesús com als papers de "bons" i "dolents" que al llarg del temps s'han alternat entre romans i jueus en aquest tema.

Fixeu-vos que, des que Hollywood, amb les seves superproduccions cinematogràfiques –lògicament finançades amb capital judeo-americà- es fa seu el tema de la Passió de Crist, es nota la clara vocació cultural dels USA de cristianitzar el judaisme i judaïtzar el cristianisme, fins fer-los compatibles. Es el cas del Ben-Hur de William Wyler del 1959, amb Charlton Heston de protagonista, on els bons de la pel·lícula son sempre els jueus. Per contra, la majoria dels Romans –llevat d'alguns personatges que son l'excepció que confirma la regla- son en molts d'aquests films, aquells perversos dictadors militaristes que ... ja es veia venir que, tard o d'hora, acabarien ... inventant el feixisme.

Al nostre cristianisme llatí de fins als anys 50 la cosa de quins eren “els bons” i quins “els dolents” era ben contrària. No tan sols a la litúrgia del Dijous Sant s’acabava l’Ofici de Tenebres amb l’estrepitosa “Matança dels jueus” sinó que, “els jueus” –llevat dels de l’entorn de Jesús, és clar- eren quasi sempre “els dolents”.

Així veiem com, a la Passió d’Arenys del pare Venanci, de l’any 50, “els jueus” -com és natural- eren encara uns deïcides, uns autèntics monstres de maldat i perversió que obligaven al bons romans a cometre injustícies.

El Ponc Pilat d’Arenys, quan responia a la turba jueva que cridava “morin Pilat i Roma !”, els responia:

*“... pobra raça,
pols de la pols de les glorioses
tribus
de Moisès, que ara vius, genolls
en terra,
sols per que Roma vol ...,
perquè s’embruta
aquell qui et toca i el teu baf
respira!
Roma és massa elegant ! Roma
té fàstic
d’esclafar-te amb el peu com
una oruga!”*

I després d’una pausa per a l’aplaudiment apassionat del públic, Anàs deia:

“Pilat: l’oruga té verí que mata!”

Els romans, en canvi, en el fons eren “els bons”. Segons com anés el repartiment de papers entre els nostres actors, hi havia escenes -fortament dramàtiques com la dita “El braç i la destal”- en les que talment semblava que Pilat, la seva dona Clàudia i el centurió ho estaven passant més malament que el propi Jesús. Mentre el centurió retreia a Pilat

*“... I el podíeu salvar.. I
en tals tortures*

heu permès que morís ...

!!

,,, I m’heu forçat a tacar-me amb sang...! Tal covardia...”

i aquest es defensava.

“He fet el que he pogut

!!”

el centurió insistia:

“Oh...!! Tingueu Fe...!

Ploreu...! Ell us perdonaria...!!

Es tan bo...!!”

Finalment Pilat entre sanglots i llàgrimes cridava:

“Calla... veu insolent...!

Calla consciència...!

Ah ! Maleïts jueus...!!

Maleïda sentència...!!”

mentre queia el teló, amb els forts aplaudiments de la sala.

Si se’m permetent la ironia, penso que de representar-se avui, aquesta obra, tal qual era, potser podria provocar algun conflicte diplomàtic amb els Israelians que avui viuen Catalunya – que en hi ha- en trobar-hi, aquests, expressions d’un “antisemitisme” declarat.

La Passió d’Arenys, però, no va sobreviure als grans canvis de l’estil i dels efectes escènics que als anys 60, es donaren als espectacles teatrals catalans d’aquesta mena, com els de les prestigioses Passions d’Esparreguera i d’Olesa –ja declarades d’interès nacional- com a retruc de l’arribada de la nova estètica donada a la Passió de Crist per les grans superproduccions cinematogràfiques de Hol·lywood que van començar amb la estrena el 1953 de “La túnica sagrada” en Pantalla Panoràmica i que, ja en CinemaScope i Tecnicolor, van arribar el 1961 al “Rey de Reyes” Nicholas Ray.

A partir dels ans 60 però, els canvis en aquest tema de la Passió, es donen ja en la pròpia figura de Crist, que

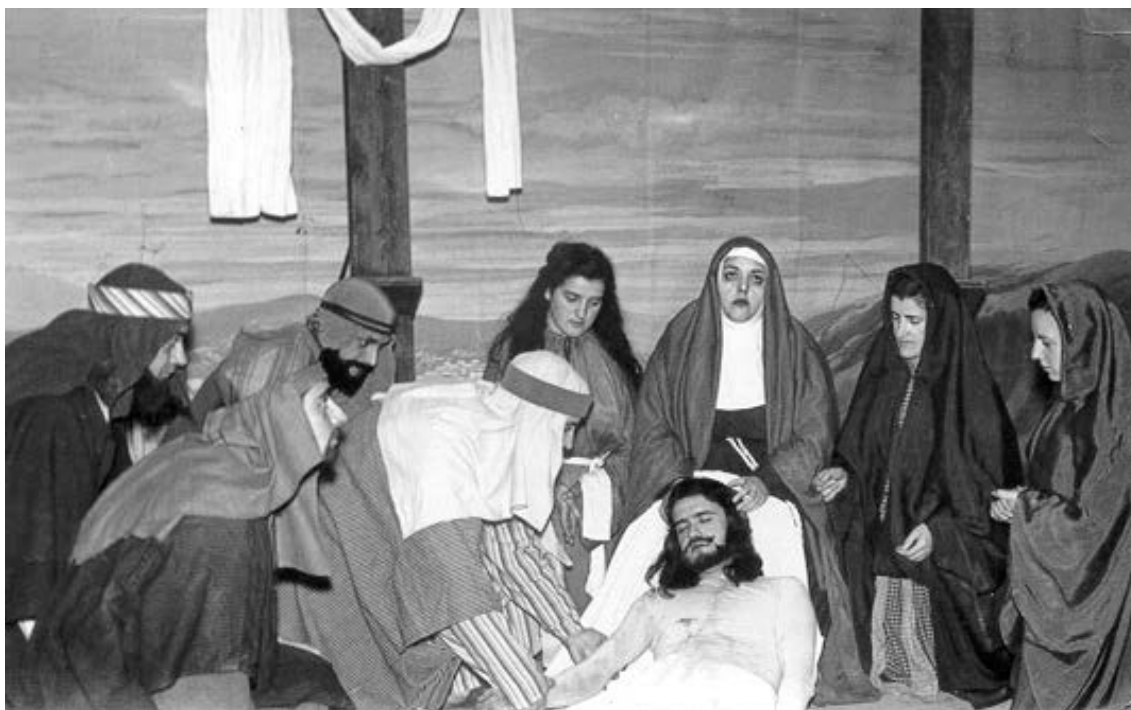
s'humanitza. El canvi ens ve fomentat tan per part de la nova cultura cristiana postconciliar, com per part d'artistes i directors laïcistes, no disposats però, a renunciar al referent cultural d'aquesta figura universal i secular. Es el cas de "L'Evangeli segons San Mateu" de Passolini, del 1964. Aviat també, la passió de Crist passa al musical amb l'excel·lent òpera rock "Jesucrist Superstar" que vam veure a Londres, el 1973, constatant que no era en absolut irreverent.

Als anys 80, la figura de Crist al cinema, ja es converteix en un personatge a reinventar en "versió lliure" i al marge dels texts evangèlics, al que recorren directors tan interessants com el canadenc Denys Arcand amb el seu "Jesús de Montreal" de 1989 o el prestigiós Scorsesse amb el seu "La última tentacion de Cristo" del 1988. Malgrat els escàndols que aquestes pel·lícules provocaven als "integristes", penso que el que més palesen és que la Passió de Crist

segueix essent un tema cabdal de la cultura universal.

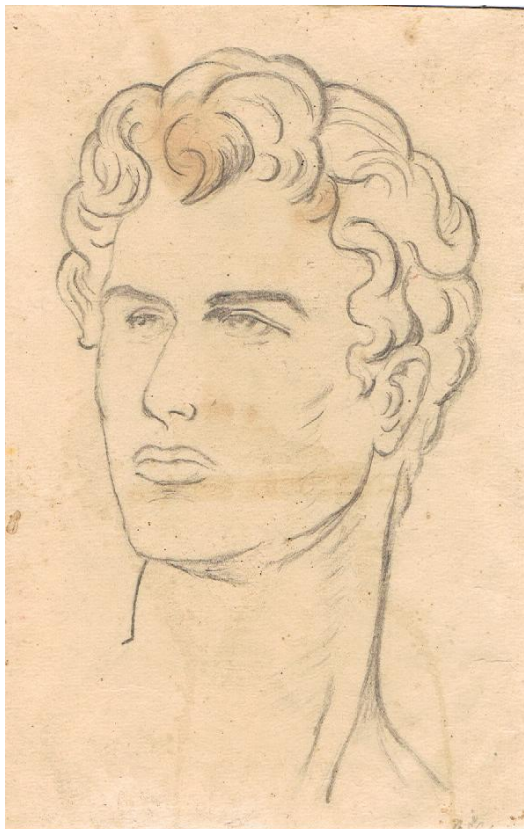
Penso que és bo que se segueixin fent noves versions de la vella passió de Crist, per exòtiques que siguin, si serveixen per a dir coses noves que interessin a la gent d'avui. Però també és bo que sapiguem conservar el valuós patrimoni litúrgico-teatral de la Setmana Santa que, a Catalunya, hem heretat amb les nostres "passions", per a millor conèixer les nostres arrels culturals. Quina llàstima que Arenys ja no tingui avui una seva "Passió"!

La Pasqua per a mi ja no anava lligada a la Setmana Santa. No recordo que hagués anar mai a cantar amb les Caramelles i la mona del diumenge era ja una festa familiar. El Dillus de Pasqua era el dia de l'Aplec i s'havia d'anar a Arenys de Munt. Era el principi de les excursions de primavera.

A "CAN BARRERA", A APRENDRE DIBUIX

Al meu pare, de jove li havia agradat pintar. Havia anat a aprendre dibuix a can Barrera –a qui apreciava i admirava- i no va perdre la ocasió d'enviar-m'hi també a mi quan, en començar el batxillerat -al Institut de Calella- jo grinyolava molt en Dibuix.

Era el 1956 -jo tenia 11 anys- quan vaig demanar classes a en Joan Barrera, al seu estudi de Platja de Cassà. El preu era de 18 pessetes al més, però el meu pare me'n donava vint i cinc –un bitllet de cinc duros- i instruccions per a que ell no em tornés el canvi. Això si, sense que sembles que li donava propina. La dignitat anava pel damunt de la pobresa.

Res no sabia jo aleshores ni de la vida ni de l'obra d'en Barrera. Incús avui no tinc cap obra de ell i només li conec alguna escultura del cementiri. Però el que si conservo és el primer dibuix que em va fer fer –una copia de alguna "làmina de Freixas"- amb un forat mal dissimulat al paper "de barba" de tan d'esborrar i tornar a fer fins assolir els

mínims de qualitat que ell exigia als seus alumnes

No hi vaig anar massa temps, però en tinc molts records. Tots anecdòtics, es clar

Recordo, per exemple quan ens explicava coses dels seus problemes amb les models o quan ens amidava els nostres adolescents peus –amb un aparell que ja no recordo com es deia- i ens feia la previsió de qui seria el més alt quan fóssim adults, doncs, *"la creixença comença pels peus"*. (Anys després, però, vam veure que no l'havia encertat massa).

També recordo, però, com jo –una criatura- havia sentit algun dels menysteniments que va tenir de sofrir -ell ja era vell-.

Recordo per exemple quan –davant meu- li van refusar una imatge d'un Sant Albert (o Sant Gregori?) el Magne, que li havien encarregat perquè: *"no se.. li falta alguna cosa ... els ulls ... no se, no se ... "* (excuses de mal pagador).

No perdem de vista, però, que ell era un home que es movia encara en un mon de formació acadèmica clàssica, ja en una època de fotografia, i pintura abstracte.

Me'n vaig assabentar de la seva mort en trobar-me casualment a La Placeta amb la curta comitiva dels seu senzill enterrament. Curta però per a mi significativa. Hi anava l'ex alcalde Calbetó. Un "nacional" a l'enterrament d'un "anarquista"? No. Un ex dirigent arenyenc a l'enterrament d'un artista arenyenc.

L'últim despreci que recordo, va ser pòstum, molts anys després de mort, quan jo estava a l'Ajuntament, que varem encarregar a en Pons Guri que destriés els objectes que podien tenir valor, d'una casa "bona" que es va buidar abans de l'enderroc. Va triar un

crucifix i alguns quadres de famosos (algun Nonell). Recordo bé que va dir *“tot lo altre, ja ho podeu llençar. Son quadres d'en Barrera, i així”*

Soc responsable de que, des dels anys 80, els dos carrers que hi ha sota el

cementiri portin els noms de Llimona i Vallmitjana per les escultures que tenen al cementiri. Com lamento ara que no haguéssim trobat aleshores un carrer per en Joan Barrera!

NOTES AL 2

(4) A voltes penso, que aquestes confessions, en el fons devien excitar aquesta mena de pederastia-homosexualitat malaltissa que tenien alguns dels capellans més primitius d'aquella època.

(5) Amb la normalització lingüística del català es va decidir que “tocineria” traduïa per Cansaladeria ja que “tocino” és cansalada. Però nosaltres, aleshores, això no ho sabíem pas. Per

nosaltres el “tocino” era el porc en general i, de cansalada, era del que menys es venia, Avui, a les cansaladeries segur que no tenen cansalada perquè han corregit genèticament els porcs i ja no en tenen. Les cansaladeries, s'haurien de dir, doncs, “porqueries” , però, com que això, no sona bé, jo, aquí, seguiré parlant de la “tocineria”

3. L'ESCOLA D'APARELLADORS I LES MILÍCIES (1961 – 1966)

3.1.- L'ESCOLA D'APARELLADORS

L'endemà de tornar de Tarragona, amb el flamant títol de Batxiller Laboral, en Joan Missé i jo vam emprendre el camí de la nova Escuela Técnica de Aparejadores, que era el segon any que estava a la nova Zona Universitària de Pedralbes.

L'u d'octubre de 1961, amb encara 15 anys –em faltaven 23 dies per fer-ne 16- començava els meus Estudis d'Aparellador amb el curs de Selectiu.

De seguida vam veure que no només érem en Missé i jo els del cus de l'Institut que havíem anat a Aparelladors. També hi havia en Salvador Graupera –el meu actual consogre- i en Salvador Carbonell. D'Arenys, tampoc érem només nosaltres. Hi havia el Lluís Arnau i, en un curs més avançat, el Josep Badosa, amb els que, un cop tots titulats, formariem societat.

L'escola era un edifici nou i modern. Com sempre passa inacabat –faltaven els ascensors. Però si l'edifici era modern, el contingut no ho era pas. L'assistència a classe, era obligatòria –per dolent que fos el professor. Es passava llista i estàvem obligats a vestir americana i corbata.

Classes –obligatòries- només eren als matins pel que els teníem que anar i tornar amb tren d'Arenys, jugàvem amb desavantatge respecte dels que vivien a Barcelona mateix.

Jo ja venia fluix de Matemàtiques u vaig necessitat l'ajut de classes particulars que em donava un professor de l'escola de Teixits de Canet. Amb la Física i amb la Química d'en Vericat me'n sortia força bé. Materials era cosa de memòria i el Dibuix, el portava malament.

I, és que el Dibuix Tècnic que s'hi feia no era pas d'arquitectura moderna. Era d'arquitectura historicista. Els models eren de l'arquitectura dels anys 20. i els

coquitjàvem en un quadernillo de “paper de barba” –mes o menys un A3- i llapis tou i els passàvem en net amb tiralínies, compàs i tinta xina sobre “paper de marca major – mes o menys un A.1-

El curs 1962 –1963, amb 17 anys, vaig fer 1er. I com que ja no hi havia ciències bàsiques, el nivell del professorat era molt baix. Els bons ja no passaven llista, però si que ho feien els més dolents. He tingut professors incompetents al llarg de la meua vida però penso que el cas mes patètic és el del de Mecànica de 1er. Un tal Dòria que pel que donava, sembla que només sabia de la matèria que donava, els “polígonos funiculares” -que li devia haver ensenyar algú de l'època de Gaudí- i que els feia sempre servis per “acojonar” -que deia ell.- a algú que no tracés bé amv el guix a la pissarra.

El problema del baix nivell del professorat d'Aparelladors, m'atreveixo a dir que provenia del que avui en diuen “tràfic d'influències” i que llavors no era pas cap delictes. Ans al contrari. D'alguns enxufats des del Col·legi d'Aparelladors o de l'Ajuntament de Barcelona, dubto que ni tan sols tinguessin la titulació aconseguida de forma regular. .

Era palesa la corrupció el Secretari i professor, primer de Francés -que si parlava- i amb el canvi de pla, d'Anglès –que no li havíem sentit parlar mai- quan es descobrí que hi havia hagut compra venda d'aprovatats d'assignatures.

Per si teníem algun dubte del baix nivell del professorat, el curs 1963 –1964 - amb 18 anys- fent Càlcul d'estructures de 2on vaig tenir un professor bo -un enginyer que crec que es deia Olivé- que va tenir que passar llista per la raó contrària als altres, Hi anava tanta gent, fins i tot d'altres cursos que no s'hi cabia a l'aula.

Penso que les menystingudes “tres maries” eren les millors. La gimnàstica em va servir per aprendre el lligam que hi ha entre esport i salut. La política ja no era allò de la “formacion del espíritu nacional” d’abans i no estava malament. I, la religió la donava un capellà molt cult i entès en art que, amb l’excusa de la història de la litúrgia i de l’art sacre que ens donava vaig iniciar-me en la història de l’art i de l’arquitectura, que no m’havien donat mai, ni tan sols a nivell de batxillerat.

La Construcció –que hauria d’haver estat bàsica en aquesta carrera- consistia en que l’aparellador que donava la classe expliqués les anècdotes de les obres que ell portava a títol personal.

Així, el curs 1964 –1965 amb 19 anys, vaig fer 3er i al juny, altra cop per faltes d’ortografia castellana vaig suspendre ... construcció! I és que els aparelladors del règim – en aquest cas, un tal Borbon - que per la forma dels seus dits, n’hi dèiem l’once pollas- es veu que els preocupava molt els vernissos d’allò que ells entenien cultural. Això si el que més els preocupava es que

aprofitant els canvis de plans d’estudi podessin arribar a dir-se Arquitecte tècnic.

És per això que, quan ho varen aconseguir uns anys més tard, ja mai vaig voler canviar el títol amb el nom renaixentista de l’ofici d’aparellador pel barroer nom d’arquitecte tècnic que, etimològicament seria “archi-tectos-tectos”

A ni vell personal, aquell any crec que va ser el del greu accident del meus tiets, l’Antoni i la Pepita, que van passar a viure a casa per a fer la convalescència.

Però no tot eren desgràcies aquell any, ans el contrari. Amb Lluís Arnau, teníem “la colla” d’Arenys molt activa i encara consolidada i, amb la colla de la promoció un d’ells ens va convidar a casa seva per a la Patum de Berga que ens va entusiasmar.

Finalment, el 7 de febrer de 1966, amb 20 anys, vaig obtenir el Títol d’Aparellador

3,2.- ELS AMICS: DE L’ADOLESCÈNCIA A L’APARELLAMENT.

Sant Zenon 1960(?).

La sortida de l’infantesa i l’entrada a l’adolescència es manifesta socialment, entre altres coses, en que es deixa de “sortir” amb els pares per “sortir amb els amics.

El canvi d'anar a Calella, al Institut, per anar a Barcelona a l'Escola d'Aparelladors, va comportar també canvis en la relació social quan a amics i coneguts.

L'acceptació social d'aquella època a casa nostre –abans de la revolució sexual dels darrers 60- de que el sexe només era lícit per a la reproducció, feia que per a la relació entre nois i noies calgués que sempre fos una “colla d'amics” la que és relacionés amb la colla d'amigues i que quan se'n despenia una parella, aquesta ja podia ostentar de relacions formals vers el matrimoni. Tot el que no fos així, era “putiferi”.

Els meus primers jocs de coqueteig foren molt infantils. Era el típic joc de parella de “si hem busques faig que no hem trobis i si no hem busques faig que hem trobis”. Joc que compta, com no, amb la participació activa dels respectius amics i amigues de les colles corresponents. El joc és iniciat en el moment en que els col·lectius de les respectives “colles” han decidit solemnement que: “aquell va amb aquella”

Penso que, aquest vell joc -que s'inicia a l'adolescència però que després es manté- on les parelles les consoliden els respectius amics i amigues més íntims es, de fet, una forma d'induir-los als rols socials acceptats.

Es, al cap i la fi, una forma de portar als amics que s'estimen cap a una “normalitat” que els permeti seguir

relacionant-se tots, amb el vist i plau del col·lectiu social.

Recordo però, que, amb una novieta, ja vaig sentir la intensitat de la fiblada de l'amor fins al punt que les brometes dels amics –ben ingènues, pel cert- hem feien mal.

Però encara era, de fet, un tipus d'amor juvenil que no anava més enllà del simple desig amorós. No hi havia sexe a cap nivell.

Aquest era, doncs, el meu tipus de relació amb noies, en aquella època de la sortida de l'adolescència.

LES “EXTRANGERES”

La meva adolescència coincideix amb la meva època d'estudis de batxillerat, fets a Calella, el poble veí, quan despuntava a les nostres contrades el que després acabaria essent el “boom” turístic. Un turisme de sol i platja, de toros i flamenc, de sangria i ... sexe.

No va ser però, fins un any després d'acabar el batxillerat -quan ja anava a la universitat- que vaig tenir una relació, encara casta de contingut però ja “de parella” en la forma. Fou amb una estrangera alemanya la qual m'atreia molt -acostumat a només conèixer noies de col·legi de monges, catòliques, es clar- quan m'explicava que ella no en tenia pas de religió i que no es batejaria fins que s'hagués de casar i ho feria per la església -catòlica o protestant- de la fe del que hagués de ser el seu marit.

El que l'alemanya sense religió, hagués començat a practicar litúrgia catòlica anant a les mateixes misses que jo, així com el que s'interessés pel pernil de la parada del mercat de casa quan jo ocasionalment hi despatxava, tenia escandalitzats tan als meus pares i a totes les “marujes” d'aquell mercat, especialment quan ella hi anava a comprar vestint uns ajustats pantalons de cuir enxarolat i escoltada per un

enorme gos Dàlmata- i fletjant-me amb uns aguts ulls blaus, em demanava: "una livrggggraaa de jhaamonn"

"LA COLLA"

A l'escola d'Aparelladors, fent el curs de Selectiu, ens varem conèixer el Lluís Arnau i jo. Jo anava i venia cada dia a Barcelona en tren però ell feia estada a Badalona a casa d'una tia.

Al cap d'un parell d'anys de conèixer-nos –mes o menys als disset anys- és quan amb més amics em vaig relacionar, pel fet que, de la ma d'en Lluís, vaig formar part d'una nova colla, . Ara, es tractava ja d'una colla mixta de nois i noies, o millor dit, es tractava de dues colles –la de nois i la de noies- molt ben articulades, gràcies a les bones qualitats socials, quan al sentit de poble, de molts dels joves components.

Aquest estadi social transitori de "la colla" -prèvi a l'aparellament final de nois i noies- era molt característic del jovent "engrescat però, en el fons, com cal", dels anys seixanta.

Efectivament, la tendència –i segurament, l'objecte- d'aquestes colles -a part d'embolcallar a les joves noies, perquè els seus respectius pares les deixessin sortir de nit- era a l'aparellament. Malgrat això, el fet és que es va formar un sentit de amiatat i de pertinença al grup que em mols casos encara es manté.

El nucli originari era els germans Fabregà liderat per l'Anna -l'Anita- amb la Montse la Tere la Carme la Lluïsa, l'Assumpció i altres, més ocasionalment, com a noies i en Santi, en Josep, en Manolo, en Ventura, en Lluís i jo mateix, coma nois.

Només alguns ara son parella -en Ventura i la Tere i en Josep i la Montse- però hi va haver altres intents d'aparellament, que no varen reeixir. Jo també em vaig enamorar d'una noia de la colla –sense activar el sexe però intensament- però, malgrat haver-li ja

fet unes tímides i ambigües proposicions de formalitzar relacions, finalment em vaig tirar enrere i vaig decidir girar pàgina a tota la meva vida sentimental anterior.

ARRIBA EL "AMOR LLIURE"

Des d'aleshores, em vaig concentrar en els estudis i, per a satisfer les meves necessitats sentimentals –i, també eròtiques després- vaig optar per la via de la parella ocasional, per a la qual cosa, els temps em van ser molt propicis.

Efectivament, la costa, ja estava en ple "boom" turístic i les extragueres necessitaven sexe ràpid. La seva ideologia tolerant i el poc temps d'estada al poble de vacances, ho propiciava.

El col·lectiu de nois del poble, estava aleshores socialment fraccionat, no pas per la marxista "lluita de classes", sinó, simplement, entre els que anaven amb les extragueres –platja, discoteca i sexe- i els que tenien novia formal –anant ocasionalment, o no, de putes a Barcelona.

Jo, aviat vaig abandonar el coqueteig amb les que cercaven "novio" formal –amb data de matrimoni a convenir- i em vaig passar a les que, preferentment, cercaven sexe ocasional, en temps de vacances o no.

Però el fet és que jo no estava pas preparat. Mai sabia "arribar al final" a causa, sobre tot, de la meva cultura de formes galanes amb les dones. Lògicament, acabarien essent elles mateixes qui m'ensenyarien com arribar-hi.

De fet, el meu primer coit no va ser pas amb una estrangera. Va ser amb una amiga estudiant, compromesa amb la "revolució socio-cultural" i molt marxista –almenys pel que feia a l'amor lliure, un dels seus grans postulats.

Jo me'n havia enamorat de ple i penso que ella també. Però jo era "verge" i ella no.

L'escena de la meva sorpresa el primer dia que, en el racó solitari d'una "tasca" ella cercava fer una fel·lació mentre jo, en plena erecció no m'atrevia a acostar-le-hi, vista avui, resultaria d'allò més còmica.

Però, no pas més còmica que la que quan vaig prendre la decisió de comprar un condó al mercat negre –no m'atrevia a anar a una farmàcia- i portar la noia, a la nit, a una pineda per fer l'amor.

El fet és que, ben bé, no sabia pas com es feia això de follar. Jo aleshores, no veia pas pel·lícules pornogràfiques, si és que n'hi havien. Sabia que l'havia de penetrar i així ho vaig fer, però tan malament que a més de trencar el condó –imagineu la qualitat del producte- va trencar-se algun altre teixit –orgànic- provocant un bany de sang virginal que, pel cert, no era pas d'ella sinó meu. Si, havia tingut un petit estrip al meu aleshores poc dilatat prepuci.

3.3.- LES MILÍCIES DELS “EXCEDENTES” I ELS TREBALLS DE DELINEANT

En aquella època, el Servei Militar –la Mili- era del tot obligatòria. Divuit mesos si et tocava a l' Exercit de Terra i dos anys si et tocava a la Marina.

Però els llavors escassos universitaris del país no feien “la mili” sinó les Milícies Universitàries. Consistien en una breu carrera militar de dos campament de tres mesos -fets durant els dos estius dels darrers cursos de carrera- i unes pràctiques de quatre mesos, un cop acabat aquesta.

Al primer campament s'assolia el nivell de “Suboficial de Complemento” amb el grau de Sergent i al segon el de “Oficial de Complemento” amb el grau d'Alférez. Així es mantenia un equilibri entre els comandaments i la tropa en l'exercit no professional.

L'accés a les Milícies, però, era selectiu. S'havien de passar unes proves mèdiques mol més selectives que les de la mili normal i unes proves físiques consistents amb assolir uns determinats nivells d'atletisme –trepar corda, salts de longitud, altura, “potro” i “cavall” i carrera de 100 metres lliures.

A mi, em corresponia fer el primer campament l'estiu del 1964, després del segon i penúltim curs de carrera, quan tenia 18 anys. Vaig reunir la molta documentació necessària, entre la qual hi havia informes de la Guardia Civil sobre les idees i les pràctiques polítiques i religioses no només meves, sinó –i sobretot- de la família (*)

Lliurada la documentació, vaig ser acceptat i vaig passar satisfactòriament les proves mèdiques. Però no vaig passar les proves d'atletisme. Em van eliminar en el salt del cavall.

La ferida a la meva dignitat que em va fer aquell fracàs em va provocar un reacció, en positiu que em va canviar per sempre la meva posició davant la cultura física. Des d'aleshores, sempre més he estat en bona forma.

Tot l'any em vaig entrenar de valent. Tan és així que no tan sols vaig passar folgadamente les proves, el següent any, sinó que un cop al Campament que ens les van fer revalidar, vaig passar les meves i les d'un company madrileny de químiques, molt gros, que vaig suplantar furtivament perquè no era capaç de fer-les i havia passat les primeres, es veu, també amb una

suplantació. Això em va fer sentir com si hagués passat de ser un trinxà a un mig professional de l'atletisme.

Però durant als anys 60 la proporció de la població universitària havia augmentat molt i sobraven Oficiales de Complemento, pel que varen decidir aquell any limitar les places, però com que les proves ja estaven fetes i tots nosaltres admesos, varen sortejar les places i als que no ens va tocar en el sorteig ens van destinar a una cosa nova improvisada que se'n va dir "Excedentes de Milicias Universitarias".i ens van enviar a Talarn en vers de a Castillejos.

Com que no tenien altre model, fèiem tot el mateix que a Milícies normals però només podríem arribar a caporal el primer campament i a caporal primera, el segon. O sigui, classe de tropa.

Així, el juny, juliol i agost de 1965, amb 19 anys, després d'haver fet l'últim curs d'Aparellador però amb assignatures i el Projecte de fi de carrera pendents, vaig fer el 1er Campament de "Excedentes" de les dites Milícies Universitàries, a Talarn.

Era el primer cop que sortia una temporada llarga de casa i en primer estiu que ja no anava a despatxar a Plaça. A casa ja intuïen que el meu procés d'emancipació estava a prop.

La formació militar físicament tan activa com era la del campament em va anar d'allò més bé de haver-me sentit poc temps abans un nano grassonet vaig acabar sentint-me un jove prim i fort. Aviat em can classificar com a tirador "selecto" i na manipulació d'armes i explosius se'm donava bé. Vaig prendre consciència de que estava canviant

un dia en que, tornant de pràctiques de tir, vaig veure l'ombra d'un soldat, armat i amb casc, com els de les millors pel·lícules. Resseguint aquesta

ombra vaig arribar a les meves botes. Aquell soldat, era jo.

Vaig tardar quasi un mes per poder anar a Arenys de permís de cap de setmana. Recordo la reacció de sincera emoció de la meua mare al entrar a casa. El nen se'n havia anat definitivament ara tornava un home jove –un soldat- a visitar-los.

Cada cop baixava menys els cap de setmana amb els de Barcelona. Havia descobert el gaudir de la natura i el món rural d'aquell Pre-Pirineu, pels poblets i muntanyes de Tàrragona o Santa Engràcia de la mà d'alguns companys geòlegs i biòlegs madrilenys que allí es quedaven.

Els excessos en els àpats en cases rurals i les borratxeres generals al campaments, tot plegat "a la española" a mí per novedosos m'encantaven. Però no tothom veia bé aquesta disbaixa primitiva i aviat va aparèixer "el problema catalan" pes que no en participaven. *"Estos cabrones se te ponen a hablar en su dialecto i igual te llaman cabron i no te enteras"*, deia un mentre els altres assentien.

En tornar, a casa l'Alberto Ribas -que estava fent les obres de reforma i elevació del segon pis de casa- em presenta a l'arquitecte Gil Nebot el qual em dona la meua primera feina, com a delineant -en pràctiques i a temps parcial, es clar- i treballa, mes o menys, al seu despatx al Passeig de Gràcia fins el juny del mateix 1966 que començo el segon Campament de Milícies,

Pel segon Campament d'aquest singulars "Excedentes de Milícias Universitarias" ens van destinar a la Unidad de Estudios i Experiencias de Hoyo de Manzanares, Madrid.

Els barracons feia temps que estaven en desús i només havien servit per a platò de pel·lícules de camps de concentració nazis. Les males condicions inicials no hagués mai

pensat que podessin existir Les letrinas van tardar dues setmanes en tenir aigua i havíem d'ana a cagar allà on podíem. Les rates et passaven per la cara a la nit mentre dormies, i si es trobava alguna amb tota una formació al davant, ni s'immuntava.

No obstant quan la cosa es va arreglar, es el lloc on de debò vaig aprendre l'ofici de soldat. M'agradava el tir i allí anàvem sobrats de municions. Vam aprendre a sembrar camps de mines – avui prohibits- i la manipulació d'explosius. Les maniobres amb foc real que fèiem de debò ratllaven el perill.

Els caps de setmana, però, els teníem lliures, i els vaig saber aprofitar gràcies també als diners que a casa m'enviaven i que jo procurava no malbaratar.

Teníem autobús per baixar a Madrid el dissabte i per tornar el diumenge al vespre abans del toc de “retreta”. Allí un parell d'amics i jo hi teníem reservada pensió pel dissabte en ple centre junt a la Plaza Mayor. Es deia *“El hogar del viajante”*.

Va ser un estiu turísticament –i culturalment- intens. A banda de viure de dins, el Madrid dels 60s i gaudir de tota la seva oferta cultural, sovint fèiem les preceptives excursions pels llocs i ciutats de l'entorn –

Escorial, Valle de los Caidos, Toledo, Segovia i fins i tot ens permetíem anar a lligar als centres d'estiueig com Los Àngeles de San Rafael

En acabar amb l'agost i tornar a casa des de Madrid, vaig decidir que el definitiu canvi en la meua vida havia començat. Encara que mai hagués volat massa lluny de casa, el fet és que era l'hora de deixar en niu i començar una nova vida a Barcelona on podés treballar en lo meu.

I, així va ser. Des del setembre –acabat el campament- vaig treballar de delineant al despatx del carrer Calvet de César Martinell fins el desembre de 1966 que vaig començar les Pràctiques d Milícies al quarter de Lepanto de Barcelona.

Les pràctiques de milícies no foren pas com es campaments. Allò era, de fet, un magatzem de carn humana. El fred i

l'avorriment era el que més recordo junt amb els intents dels soldats per fer “safaris” amb els problemes que, si ho aconseguïen, a mi em creaven quan estava de “semana” i no hi havia forma de quadrar l'estadillo.

Allí vam coincidir amb en Manuel Feliu que també hi feia les pràctiques –ell d'alferes i jo de “primero”. Aviat ens vam fer amics i, amb la cosa de ser aparelladors vam aconseguir que ens destaquessin al quarter d'intendència per a unes obres que nosaltres vam allargar tot el que vam poder.

Així vàrem també aconseguir un permís per Setmana Santa i, amb dos amics més, ens en vàrem anar a passar-la a Tossa.

Al març de 1967, encara fent les pràctiques de Milícies, vaig trobar la meua primera feina com a Aparellador, a Metis S.A. i abril em llicenciava del servei militar. Començava una nova etapa de la meua vida, ara a Barcelona

4. L'ÈPOCA DE BARCELONA

4.1.- LES REFORMES I LES AMPLIACIONS DE LA CASA DEL TOSSOL 19

A casa, al Tossol, 19, sempre s'hi estaven fent petites reformes par anar-la adaptant a les necessitats del moment. Però durant els 50 i primers 60, ja s'havia començat a fer reformes no tan petites, com foren les successives ampliacions de la terrassa del pis i la transformació de la pallissa en les habitacions posteriors, les quals serviren de "residència hospitalària" als tiets Antoni i Pepita quan van tenir el greu accident de moto el 1964.

Després, coincidint amb el final de la meva carrera d'Aparellador i l'anada a viure a Barcelona aquestes dues habitacions del fons – les que havien estat la pallissa- es convertiren en el meu "estudi - apartament" de segona residència.

Passava que, els anys seixanta, significaven la ruptura amb el passat. Era, el fi de l'historicisme i el triomf de la modernitat. És, doncs, en aquesta època del final de la carrera quan, al 1966 es basteix el segon pis de la casa del Tossol, 19, com a inversió en patrimoni immoble però també, segurament, pensant en mi cara al futur.

En qualsevol car m'ha quedat gravat en l'inconscient la il·lusió de viure l'avançament de les obres amb els canvis de la obsoleta casa vella cap a les millores funcionals i estètiques de la casa rehabilitada..

Aviat s'enderroca la façana històrica i es reforma el primer - on els, pares van viure fins al final de la seva vida- donant-li, quasi la forma actual. Però, no és fins als darrers anys 70, que es basteix l'apartament el tercer pis i que es converteixen tots els baixos de la casa en garatge.

El fet és, però que jo, me'n havia anat a viure a Barcelona, pel que el segon pis del Tossol, 19 -que tenia que ser el meu- va ser sempre un pis de lloguer i el problema fou que quan vaig decidit

tornar a Arenys, el 82, el pis estava llogat. Per sort no ho estava la casa dels oncles del carrer Sant Pere, 26. que els vaig poder llogar i que va esdevenir la meva llar i després el de la Cristina, després de repetir-se el mateix problema que jo havia tingut vint anys abans amb que el segon pis de casa – el Tossol 19, tenia llogaters.

¡Mai llogaré jo un pis del patrimoni familiar per un termini superior al que la llei em permeti!

4.2.- A BARCELONA: D'ESTAR DE "MESTRESSA" AL PIS DE VILADOMAT.

En tornar de Madrid, de fer el segon campament de milícies universitàries, el setembre de 1966 estava molt decidit a trobar feina i quedar-me a viure a Barcelona. En trobo com a delineant al despatx de César Martinell del carrer Calvet i començo a provar de quedar-me a dormir en pensió, però a la primera –una trista habitació- no aguanto ni quinze dies.

Del desembre fins l'abril, vaig fer les pràctiques de milícies al "Cuartel de Lepanto" on avui hi ha la Ciutat Judicial i, en Falgàs, m'havia "col·locat" de mestressa a la casa on ell havia estat abans. Un enorme pis de l'eixampla, al carrer València amb dues velles. Una viuda encantadora –imagino que la propietària- i una "tieta" solterona molt pendent de que els seus successius pupils –jo en aquest cas- fossin de recta mora i bones costums.

Fugint però aviat del control de la bona solterona, de la ma d'un amic basc del quarter vaig canviar de mestressa i me'n vaig anar a viure amb els bascos a la casa de la Gran Via on vaig estar "de mestressa" bastant de temps.

Les Pràctiques de Milícies em van fer perdre la feina a can Martinell, però, a la primavera del 1967, amb 21 anys, vaig trobar el meu primer i últim treball d'Aparellador, a Metis S.A.

Acabades les Milícies, aviat em vaig cansar d'estar "de mestressa" i vaig decidir llogar el meu primer apartament.

Era al carrer Aribau, 92 , al bell mig de la Barcelona que m'atreia.

DE LA VELLA MOTO AL 600

En instal·lar-me a Barcelona durant les practiques de milícies, aviat em vaig portar la vella Vespa del meu pare que ell ja no feia servir. De conduir no en sabia gaire i a la moto li fallaven els frens pel que, després de tenir dues patacades, vaig començar a veure que, el que necessitava era un cotxe.

Primer vaig mirar-me'n un de segona ma però quan en varen fer l'entrevista per a la meva primera feina com a aparellador a Metis SA em van preguntar si tenia cotxe propi i vaig dir que "estava a punt"

Així, el primer que vaig fer en tenir un contracte laboral fou comprar un cotxe, un 600 de quatre portes que va canviar la meva vida com a tothom d'aquella època quan tenien el primer cotxe.

4.3.- LA "OFICINA TECNICA DE APAREJADORES"

Malgrat haver anat a viure a Barcelona, mai vaig perdre la relació amb Arenys. Hi anava molts caps de setmana i ma mare venia el dimecres a l'apartament a "fer la neteja" cosa que jo no li havia demanat. Però mai vaig protestar perquè per a ella això era el seu dia lliure. Venia a Barcelona, a voltes amb

sa germana, i anaven al cine o a comprar.

De fet, els antecedents de l'actual Despatx d'Arquitectura i Urbanisme, podem dir que comencen amb la meva titulació i col·legiació com Aparellador l'any 1966 -si bé hi ha alguns expedients d'obres iniciats amb

anterioritat- i que la primera seu professional independent –de fet jo vivia del sou de l'empresa immobiliària Nixa, que em tenia assalariat- fou a l'esmentat “estudi-apartament” dels darreres de casa, al carrer d'Antoni Torrent, núm.19 d'Arenys de Mar.

De seguida es constituí a Arenys, el meu primer equip professional, associant-me amb els aleshores també Aparelladors, Lluís Arnau i Arnau, Josep Badosa i Canyellas - avui arquitecte -, amb el nom d'“Oficina Técnica de Apareladores”.

El meu càrrec de Director Tècnic de l'empresa constructora -i immobiliària

“NIXA S.A.” i de la meua residència i estudis a Barcelona feia, però. que el gruix de la feina el tingués en aquesta ciutat, pel que vàrem haver de segregar l'equip tot restant, els aleshores encara Aparelladors Badosa i Arnau, a Arenys de Mar, i traslladant el meu despatx professional al domicili de Barcelona.

Malgrat això, la relació d'equip entre els tres tècnics és mantingué en molts treballs concrets, especialment durant l'any 1974, en que Badosa tenia ja la titulació d'Arquitecte Superior i a mi em faltava encara un any per assolir-la.

4.4.- METIS- NIXA I L'ESCOLA D'ARQUITECTURA

Com ja he dit, el darrer més de pràctiques de Milícies - el març de 1967, amb 21anys- vaig tenir la meua primera ocupació coma a Aparellador a l'empresa Metis SA –després Nixa SA- on vaig romandre fins que va desaparèixer arrossegada per la gran crisi immobiliària dels darrers 70, al cap de 12 anys, quan jo ja era Arquitecte.

Durant aquest darrer mes de milícies i primer de Aparellador d'empresa, entre la meua total inexperiència i que, al quarter, se'ls va donar per fer maniobres precisament llavors deixant-me sense cap hora lliure, estava ben convençut que em despatxarien.

Però no va ser així. Ans al contrari. Va ser el veritable inici de la meua vida professional i de la meua independència personal, a Barcelona.

Durant el meu primer any d'exercici professional a les obres grans que havia signat com a aparellador –llavors érem pocs Aparelladors al país i menys Arquitectes- em va començar a preocupar que, jo que res sabia, era el que, oficialment, en sabia més.

Així, aviat em vaig matricular a l'escola d'Arquitectura, junt amb altres

companys aparelladors de promoció com en Manel Feliu, el meu millor amic, però abans d'acabar el primer trimestre ja ens havíem estavellat amb les matemàtiques d'en Pi i Calleja i ho havíem deixat.

Jo però, llavors, m'havia afeccionat al dibuix i la pintura pel que vaig continuar anant a l'Escola seguint el curs de Dibuix Artístic que el juny vaig aprovar. Em vaig replantejar la decisió de deixar els estudis i, els vaig continuar. Mai més he deixat l'Escola d'Arquitectura. Fins ara, encara hi vaig de tan en tan.

El meu futur immediat ja en veia clar. Treballar molt com a aparellador i alhora, estudiar arquitectura fins ser un bon professional i ... estudiar pel meu compte i ... viure tot allò que per una formació desequilibradament tècnica o laboral, mai m'havien ensenyat –art , filosofia, humanitats-

Així, al setembre de 1967 em matriculo a l'escola d'Arquitectura amb en Manel Feliu i altres de amics Aparelladors.

De seguida vam veure que allò no era pas com a l'escola d'Aparelladors. Hi havia classes de les que no enteníem

un borrell i quan vam arribar als "Col·loquis" de Matemàtiques de Pi Calleja, definitivament, tots ens hi vam estavellar –jo, el darrer, però també–

No obstant, aprofitant que estava matriculat, vaig seguir el curs de Dibuix Artístic i ... el vaig aprovar!. Això va fer que m'animés a no abandonar els estudis, com els altres i a setembre, em vaig presentar a l'examen de Descriptiva i no se que més, que lògicament, vaig suspendre.

Això em fa ferir l'honor i, al següent curs – el 1968-69, amb 23 anys- em vaig tornar a matricular. Vaig fer la Física de 1er i la Descriptiva que havia suspès i vaig decidir prendre la cosa ja seriosament. Amb el Notable de Descriptiva vaig adonar-me que a, a aquesta Escola, a diferència de la d'Aparelladors, Si estudiaves aprovaves i si no, no.

Al curs 1969-70, amb 24 anys, pel febrer vaig aprovar brillantment les mítiques matemàtiques de 1er. que em quedaven i vaig començar a fer 2on amb Història de l'Art, Economia i Composició que era una assignatura a càrrec de Manel Valls – arquitecte municipal d'Arenys de Mar- i que vaig aprovar en un examen per lliure, en una època que jo també rondava per l'ajuntament. Mai sabré si vaig aprovar per amistat o per mèrit propi, però encara conservo el treball de l'examen, i penso que sí, que era prou bo.

Em la Historia de l'Art, em va passar el mateix que m'havia passat amb el Dibuix Artístic. M'interessaven molt a nivell personal, i a l'Escola d'Arquitectura ho donaven d'allò més bé. Durant el curs, m'hi vaig afeccionar més si cap i a l'estiu vaig anar a Itàlia – amb en Manel- per gaudir de l'après.

A l'Octubre d'aquell any em vaig casar. I amb el curs 1970-71 -amb 25- anys vaig acabar, amb normalitat, el que em quedava del segon curs d'arquitectura. A partir d'aleshores, aniria a curs per any.

Es va anar consolidant un autèntic equip de treball amb els de Girona –en Miquel Angel i en Manel Falcó- i aviat amb en Pedro i en Manel Mir de tal manera que, la casa del carrer Viladomat, on ara vivia amb la Victoria, s'havia convertida en Seu d'aquest equip.

Malgrat que ja havia començat època de vagues, assemblees i càrregues dels "grisos" del final del franquisme i que l'Escola acabava tancada la major part del temps, el curs 1971-72 vaig fer 3er, amb classes de tan alt nivell i engrescadores com les del filòsof Xavier Robert de Ventòs, quina obra passaria a ser per mí un referent al llarg de la meva vida.

Al curs 1972-73 vaig fer 4rt, amb classes tan magistrals com les d'en Carles Boixader donant estructures, i al curs 1973-74, 5é, amb mestratges tan inoblidables com el del actualment conegut com a poeta, Joan Margarit, en Estructures, el d'en Joan Bassegoda en Història de l'Arquitectura, o en Robert Tarrades, de Projectes, tan preocupat en que l'escola ens portés a Anglaterra a veure la seva llavors moderna arquitectura –Stirling, per exemple–

Malgrat els grans canvis que en l'estatus professional de l'arquitecte, ja havien començat, la meva promoció encara no estava prou massificada com per que Cristalerias Españolas no pagues, a tots els que l'any que ve serien arquitectes, de tot Espanya, el tradicional viatge "del Cochinillo. Aquell any, però, ja es va establir un cupo i es va sortejar qui hi anava i qui no.

El viatge, de fet consistia en anar en un tren hotel-restaurant-barra lliure de Madrid a Avilés per visitar les Cristalleries en qüestió, tot parant a Segovia, al Meson de Cándido, a menjar el "cochinillo". Havia esdevingut, però, un viatge en el que la visita a les Cristalleries era l'anècdota.

Vaig triar com a tema .per a el Projecte de Final de Carrera, un complex d'apartaments a l'horta de can Fané. Un projecte que, fins i tot, hi havia un promotor que el volia realitzar si li veníem l'horta bé de preu, L'horta, però, es va vendre per a un Camping – El Carlitos- i el projecte va servir- això si- per que m'aproveessin l'examen que, pel cert, m'havien avançat per l'embaràs de la Victòria,

La planificació, però va funcionar. El 3 de març de 1975 - amb 29 anys- aprovo el PFC i obtinc el Títol d'Arquitecte i, el 12 de març al matí em dono d'alta al COAC i a les 12 neix l'Elena.

Després, compro el primer televisor de casa de Barcelona. Ja era Arquitecte i s'havia aixecat la auto-restricció.

4.5.- LA MOGUDA DELS DARRERS 60 I L'ASSENTAMENT DELS MEUS 70

Durant aquesta època de joventut daurada havia consolidat una bona xarxa d'amics, tan del Maresme com de Barcelona i, com és lògic, també els meus amors. Però, malgrat que ja acabat la carrera i la mili i tenia feina i bona salut, no em vaig arribar "prometre" per preparar un assentament familiar cara al futur.

Ans al contrari. Estàvem de ple en la moguda dels 60 i ens bullia la sang i el cervell. La cultura tradicional rebuda i els estudis cursats ens semblaven una enganyifa. Sincerament, potser a mi no tant com als que procedien de col·legis religiosos i famílies benestants. Però de seguida vaig veure que res sabia d'un món que se'm descobria a la gran ciutat. Nous coneixements, nova cultura les relacions humanes amb gent diferent

Malgrat que ens coneixíem de l'Escola d'Aparelladors, fou al Quarter de Lepanto on començà l'amistat amb en Manel Feliu que duraria sempre. El 1967, destacats al Quarter d'Intendència, ens espavilàrem per aconseguir un permís per Setmana Santa i anar-nos-en a la Costa Brava. En Manel ja tenia un 60 i, jo me'n vaig emportar a Barcelona la vella Vespa del meu pare. Després de tenir dos accidents, vaig témer que a la tercera hi anés la vençuda pel que aviat amb vaig decidir a endeutar-me i comprar també el meu primer cotxe –un 800, que no era més que un 600 de quatre portes- i a l'estiu vam muntat una colla i

ens en vam anar cap a Màlaga amb els dos 600.

En Manel Feliu – era de Sarrià- i amb ell muntàvem colla, tan per a fer excursionisme a la muntanya "per lliure" –es a dir, sense anar amb els del CAU- com per anar de tasques al Raval. Era l'època del gaudir de la llibertat de la solteria per excel·lència i vaig teixint una xarxa oberta de nous amics amb interessos intel·lectuals i vitals mes o menys afins, - com en Josep de Mataró- i de amigues com la Montse Fortuny o la Nuri

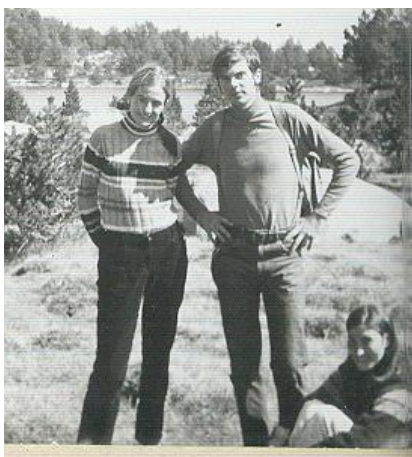

JACA I EL CASAMENT AMB LA VICTÒRIA

Com que teníem que ser ciutadans universals, als vespres anàvem a l'escola d'idiomes –la Berlitz- jo, primer per consolidar el francès, després, amb en Manel i altres per l'anglès quin apreentatge, em moriré sense acabar de consolidar però que sempre m'ha servit d'excusa per fer coses.

Allí vaig conèixer a la Victòria, a qui vaig abordar per a "l'ligue" pels caps de setmana però que aviat, malgrat la meva solteria militant, me'n vaig enamorar.

La Setmana Santa de 1970, la Victòria i la seva germana Pili que llavors estava a Barcelona amb ella- ens van convidar a en Manel i a mi, passar uns dies a Las Tiesas, amb el que seria el meu primer viatge a Jaca

No ha va haver prometatge –estàvem als 60, del hippisme i la revolució- però tots dos necessitàvem una estabilitat emocional atesa l'edat i les ganes de fer coses i aquell mateix estiu, després del meu viatge a Itàlia, vam començar els tràmits pel casament.

Així, el 5 d'octubre de 1970, ens vam casar l'església de ca seva, a Jaca, amb totes les contradiccions que per a mi, llavors, això comportava.

Però en el primitivisme de Las Tiesas el meu romanticisme muntanyenc m'hi va fer veure el paradís perdut. Poc a poc, però vaig anar veient la realitat quan vaig anar donat la ma als cunyats per a que, passant per Barcelona s'emancipessin d'aquella economia, i formes socials clarament endarrerides.

Al carrer Aribau hi vam viure fins al Nadal del 1970 quan no feia encara tres mesos que estàvem casats. i que, ens vàrem mudar al pis 1er del carrer Viladomat, 92, també de lloguer. Tenia aleshores 25 anys Al pis del carrer Viladomat –també a l'eixampla- és on vaig viure tots els meus estudi d'arquitecte i l'experiència de tenir el primer fill, l'Elena, que va néixer hores després d'haver-me ja inscrit al Col·legi d'Arquitectes.

PROFESSIONAL, ESTUDIANT, CASAT I SENSE FILLS

El primer lustre dels 70, malgrat el “hippisme” del moment van ser per a mi uns anys d'exclusiva dedicació a la professió i l'estudi.

Malgrat això l'equilibri emocional que em permetia la condició d'home jove casat i sense fills, permetia que podéssim dedicar caps de setmana i vacances, no només a estades a les cases familiars –Arenys o Jaca- sinó també a sortides del país, quasi sempre al sud de França, per gaudir de llibertats que aquí fins la caiguda de la Dictadura, ens eren vetades.

No només anàvem al hivern al “Grand Hotel” Les Termes –per a després anar al cinema a Amelies Les Bains- sinó que a l'estiu, anant de Camping, descobríem Saint Topez, Hyeres o les Illes de Levant i Porquerolles amb les platges naturistes que anys després serien tan normals a casa nostra.

UN QUADRE DE 7.000 PESSETES

Un dissabte de finals de segle donava jo a la Biblioteca d'Arenys una conferència sobre urbanisme per la que, no se com, s'hi varen interessar la meva cunyada artista, la Cèlia, i una seva amiga arquitecta i pintora. Inesperadament per mi, em varen regalar un gravat incunable i un quadre, respectivament. Ambdós em van agradar.

El diumenge següent, després d'haver anat la nit anterior al teatre a veure el Daaalí dels Joglars –dels que n'era un incondicional- em vaig disposar a penjar-los, precisament al costat del meu quadre de l'Àngel Planells – com Dalí també de Cadaquès i també surrealista - i no vaig poder evitar recordar la història d'aquell quadre, avui catalogat.

L'Àngel Planell era oncle del meu oncle Salvador. Un pintor que tenia que malviure a cop de pintar bodegons i marines per a decorar menjadors de clients de "Muebles la Fàbrica" o d'altres cases de mobles similars. Però a mi, de petit, d'en Planells, el que sempre m'havien atret eren les pintures surrealistes de la seva joventut que no sempre havia aconseguit vendre. Com era de la colla d'en Dalí i en canvi ell no havia tingut el seu èxit, era socialment menystingut pels que confonen art amb fama, o sigui, la majoria.

No recordo per quin fet casual ens varem conèixer –o re-conèixer- a Barcelona quan jo vivia al carrer Viladomat, 92, i ell ben a prop.

Malgrat no tenir jo ni un duro, no vaig poder resistir la temptació d'encarregar-li un quadre dels autènticament seus, o sigui, surrealista. Ell, però això no ho veia pas massa clar, pel que la seva primera pregunta fou quin quadre jo volia. Un quadre pel menjador? pel dormitori? Per ... ? .

Quan li vaig dir que, res d'això, que no tenia cap condicionant, que el que

m'interessava era que expressés, per a mi, lliurement el que sentís i volgués dir-me, no s'ho acabava de creure.

La seva "oficina" o "centre comercial" era un bar que compartíem com a clients i on em va ensenyar –per veure per on anaven els meus gustos- tota la obra que estava fent pel seu darrer client que, a diferència dels altres marxants, li demanava surrealisme "no sabia ben bé per què". Aquesta ingenuïtat es va palesar quan em va dir que el client en qüestió era en René Metràs, el galerista.

Finalment va fer lliurement el meu quadre i quan me'l va portar tenia pànic que, en ensenyar-me'l jo li refusés perquè cregués que no quedaria prou be al menjador o ... jo que sé. Es deia – es diu- "La Lluna no vol visites". L'home estava molt afectat per la pèrdua del sentit poètic de la Lluna a causa de la intrusa visita que recentment li havien fet les tecnificades naus espacials humanes –concretament americanes- amb càmeres de televisió incloses per a exhibir al mon aquella profanació.

Un cop explicat el missatge del quadre, l'home va passar un autèntic tràngol en haver-me de donar la factura. No sabia com dir-m'ho i finalment m'ho va escriure en un tros de paper: 7.000 pessetes.

Sincerament, jo vaig fer un dissimulat respir perquè les 70.000 o les 700.000

que m'hagués pogut demanar qualsevol pintor segons la seva fama, no els hi hagués pogut pagar. Ell, però, això ni ho sabia i abans que jo digués res, per por a que no el regategés va dir "... però el marc hi està inclòs". El fet és, però, que ambdós varem sortir encantats del "bar-oficina".

El quadre, va canviar, amb mi, molts cops de casa, però, fins i tot després de que "quan li tocava" vingués a envernissar-lo, sempre es va interessar per saber on es trobava, tot vetllant pel seu bon manteniment.

Ara se que, mentrestant, la prestigiosa galeria René Metràs, seguia comprant-li tots els quadres surrealistes que va anar pintant mentre podia. L'Àngel Planells va morir el 1989 i jo no vaig poder anar al seu enterrament per que, com sempre em passa, no me'n vaig assabentar a temps de la seva mort. Ho vaig sentir.

L'any 1992, estava passant jo uns dies a Madrid per un assumpte esportiu – unes proves de Voleibol- de la meva filla Cristina, quan, en anar a fer la visita de rigor al museu d'art Reina Sofia, al costat de les millors pintures de Picasso –Guernica- i de Dalí –el gran masturbador- m'hi trobo un quadre d'en Planells no pas més gran ni millor que el de casa meva Vaig quedar estorat. No sabia pas que Planells fos tan reconegut.

De volta a Barcelona me'n vaig anar directe a la Galeria Metràs. René Metràs ja havia mort, però el succeïa la seva filla Margot. Fent-me el pagès, li vaig dir que estava interessat en adquirir-los algun quadre de en Planells ja que havíem sigut amics i jo ja en tenia un.

Que, res de res. Que cap en venda. Que, però el que si podrien estar interessats, segons com, és en comprar el meu Que ... –atenció!- ... l'únic client a qui la galeria havia

"venut" una obra de Planells era l'Estat. Per a que el pengessin junt a Dalí i Picasso, és clar.

Jo li vaig seguir el joc –volia saber quan valia el meu Planells- i em va demanar una fotografia del quadre. En donar-li, va sentenciar "és bo". Em va recomanar que en donés notícia al Departament de Cultura de la Generalitat. Així ho vaig fer i, efectivament, el van catalogar.

L'efecte de la "venda" de Metràs per a posar a Planells junt a Dalí i Picasso – tot pujant la seva cotització, es clar-, va ser ben ràpid. El interès de Madrid per Planells es va disparar i ben aviat la Generalitat de Catalunya hi va organitzar la primera exposició monogràfica sobre Àngel Planells que després va esdevenir itinerant pel país. La millor i mes completa, va ser però sens dubte, la itinerant de 2005 que va acabar a l'Espai Cultural de Caja Madrid, a la Plaça de Catalunya de Barcelona.

A totes elles, com és natural, no hi podia faltar "La Lluna no vol visites" i jo no podia amagar un somriure cada cop que cedia aquell entranyable quadre, que havia anat rondant de casa en casa allí on jo anava, només penjat d'un clau i veia tota la parafernàlia que ara comportava qualsevol seu moviment – paperassa, assegurances, fundes i furgonetes de seguretat, guàrdies, etc-.

Ara torna a estar a casa meva, No pas al costat de l'obra Dalí i de Picasso sinó de la obra de la Cèlia i la de la seva amiga. Donar-los un cop d'ull quan em ve de gust, ja es part de la meva vida quotidiana.

No se pas quan en demanen ara, les galeries, per un quadre d'en Planells, però si sé el que ell va cobrar per haver fet el meu: 7.000, pestes (uns 44 €) "amb el marc"!

AMB LA PRIMERA FILLA A VILADOMAT

Teníem previst no tenir fills –ni televisor a casa- fins que jo no acabés la carrera d'arquitecte. No va ser, doncs, fins l'estiu del 74, quan vaig acabar 5é i només em quedava el Projecte de Final de Carrera que varem "aixecar la veda" i la victòria es va quedar embarassada.

El fet de tenir la dona embarassada no em feia prendre consciència de que això significava que aviat ji hauria una altre persona en mig de la parella. Me'n vaig adonar quan la Victòria va entrar a casa un bresol i enl va posat a l'habitació de l'entrada.

.La darrera setmana de l'embaràs, jo també estava neguitós. Ja era arquitecte i estava a punt de ser pare. Poc a poc ho anava comunicant a les persones del meu entorn laboral per a re-situar-me. A em Romanyà, el gerent, i els altres empleats de Nixa, a els Casals a l'obra que no aconseguia controlar per culpa d'un mal encarregat.

Despres de dos falses alarmes el dia 12 al mati, la Victòria anava de part. Vam anar a la Clínica del Remei del carrer Madrazo per que l'amic Dr, Ripoll tenia que assistir el part.

Era important que jo estigues donat d'alta al Col·legi per a poder cobrar el part per la Germandat, més la prima de natalitat.

L'espera a la clínica, amb la Victòria fou llarga. Va venir en Manel Mir a fer-me costat.

Des de la finestra ens miràvem la casa fremi FAD d'e l'Esteve Bonell que després en Manel hi va anar a viure.

Per fi al mig dia la Victòria anava de part. Se la van endur al quiròfan com si d'una malaltia es tractes. I, intervenien quirúrgicament sens esperar massa si la naturalesa podia o no fer el fet.

Així el 12 de març de 1975, naixia el meu primer fill, l'Elena. La veritat és que no m'havia plantejat que fos una nena. Com va dir el meu pare - foren tres germans- pensava que això de tenir nenes era cosa d'altres cases. Però, que carai. Era la meva filla i, ... era tan maca!

Donant-me-les de passota, a la tarde vaig deixar a la Victòria amb la meva mare i me'n vaig anar a treballar al despatx de Santaló.

Quan vaig tornar vaig veure que la cosa no anava bé, Malgrat no tenir cap experiència en parts els dolors de la Victòria no els trobava normals. Només es queixava le reacció de les infermeres era anar-la sedant.

Final ment em vaig posar molt seriós i "vaig fer baixar el Santcristo Gros a la Clinica fina que van fer venie el metge" Efectivament la Victòria estava amb una hemorràgia interna que van haver d'intervenir ràpidament. Vaig aprendre que estar en una clínica no era cap garantia que et deixessin morir per dessidia dels metges i emfermers ii resoltes que "era inevitable"

Començava, doncs un altra època. Jo ja era arquitecte, casat, amb un fill i amb bona feina, malgrat la incertesa de la transició política en que es trobava el país. El pis de Viladomat, malgrat ser cèntric, era vell i no era meu per a poder modernitzar els serveis comuns.

Així, el 1977, vaig decidir comprar un àtic duplex sense acabar, a l'edifici de Nixa SA del carrer Elipse de l'Hospitalet que estàvem construint, per acabar-lo al meu estil de llavors i anar-hi a viure.

Hi vam anar a viure al novembre de 1977 quan l'edifici, pràcticament, encara estava buit i hi vam estar vivint fins Sant Joan del 1982, quan, amb 36 anys, ens vam traslladar de nou a Arenys

AMB LES DUES FILLES A ELIPSE

El pla era perfecte, l'àtic era al darrera de la zona universitària i permetria que la Victoria aprofités l'embaràs de la Cristina i els primers anys de criança per a fer Ciències de la Educació. Jo també aprofitaria per fer cursos de postgrau.

Així, el 3 de maig de 1978 Naixia la Cristina. estant tots acomodats al nou àtic de L'Hospitalet.

Però la tranquil·litat va durar poc. Com ara, la crisi immobiliària dels 70 va enterbolir la meua vida. Amb una filla petita i la dona embarassada, es va ensorrar la meua empresa i em vaig quedar sense feina i, també com ara,

amb moments de gran angoixa i desconcert.

LC ARQUITECTES I LA CRISI DE NIXA.

A partir de 1975, en que jo ja era també arquitecte superior - si bé mantenia alhora la col·legiació d'Aparellador- em vaig associar amb els arquitectes Manel Mir i Guillen i Josep Mª Martínez i Tomàs (q.p.d) formant equip amb el nom de L.C. Arquitectes, amb despatx al carrer de La Costa de Barcelona.

Aquesta època es caracteritza per la realització de dissenys interessants de xalets, pel pas deliberat al món de l'urbanisme via concursos de planejament per la realització dels cursos de doctorat i per la inèrcia de Nixa quant als encàrrecs d'edificació.

I, és que amb "LC arquitectes" - un clar antecedent del DAU actual- després d'haver flirtejat amb l'arquitectura d'autor, vam atendre la crida de la flamant Direcció General d'Urbanisme de la Generalitat per redreçar el territori i vam abraçar l'urbanisme participant en la fornada dels Plans Generals del 80.

Una fractura irreversible entre en Josep Mª Martínez i en Manel Mir, va fer que jo i aquest deixéssim el despatx del carrer de la Costa per instal·lar-nos al carrer Balmes, núm.251, també de Barcelona, bo i que jo mantingués les col·laboracions amb en Josep Mª Martínez Tomàs, en alguns treballs concrets inacabats.

Era l'època de la redacció de la generació de Plans Generals del 80 i el meu inici de fer d'arquitecte municipal a Llinars. A Balmes, varem redactar, entre altres el llavors nou Pla General d'Ordenació d'Arenys de Mar, la gestió del qual – junt amb la edat dels meus pares i oncles, que anava avançant- provocaria la decisió del meu retorn a Arenys.

5. EL RETORN A ARENYS

5.1.- EL RETORN A ARENYS. LA CASA DEL CARRER SANT PERE.

Pel Sant Joan del 1982, després d'haver llogat a l'oncle –amb gran il·lusió per part d'ell- la flamant casa del 26 del Carrer de Sant Pere, vaig deixar Barcelona i - als meu 36 anys- vaig tornar a Arenys de Mar amb la dona i els fills, quan l'Elena tenia 7 anys i 4 la Cristina.

Aquesta casa, està a la part de dalt – donant al carrer Sant Pere- de la finca amb entrada a baix pel Tossol, 30 - la que fou “el Refugi” i que restà com a hortet fins al final dels anys 70 quan amb el canvi d'època que significava el definitiu fi de l'economia agrària i els corresponents canvis de formes de vida, es ven tota l'horta de Can Fané i amb els diners que se n'obtenen, es jubilen els dos germans i basteixen la casa de Sant Pere, 26, en Pepitu, l'àtic de T19, en Benet, com abans hem explicat.

Els mobles de l'horta de Can Fané – que abans estaven a la casa del Tossol, 19- , junt amb els de Can Pons, que la tia havia heretat, van a parar, uns, al seu pis de la casa del Tossol nº 30 i altres, a aquesta nova casa del carrer de Sant Pere 26 que passava a ser la meva nova llar - com ara ho és de la Cristina-

Un canvi de casa i de població sempre provoca una certa angoixa per la pèrdua dels referents quotidians. Recordo que, al poc d'haver-nos instal·lat, un dia Cris –amb els seus quatre anyets- ens preguntà: ... Bé, ...i., quan tornarem a “Casa”? No fou fàcil fer-li entendre que ara, a casa, era allí. Que no t'agrada, això? Li dèiem si, ... però, ... no sé ... allà els carrers eren mes macos, responia.

Haig de reconèixer que, a voltes, jo també sento encara nostàlgia de l'àtic de L'Hospitalet, tan dissenyat al meu gust acolorit dels anys 70 – era l'època

del “Pop Art”- i, en general, del bon disseny urbà de Barcelona..

Aquesta nova etapa de la meua vida començava de forma clara i assenyada en lo familiar i lo social, però de forma del tot improvisada en lo professional. Només l'alcalde d'aleshores –en Joan Enric Garcia- i jo sabíem que venia per ser el nou Regidor d'Urbanisme i, malgrat ser arquitecte municipal de Llinars i assessor d'alguns altres municipis, això no donava pas per viure si no es comptava em un bon despatx com els que jo havia tingut.

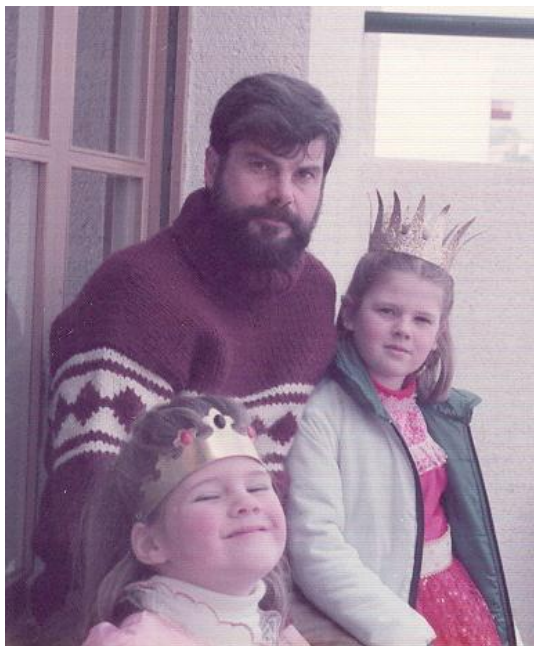
Però a Arenys, estava sol i només tenia per despatx l'habitació de baix de casa. La Victoria havia llogat uns piset de planta baixa a l'Anna Fabregà per a ubicar-hi provisionalment el Gabinet de Pedagogia i jo volia comprar algun nou pis a Arenys per tenir en propietat el substitut de l'àtic de Barcelona.

Aviat, però es va palesar que l'oncle volia que nosaltres ens quedéssim allà tot fent construir la gran terrassa “ per que les nenes podessin jugar. Llavors vaig tenir clar que del que es tractava era d'adequar els baixos i els soterranis de l'edifici per al despatx i el gabinet i, per finançar-ho, vaig prendre la més errònia decisió econòmica de la meua vida. Vendre l'àtic d'Hospitalet en ver de manllevar diners amb hipoteca. Els 2 M de les obres del despatx mes els tres que em va costar un cotxe nou, els vaig pagar amb els 5 M d'un àtic que, cinc anys després en valia 50. Quin gran negociant que era!

Els 90 van ser els anys de la meua maduresa familiar, amb tots els alts i baixos que això comporta. Els pares eren vius i tenien prou autonomia i les filles vivien la bulliciosa joventut daurada post adolescent.

El corredor familiar d'escales i passadissos que creuant el carrer del Tossol va des de la casa mare del nº 19 -on els meus pares vivien- fins a la

del número 26 del carrer de Sant Pere - on jo vivia amb la muller i les filles- passant per la casa del número 30 del Tossol .on vivien els oncles fou el corredor per on s'ha bellugat la meva historia familiar i un bon tros de la professional doncs després de morir els oncles, la casa del nº 30 del Tossol va passar a ser el meu despatx professional.

5.2.- EL DESPATX D'ARENYS I ELS ANYS DE REGIDOR

El meu retorn a Arenys de Mar - per raons particulars, i del posterior càrrec municipal de Tinent d'Alcalde-comportava, de fet també, deixar el despatx que tenia al carrer Balmes de Barcelona amb en Manel Mir i obrir-lo a la casa del carrer Sant Pere d'Arenys de Mar. Seguia amb el càrrec d'arquitecte municipal a Llinars, i les principals fonts d'encàrrecs eren Arenys i Cardedeu.

Del 15 de maig de 1983 -amb 37 anys-fins el 15 de maig de 1987 – amb 41anys, vaig ser **Regidor d'Urbanisme** de l'Ajuntament d'Arenys de Mar. Ha estat l'època mes estressant de la meva vida. No sé com no vaig parar boig.

Alhora que Regidor, era **arquitecte municipal a Llinars**, i la redacció i gestió dels **plans generals** em convertien en assessor municipal dels municipis corresponents –especialment de Cardedeu- i, com que això no donava pas per viure –ans al contrari- ensem tenia que portar **el despatx professional**.

Tot plegat sense tenir jo cap experiència prèvia en la cosa pública i en una època en que tota la cosa urbanística caminava “amb una sabata i una espardenya”

Però me'n vaig sortir prou bé.

Els anys de Regidor, a nivell professional i social, no em canviar pas massa la vida, doncs ja estava acostumat als horaris intempestius de reunions i als malabarismes que cal fer per a tirar endavant les decisions i el gran etcètera del desori que encara és la vida pública a aquest país. Però, malgrat l'estres i les decepcions, me'n vaig sortir prou bé .

A nivell personal el meu primer cop després del meu retorn a Arenys va ser **la mort d'accident del meu cosí**

Joan, deixant los fills petits com els meus. Això em va fer veure la precarietat de la meva situació davant una eventualitat d'aquestes i em va fer canviar d'actitud amb molts plantejaments de futur.

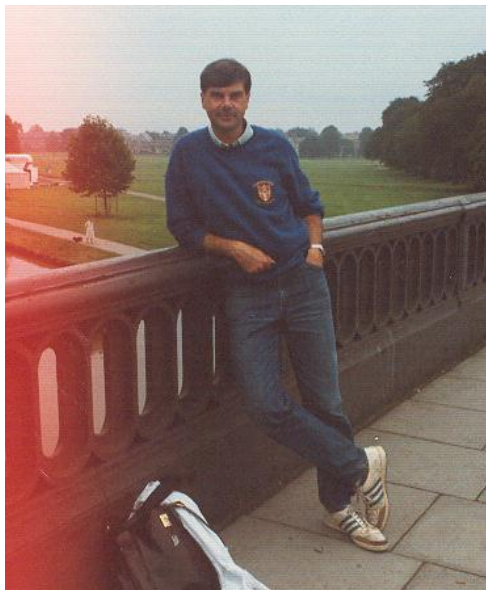
També em varen fer reflexionar molt la mort prematura de dos amics i, en algun moment, socis professionals. La de en Lluís Arnau, amic personal des dels 16 anys, el Nadal del 1993 i, la d'en Josep M^l Martínez Tomàs, el 94, amb qui havien endegat LC Arquitectes al final dels 70.

La vida, però continuava, Les filles creixien i els oncles no van viure masses anys. Per Sant Miquel del 85 **moria l'oncle** i l'octubre de l'any següent, **la tia**. Va ser a partir d'aleshores que el despatx d'arquitectura es va anar traslladar cap a Tossol-30.

5.3.- LA TESI DOCTORAL I EL PRIMER D.A.U.

Acabat el temps d'home públic - com a Regidor - volia recuperar el temps perdut en lo privat i vaig començar per fer activitats professionalment complementaries, com va ser el curs Intermediat d'anglès que vaig fer a la universitat de Cambridge l'agost del 1987, amb 41 anys..

Un oferta de l'Ajuntament de Sabadell per a muntar el que avui seria un Gerència d'urbanisme em va fer reflexionar i que em possessionés cara al meu futur. No podia seguir volent "repicar i anar a la processó". O acceptava el càrrec i deixava el despatx privat, o renunciava al càrrec – i en coherència a qualsevol càrrec públic- i em dedicava de ple al meu despatx. Mai sabré si la vaig encertar o no, però vaig optar per aquesta darrera opció.

És així com, despés del gravíssim accident d'esquí que vaig tenir, vaig deixar no només la política, sinó també tots els càrrecs –com el d'arquitecte municipal- per centrar els meus esforços professionals en el despatx.

Cap al final del 80 em va arribar una oportuna carta de la Universitat

recordant-me que tenia aprovat el tercer cicle i saber que pensava fer la tesi d'un Doctorat del qual ja ni me'n recordava.

Si la Tesi Doctoral, podia servi per posar en ordre tota la munió d'experiències imprevistes i contradictòries que en el mon de l'urbanisme havia tingut com a Tècnic Polític i Ciutadà, tot a l'hora. Benvingut seria aquest treball.

I així va ser. Amb el Doctorat, malgrat no haver-lo usat mai professionalment, vaig aprendre a raonar amb mètode i veure les coses, per bé i per mal, de diferent manera .

Així, el 1988 –amb 42 anys- vaig començar la meua Tesi. A l'agost de 1991-amb 45 anys- vaig fer el meu primer viatge a USA com a viatge d'estudis per desbloquejar-la i, el setembre de 1993 -amb 47 anys- llegia la meua Tesi Doctoral que, davant el meu desconcert, el tribunal la va qualificar amb "cum laude"

L'èxit amb la tesi i el seu nul ressò entre la gent que ami m'interessava va fer que iniciés el camí per a la seva publicació.

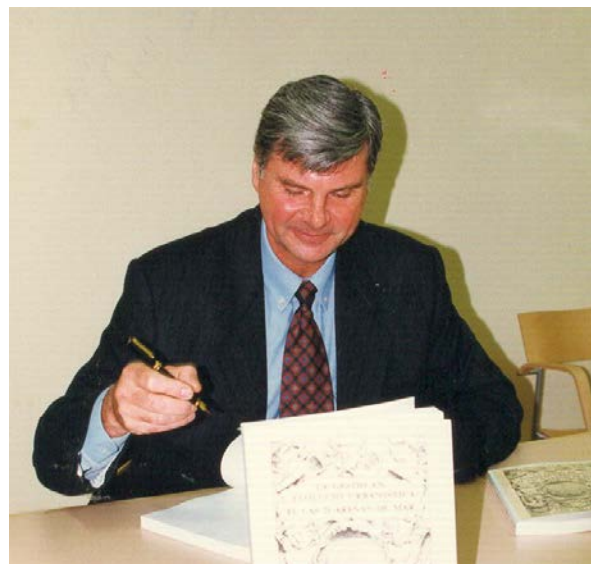
La publicació, la tenia que fer la Generalitat, però passava el temps i res no feien. Jo ja havia escrit i publicat un altre treball, el de l'Església d'Arenys, quan, finalment vaig decidir publicar-la jo mateix.

Des de llavors he seguit escrivint sempre i no només sobre temes d'arquitectura i urbanisme sinó també texts de pensament, sigui en format d'article e revista, sigui en format de monografia.

L'any 1990, en assolir el títol d'Arquitecte un dels meus ajudants - Domènec Parera Corominas- en creure que era una persona adient pels objectius de futur del meu despatx professional, li vaig fer la proposta de formar societat, la qual es constituí en forma de societat limitada amb el nom

de Despatx d'Arquitectura i Urbanisme SL

Aquesta associació professional, que funcionà molt bé els primers anys, es col·lapsà a les darreries de 1994 i es dissolgué traumàticament el 1995 (1) .

5.4.- CAN FARRA. "SEU SOCIAL" I SEGONA RESIDÈNCIA

Quan l'Antoni i la Pepita, als seixanta, després del seu greu accident de moto i la decadència de l'ofici de pagès a causa del radical canvi social i econòmic que es començava a viure al país, van deixar la casa l'horta de Can Farra, talment **com si fos** un símbol dels temps, l'estructura i la coberta de la casa grinyolava per tot arreu, si no amenaçava en enrunar-se.

Els rials ja no duïen la sorra erosionada d'abans -a causa de l'abandó de les vinyes- i va caldre fer-hi travesses per tal que no acabés de caure el mur de l'horta el qual ara restava amb els contraforts al revés, a causa del fort descens del nivell de la llera.

La vella teulada de la part més antiga de la casa estava cedint i es va haver de cercar una solució de coberta provisional -la de fibrociment- per a substituir-la, la qual, pel cert, el temps va demostrat que no era pas tant

provisional doncs va aguantar prou bé fins als 2000 quan es feu la teulada nova.

Els baixos de la casa es van condicionar com a habitatge que, tot prenen les funcions de "segona residència" servia per a fer-hi trobades i

estrènyer els lligams amb parents i amics.

Com passa sempre a les dites "segones residències" els aleshores "pares" –després "els avis"- projecten les seves il·lusions bastint la llar de foc nova, condicionant la sala d'abaix i compartint la il·lusió del col·lectiu que va bastir la primera piscina, inaugurada fa quaranta anys amb la seva tradicional benedicció feta, com no, per l'amic Mossèn Josep Maria Nicolau:

Però la cosa no es deturà i va anar a més. I ben aviat en Remigi i en Salvador tenien ja bastides les seves respectives cases pels caps de setmana i els meus pares havien bastit la nova piscina *-que enguany hem restaurat-* al bell mig d'on hi havia l'era, de la qual en mantenim el seu mur perimetral, ara envoltat de xiprers.

Als anys noranta, va començar la rehabilitació del pis de dalt de la casa – *on vaig tancar la meua Tesi Doctoral i altres escrits*- tot seguint per la dels baixos que, des del 92, tornaven a unir dalt i baix amb l'actual escala i, on fent honor al nom de la casa –Can Farra- se hi van fer festes prou sonades que després esmentarem.

Can Farra fou aquests anys el casal social i familiar i mica en mica l'anava condicionat per a que em servis tan pels meus pares com per a mi o les filles amb les festes que hi havíem anat consolidant. Els Tots Sants amb la família i els Sant Joans i els Carnavals amb el grup intergeneracional d'amics de pares i de filles que es va anar consolidant.

Les festes em servien per a poder passar per alt les crisis professionals – el fracàs del primer DAU, per exemple- o familiars que s'anaven produint com els problemes dels estudi de les filles. Però, més bé o més malament, de tot ens em vam anar sortint i el despatx es va anar consolidant, ara com a empresa familiar- i les filles, progressivament, es van anar

emancipant. Primer la Elena i després la Cristina.

Per Tots Sants del 2000, finalment es recupera i s'inaugura la sala de dalt com a Seu Social de DAU SL., amb una festa amb molta gent. La Carolina va muntar una exposició dels seu quadres ocupant totes les sales de la casa i Mn. Nicolau va fer la benedicció dels nou locals.

Poques reunions de treball DAU hi va arribar a celebrar doncs, a partir del següent any, la casa passà a ser la llar de l'Elena i en Jordi, iniciant-se una important seguit d'obres per adaptar-la, fins arribar a la seva forma actual.

En les darreres rehabilitacions d'aquesta casa, es va procurar que, els reforçaments i les reconstruccions de la seva estructura, no es notessin massa. Fins i tot quan s'ha hagut de reforçar algun element significatiu com els

forjats i els mosaics de la sala, s'ha procurat que els materials fossin els d'origen restaurats o que, essent de

fora, en fossin contemporanis i semblés que hi eren de tota la vida.

5.5.- ELS ESPORTS SOCIALS.

Pel que fa a l'esport i la salut, la meua infantesa i adolescència va anar molt condicionada per la creença de la gent de bona fe d'aleshores, en la "ciència" de metges i cirujans i per la hipocondria de la meua mare. Això fa que algunes de les meues estades de infant al quiròfan –com la operació de "carnots" o l'extracció de les amígdoles– siguin avui del tot qüestionables.

Per a aprovar l'assignatura de gimnàstica –una de "les tres Maries"– a la carrera d'Aparellador –als anys 60– s'havia d'acreditar un determinat nombre d'assistències a classe d'algun esport en algun centre homologat. Jo vaig triar natació a la piscina del Club Natació Catalunya que tenia a Travessera de Gràcia abans que s'enderroques per fer-hi una discoteca.

Allí, amb la natació, vaig descobrir quelcom que avui tothom sap. Que per fer salut, cal fer esport. Tan clar ho vaig tenir que, en acabar la carrera d'Aparellador em vaig fer soci d'aquell club per seguir anant-hi a nedar o a fer gimnàstica i, sempre més he estat soci

d'algun club esportiu o he tingut un lloc per anar a nedar i fer gimnàstica habitualment. (2)

També he procurat sempre que formessin part de la meua vida ordinària, coses tan saludables com bussejar i anar a "fer musclos", anar amb bici i fer footing. Encara el darrer any he fet la Marxa d'Arenys

Però hi ha hagut esports que, a més de per a fer salut, han estat per a mi, el millor aglutinador social i familiar. Han estat l'esquí, el tenis, el windsurf i el voleibol.

L'ESQUÍ,

Des que el 1967, tot fent excursionisme, ens arribàvem a les estacions d'esquí i fèiem les nostres primeres proves de lliscar a la neu, el desitj de saber esquiar algun dia anava creixent any rera any.

Jo aviat em vaig embolicar amb els estudis d'arquitecte, però en Manel i la Lluïsa aviat van aprendre a esquiar i m'arrossegaven. Seguint les seves instruccions, en una escapada amb ells a Baqueira, el 1976, vaig aconseguir fer la meua primera en cunya per una pista vermella, al Mirador.

Al següent any, aprofitant que per Setmana Santa anàvem a Las Tiesas, amb l'Elena encara molt petita vaig fer el meu primer curset setmanal a Candanchu, que vaig repetir mots altres anys.

Feia colla, primer amb en Manel i la Lluïsa després s'hi va afegir la Montse i després la Victoria. Ells van comprar l'apartament de Rialp i sempre més han esquiat a Port Ainé. Jo, en canvi, era itinerant i la creixent afecció em va portar una setmana de Cap d'Any de 1989 a els Alps, a Avoriaz, on vaig sofrir un gravíssim accident que, malgrat haver-me'n sortit, va canviar la meva visió de la vida i de la mort.

Devia anar molt embalat per una pista – de fet, falsa i de neu artificial - i, en fer un viratge em va saltar l'esquí i em vaig precipitar per un barranc. L'amnèsia que tinc de tot el temps de l'episodi no ha impedit que després, en recuperés algunes seqüències que, per sempre m'han marcat. Van ser tres els cops, la caiguda en el rocam, el rebot i l'estavellada al fons del barranc on vaig abandonar la lluita i em vaig lliurar a la mort. La sensació era de una tebior plaent -quasi eròtica, diria- segurament deguda a que em trobava en un bany de la meva pròpia sang. Davant meu, tot ho omplia una llum blanca molt potent i atraient. Sentia el plaer de lliurar-m'hi.

De sobte l'escena virtual es va interrompre i un fortíssim dolor físic va substituir aquell plaer. Però era un dolor rebut en gran satisfacció. L'helicòpter m'havia localitzat i em rescatàvem. Tornava a estar viu.

Jo no soc pas animista, però això que acabo d'explicar encaixa amb el que deia molta gent que havia passat per un tràngol similar i jo els titllava de supersticiosos o farsants.

Ara se que no és així si bé aquesta visió de la mort, jo la entenc com un efecte defensiu sobre la ment, d'origen

natural. Sempre he sigut estoic i aquest encarament amb la mort, m'ho reforçava.

De fet, el primer cop que recordo la meva absència de por a la mort ja havia sigut als quinze anys, amb un apendicitis no diagnosticada. Sentia que me'n estava anant i això era dolç. Temps després em van dir que si no haguessin reaccionat per fi els meus pares i el metge indicat el trasllat urgent amb ambulancia, aquella mateixa nit hagués finit. Això de la mort, no era pas desagradable. Els dolors van venir al despertar.

Així jo explicava aquesta seqüència viscuda de la mort a tothom, de forma racional i desenfadada fins que, un dia mentre l'explicava a una amiga catòlica alemanya, se'm va posar rígida i seriosa i després d'un llarg silenci em va dir amb el seu accent germànic "Tu estas en paz con Dios".

Mai més he frivoltitzat sobre aquest tema. Segur que amb que de tots aquests deus esquifits de creients intransigents, amb cap hagués estat en pau. Però devia estar-ho amb mi mateix i, per tant, també amb el meu Deu.

Potser si que la Mort, que per a mi, sempre se m'havia presentat com a dolça i blanca a voltes podia presentar-se com a angoixant i negra. Vaig entendre la importància de viure sense càrrecs de consciència.

L'accident em va comportar dues operacions quirúrgiques i una convallescència més ràpida del que m'havien pronosticat gràcies, ben segur, a la meva bona forma física d'aleshores. Tampoc em va deixar seqüeles, només algunes cicatrius irrellevants.

També vaig decidir superar el trauma psicològic i al següent any me'n vaig tornar a esquiar al mateix lloc. Ara però també amb les filles, ja adolescents, que per fi vaig aconseguir fer

“enganxar” a aquest esport i vam fer un bon equip.

Van començar les vacances i escapades d'esquí, tan als Alps - Avoriaz i Praloup- com a Jaca, i a Rialp, i van ser el millor aglutinador familiar d'aquella època en que les filles encara no havien emprès el vol.

Després tots ens vam fer grans, però jo, l'esquí, mai l'he deixat. Ans al contrari, l'encàrrec de la reforma de l'Hotel Supermolina, ha fet que aquest esport sigui més meu.

EL WINDSURF, EL TENIS I EL VOLEIL BOL.

Amb el meu retorn descobria un Arenys que no existia quan jo, el havia deixat. Una d'elles era que s'havia posat de moda la pràctica del Windsurf i a la tercera platja, la Marta Bernis hi havia instal·lat una base amb escola. Vaig fer el curset i m'hi vaig afeccionar. Si a l'hivern tocava esquí, a l'estiu tenia que tocar Windsurf.

Però el fet és que social i familiarment la cosa no va ser mai el mateix. Portes per la seva dificultat, tan d'esforç físic com d'exigències meteorològiques, el Windsurf no va quallar com a esport popular com era l'esquí o el tenis.

Només uns anys -amb el Dioni- vaig aconseguir quallar un xic d'equip, però la cosa no va durar gaire. Sempre he hagut de recórrer a anar a llocs on hi

hagi gent practicant-lo per a poder-m'hi jo afegir. – a Ampuries, a Sant Pere Pescador o a Barcelona- Fins avui, he tingut que tornar-me a fer soci de la Base Nàutica de la Mar Bella, per no haver-lo de deixar.

Però, als 80, pels madurs que mai havíem jugat en jocs d'equip, el Tenis,

amb els seus clubs, era l'esport social per excel·lència.

En Manel havia intentat ensenyar-me'n al Montjuïc i jo havia fet alguns intents d' aprendre'n al Laro o al Tennis Maresme de Mataró i a Can Pol. Però on si vaig aprendre el poc que en ser va ser al Tennis la Riera de Caldes - que de fet era d'Arenys-

Al Tennis la Riera ens hi vàrem apuntar tota la família i va ser la nostre seu social durant molts anys. De les seves festes i activitats van quallar amistats que encara duren – En Sera i La Leo, la Julia – i que van engruixir un cercle d'amistats mol actiu en la dècada següent.

Però l'esport que més ha marcar a la família ha estat el Voleil-Bol. N'havia après un xic a l'institut i com que es podia jugar en un camp amb poc espai i era apte per ambdós sexes i totes les edats, n'havíem muntat un camp a l'era de Canfarra –on ara hi ha la piscina-, després de treure l'enllosat. Als càmtings, també hi havíem jugàvem i el voleibol s'havia consolidat com a l'esbarjo de casa.

El que als 80 no podia imaginar es que, a casa, amb la Cristina, el voleibol adquirís un interès professional.

Jugant amb l'equip del Col·legi Maragall on anava la van seleccionar per entrar a la Residència Blume per a fer la formació esportiva amb el batxillerat a la qual cosa, els pares vàrem accedir.

Malgrat la situació de tensió i els altibaixos emocionals que la selecció i el partit setmanal comportava sempre vaig pensar que tot allò era un privilegi inesperat.

El punt àlgic del meu cofoisme va ser quan la van seleccionar per unes proves a Madrid per a l'equip nacional malgrat que la cosa no hagués reeixit.

Per contra, el pitjor moment de l'època de la Blume de la Cris, va ser quan a l'agost del 1994 estant de càmping amb els amics, va sufrir un accident amb greus cremades i la van ingressar a l'Hospital del Vall d'Hebrón.

La desídia o incompetència del "equip mèdic" de l'agost em va crear la pitjor sensació d'angoixa i impotència que mai he tingut. En entrar se'ns va dir que la cosa no era massa greu però, al poc, que si que ho era i la tenien que operar. Per un malentès horari ni tan sols vaig poder fer-li costat al anar al quiròfan per aquella questionable operació. No sé com s'ho feien pero mai aconseguia parlar amb cap metge responsable. I no diguen de tenir un informe per escrit. La Cristina empitjorava i em van comunicar que li tenien que fer una altra operació. Jo la vaig desautoritzar i els vaig dir que me l'endua a una clínica privada. No és pas que hi cregui massa, però, aquest cop hi estava disposat. Vam cercar influències i per fi amb un toc des de dalt el "equip metge" va reaccionar i en passar a la medicació correcta, aviat va sortir de l'Hospital.

5.6.- LES VACANCES, ELS VIATGES I LES EXCURSIONS

Quasi sempre les vacances amaven vinculades a alguna activitat esportiva. Sigui llesquí, a l'hivern, sigui el windsurf si era l'estiu, aquest últim quasi sempre lligat al càmpings, de fet, l'amor a l'aire lliure havia començat als anys 60 amb el montanysme que va derivar, als 80 amb el nudisme

Els viatges de turisme com els que de molt jove havia fet a Mallorca i Ibiza amb el Josep Majò o a Marsella amb en Santi i altres, a partir de l'apoca dels meus estudis d'arquitectura van anar prenent quasi sempre un caire de viatge d'estudis, quan no mig professional.

És el cas dels viatges d'arberg i amb motxila que vam fer amb en Manei i en Lluís Arnau a Paris i Londres el 69 i a Itàlia el 70, al Centre d'Europa amb la Victòria el 74 quan ja estava embarassada, a Itàlia o a Galícia, aquest últim amb la Cristina de un any.

Però els viatges pròpiament professionals i acadèmics els faig jo, més endavant anant-hi sol. Es el car del curs d'anglès a Cambridge, del viatge a l'Est d'USA per a desenrocar la Tesi Doctoral, els viatges a Rennes per estar al tribunal de les diplomatures d'en Pierrik, la Silvie o en Jose, o els de Califòrnia per al darrer treball

5.7.- LES FESTES:

Durant els 80 i els 90 vam anar ampliant i consolidant un cosa que, de fet, jo ja havia abans d'anar a Barcelona i era muntar a casa festes particulars.

Amb l'arribada de la democràcia els carnavals van fer una revifalla i nosaltres en vam participar. Jo tenia l'antecedent de que, a l'època dels estudis d'Aparellador, amb "la Colla" sempre ens havíem disfressat. Ara, però, hi havia comparses per a la rua i s'organitzava el ball primer a l'Ateneu i després al Pabelló. Vam començar anant amb un grup d'amics a ca l'Anna Fabregà, després amb el de la Unió de Botiguers. També un parell de cops amb els del Club Català de Naturisme i després organitzant un sopar abans d'anar al ball del Pavelló.

Però, poc a poc el sopar anava prenent més embranzida i vàrem acabar muntant nosaltres els balls a Can Farra, en vers d'anar al pavelló.

Les filles anaven creixent i entre els seus amics i els meus es va anar quallant un grup inter-generacional que resultava d'allò més divertit.

Les festes eren temàtiques i anaven precedides d'una invitació bufa que un cop va arribar a poder crear-me problemes de debò. Era l'any que el tema triat era "Ep.paña" i se'ns va presentar la Ultra Dreta de veritat.

L'altra festa que cada any muntàvem a Can Farra, mes o menys amb la mateixa colla era la de la revetlla de Sant Joan. Començava amb la gran foguera – que un any ens va donar un bon ensurt- i acabava l'endemà amb el dinar després d'anar a la platja, doncs,

com passava pels carnavals, alguns es quedaven a dormir.

Els pares, havien muntat sempre a Can Farra, amb la família, la castanyada de Tots Sants, nosaltres la vam anar reforçant fins que al final dels 90 hi vam incorporar tota la colla dels carnavals i els Sant Joans amb els nostres amics i els de les filles.

Les festes que no muntàvem però hi anàvem eren les festes del carrer que per nosaltres eren dues. La de Sant Pere i la del Tossol que, mal que bé encara aguanten i que a la del Tossol darrerament he començat a col·laborar amb els meus texts.

6. EL RELLEU GENERACIONAL

6.1.- L'EMANCIPACIÓ DE LES FILLES I LES CRISIS FAMILIARS

Amb la crisi del primer DAU SL de 1995 vaig rescatar a l'Elena de fer de tasques no qualificades per emportar-me-la al despatx i prenent-la com a la nova secretaria formar-la per a que anés assumint totes les tasques administratives del despatx. L'economia del despatx s'havia ressentir molt del desgavell viscut i va costar molt tornar-la a redreçar.

Tampoc foren uns bons temps per la convivència familiar. Les tensions que massa sovint es creaven a casa entre mare i filles en els dels darrers 90 a mi em tenien angoixat, per molt que intentes dissimular-ho

És per aquests anys que l'Elena, als 20 anys, s'emancipa i deixa la casa del carrer Sant Pere per anar-se'n a viure a l'apartament de l'àtic del Tossol 19 també de la família. S'ajunta amb en Marc però la parella entra en crisi al cap de poc i se separen, quedant-se l'Elena a viure sola a l'apartament..

Acabats els anys de batxillerat i estància a la residència "Blume" la Cristina torna a viure a casa, al carrer Sant Pere, i en tocar plantejar-se el seu futur, va decidir que volia ser Arquitecte. En la selectivitat però, no va obtenir la nota de tall suficient per entrar a l'escola d'arquitectura superior ni a la tècnica. Finalment va anar a la facultat de Ciències de Bellaterra però no se'n va arribar a sortir. Es va prendre un any sabàtic i finalment va recuperar l'autoestima en fer ciències empresarials.

El 19 de desembre del 1999 va morir el meu pare. Només jo sabia - des de feia uns dos anys- del seu desnonament no causa d'un càncer de pròstata ja inoperable i que ara sé que era la causa del manifest envelliment precoç en que havia caigut.

La mort del meu pare va acabar trencar el que quedava d'equilibri familiar en

haver de tenir cura de ma mare lo qual va provocar un rosari de crisis familiars.

Això em va fer veure que el que, de fet estava passant és que ja havia començat la quarta – i, segurament, darrera- època de la meua vida. La família nuclear meua ja s'havia extingit. Les filles tindrien que muntar les seves pròpies llars i ma mare començava el seu llarg camí final.

La Cristina se'n va a viure amb l'avia, a les habitacions interiors de la casa del Tossol-19, les mateixes que, als anys 60 havien estat el meu estudi-apartament" de solter. El fet és, però que després d'haver viscut un temps amb l'avia, la Cristina, va decidir emancipar-se del tot i se'n va anar a viure al carrer Pons d'Arenys de Munt

El 23 de març del 2002 l'Elena i en Jordi –ja arquitecte- es casen a la parroquia d'Arenys de Mar i poc a poc van consolidant Can Farra, on havien anat a viure, com a casal familiar, altre vegada, com es palesa amb la lluita revetlla de Sant Joan "post- casament"

A l'estiu del 2006 es fan les obres d'adaptació a la casa del carrer Sant Pere, que havia estat la meua llar familiar, per a que ara ho fos de la Cristina. Aviat s'hi van mudar amb en Carles des del Carrer Pons. tot pensant ja amb l'arribada del primer fill

El Nadal del 2003 -amb 58 anys- amb una de les "agonies" de la meua mare,

que me l'havia emportat a viure a la casa del carrer Sant Pere s'inicia la crisi familiar. L'Àvia no va tornar a casa meua del carrer de Sant Pere sinó que l'Elena se la va endur a viure a Canfarra.

El gener de 2003 –amb 57 anys- tinc la primera caiguda en la depressió diagnosticada per la metgessa. Per resoldre la crisi familiar, l'Elena la Cristina i jo mateix, fem una consulta a la psicòloga i em planteja que anunciï una separació matrimonial estratègica que finalment, per artificial, es va veure que no havia conduït a donar cap solució. Simplement, jo me'n vaig a viure sol a la casa dels meus pares, del Tossal 19 i la Victòria va romandre a la casa del carrer Sant Pere., però tot va continuar igual.

Aviat, per evitar conflictes familiars a Can Farra vàrem tornar a l'Àvia altre cop al Tossal, amb mi i amb una cuidadora. Jo, però, no vaig ser capaç de neutralitzar la seva hipocondriasi i, el gener del 2006 –amb 60 anys- vaig agafar una crisi nerviosa. Les filles van prendre carta en l'assumpte i van decidir el trasllat de l'Àvia a una residència. Com que a Vil·la Betània no hi havia encara lloc, vam trasllatar Àvia al Floris. Al març del 2006 l'Àvia tenia una embòlia però se'n va sortir bé. Finalment va anar a Vil·la Betània –on estàvem bastint la seva ampliació i reforma- i després d'una llarga i penosa fase terminal a l'Hospital de Sant Jaume de Mataró, el 14 de gener de 2009 mort la meua mare, la "Àvia Teresa".

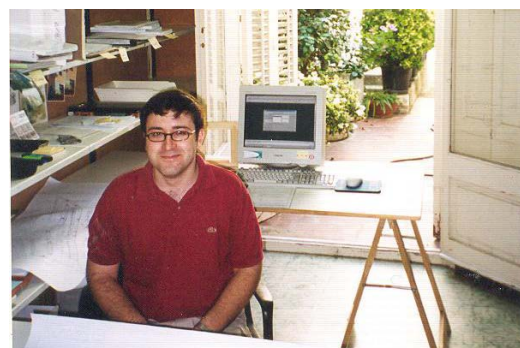
6.2.- L'AVI MIQUEL

L'11 de novembre de 2003, neix la Júlia i el 13 de juny del 2004 fem el bateig amb una festa al pati de Canfarra.

Tot plegat em converteix en "l'avi Miquel" i es materialitza el relleu generacional que professionalment ja

havia començat amb la consolidació del nou DAU SL, ara amb en Jordi i l'Elena.

L'ensurt del primer cop i l'angoixa dels primers anys per les apnees de la Júlia, es van acabar amb el naixement de la Maria, el 10 de novembre de 2005. La

condició d'avi ja la tenia assumida i la ara bona salut de les netes era ara per a mi el millor.

El 19 de desembre de 2006 a l'Hospital de Calella –el mateix dia i lloc on 7 anys abans havia mort el meu pare– naixia en Martí, com si d'un símbol del relleu generacional es tractés.

El 14 de juliol de 2009, a Mataró, on DAU va traslladar la seva seu professional i mig any després de la mort de la meua mare neix l'Anna. El relleu generacional era palès.

6.3.- LES ADAPTACIONS DE LES CASES A LA NOVA ESTRUCTURA FAMILIAR.

Tots aquests canvis en l'estructura familiar van anar acompanyats d'obres per a la seva adequació als immobles del patrimoni familiar.

així, al Tossol 19, vaig anar convertint les tres habitacions del pati interior – que havia ocupat jo als anys 60 i la Cristina als 90- en una sola peca. En paral·lel vaig anar transformant el local per a biblioteca, arxiu i sala de reunions la meitat interior del garatge de la planta baixa que, finalment, vaig unir

amb .el del darrera de la planta pis, amb una escara metàl·lica que alhora va servir per reforçar la estructura de tota aquesta part del darrera de l'edifici.

Amb aquest nou local, mica en mica, vaig anar recuperant activitats familiars i socials meves independentment de les que seguia muntant la meva filla gran a Can Farra –ara casa seva- que, lògicament, anaven prenent activitat social pròpia.

La cessió a la Cristina de l'habitatge de la casa de Sant Pere 26, va comportar les obres de desdoblament de l'edifici en dos habitatges dúplex. L'habitatge dels pisos es va restaurar sense modificar la seva distribució i la planta baixa i la -1 es varen convertir en l'apartament de la Victòria un cop segregat la peça de façana per a garatge de la Cristina.

La casa de Can Farra que havíem intentat justificar la seva progressiva restauració per a convertir-la en "seu

social" de DAU, en cedir-la a l'Elena per anar-hi a formar la seva nova llar va provocar un canvi de plans per a la seva rehabilitació, uns de funcionals, com la conversió del pis de dalt en habitatge, primer, i la unificació de baix i pis en un sol habitatge, després i altres, de constructius, com l'adequació de tancaments i instal·lacions o la teulada nova.

Quan a l'horta varem lluitar molt pel seu desenvolupament urbanístic però finalment no va reeixir. Per contra,

recentment vaig aconseguir, per a l'horta, regularitzar la ancestral anomalia cadastral de la falsa titularitat d'una suposada finca inserida en la nostra. També vaig aconseguir regularitzar la existència i titularitat de la finca residual de la vinya, el que en diem la "parcel·la de dalt". I que poc a poc hem anat definint topogràficament

A l'edifici del Tossol 30 quan amb els canvis tecnològics en la forma de

treballar, es va veure que es podia reduir la superfície del despatx, varen recuperar el segon pis com a habitatge i el varem llogar.,

El trasllat de DAU a Mataró, el 2009, va comportat també la transformació del despatx del primer pis del Tossol 30 en habitatge que finalment es lloga segregat en un apartament i un local.

6.4.- EL CONTE DE "LA LLETERA" I LA CRISI DEL 2009.

Tothom coneix el conte de "la lletera" i un plantejament semblant jo també me'l vaig muntar al llarg de la vida

Malgrat els meus progressos professionals veia cada cop més que, només treballant, no em faria mai ric.

En el món immobiliari en que jo em movia, els diners es feien, sobre tot, venent sols qualificats o urbanísticament revaloritzats, com a casa havia sigut el cas de l'horta de can Fané pels meus pares i oncles.

Després del mal negoci en la venda prematura de l'atic duplex del carrer Elipse de l'Hospitalet vaig decidir no vendre mai més cap casa meua sinó anar revaloritzant-les amb millores i invertir professionalment el que calgués en el desenvolupament urbanístic dels terrenys de Canfarra, quin èxit urbanitzador, jo –ni ningú–aleshores qüestionava.

Amb aquesta operació urbanitzadora, jo esperava treure'n, com a mínim, a més de la condició urbana de la casa de Can Farra, una segona casa construïda a la "parcel·la de dalt" més els diners suficients per a la millora i posta al dia -i les despeses de les transmissions- del demès immobles nostres del centre del poble.

Així, amb els resultats d'aquests plans de inversions en el patrimoni immoble familiar, els beneficis derivats de la societat professional, i les pensions que

estava cotitzant, havia de tenir assegurada unes bones rendes de jubilació

De fet, els intents de promoció urbanística de Can Farra dels 80s i 90s ja no havien reeixit,, però vaser amb els primers intents de redacció i tramitació del nou POUM, quan es va palesar la desviació del interès municipal de promoció urbanística, de llevant –Can Farra- cap a ponent –Bareu- fins al punt de fer la primera proposta de desqualificació dels sectors urbanitzables de ponent.

Les pèrdues de les inversions el planejament i gestió esmerçades per a Can Farra, i el mal auguri que presagiava aquesta posició municipal, varen provocar una meua primera crisi econòmica, familiar i professional. La lluita per aconseguir mantenir la qualificació urbanitzable de Can Farra va durar, però, tot el llarg període de redacció i tramitació del POUM.

La bonança econòmica dels 2000, anava inflant una bombolla immobiliària dins la qual estàvem també vivint nosaltres. Així, malgrat el creixement del pressupost d'ingressos de DAU l'augment de les despeses i, sobretot les inversions en el patrimoni en aquesta època d'expansió familiar que em explicat, varen provocar també el creixement dels préstecs hipotecaris per fer front a allà on els guanys i els estalvis no arribaven.

El plantejament econòmic de tot plegat era el correcte pel moment però amb l'esclat de la bombolla immobiliària va venir la gran crisi i a nosaltres que tot ho havíem apostat a aquest sector – professió, estalvis en patrimoni, etc- ens va afectar de ple.

6.5.- AJORNANT LA VELLESA

Amb l'emancipació dels fills s'esgota el projecte de vida que havies anant elaborant després de decidir muntar una família. No em refereixo a la dita crisi dels 40 quan prens consciència que això de la joventut te data de caducitat. Em refereixo a aquella edat en que els joves ja no consideren que els puguís ni entendre.

Molta gent no vol reconèixer que s'està fent vell i les coses ja no son com abans. Alguns en culpen la parella i es divorcien per, il·lúsament, voler tornar a començar. Altres senzillament assumeixen el camí cap a la vellesa agrupant-se entre ells reivindicant el seu estatus.

Jo no vaig optar per una forma ni per una altra. Em sentia amb bona forma física i amb un cert carisma pel jovent. Potser també per ser molt crític amb el cofoisme de la gent gran com jo. Sense voler, m'estava plantejant un "remake" de la solteria sense ruptura amb la meva època madura.

Això es va anar realitzant tan a través de les meves activitats personals, familiars i socials, lligades a l'esport i la cultura com de les meves activitats professionals acadèmiques i fins i tot, literàries.

TREBALLS I ACTIVITATS

Al final dels anys 90 vaig aprofitar la metodologia apresada amb la tesi doctoral per aplicar-la a tota mena de temes que m'inquietaven. D'aquí va sortir un reguitzell de monografies algunes relacionades amb treballs professionals d'urbanisme o de patrimoni arquitectònic i d'altres

Això va comportar una dràstica reforma de l'estructura econòmica del despatx, del patrimoni immoble familiar i, com no, de les pròpies comptes familiars.

simplement basades en temes filosòfics i culturals.

Ja els 2000, vaig anar obrint la meua vessant acadèmica relacionant-me amb universitats estrangeres com la "Ecole d'Architecture de Bretagne" on vaig actuar com a membre del tribunal de tres "diplomatures" o amb la "University of California" on vaig tres estius –a Berkeley el 2001 i el 2004 i a los Angeles el 2003- per a realitzar el meu treball d'urbanisme comparatiu "Costes Metropolitans: Barcelona i el referent de California" presentat el 2004 en un Sopar- Conferència organitzat pel COAC Maresme.

Malgrat no ser docent a l'Escola d'Arquitectura de Barcelona, la meua relació amb el Departament d'Urbanisme de la UPC mai es va trencar tot participant amb alguna de les seves activitats com la participació el 2005 en el "*II International Ph.D. Seminar on Urbanism*"

També en aquesta època vaig anar participant cada cop més en les activitats de l'Agrupació d'Arquitectes Urbanistes de Catalunya i, sobre tot de la Societat Catalana d'Ordenació del Territori tan en els seus viatges com a les seves jornades, conferències i congressos.

L'ESPORT SOCIAL I EL LLEURE .

La vessant social de les pràctiques esportives sempre havien estat el millor aglutinador familiar fins que, en fer-se grans les filles va començar la dispersió familiar.

Però aquest tipus d'activitats, varen seguir constituint la meua base la font de noves relacions socials, ara, amb les noves generacions ja que la gent de la meua edat, s'havia tancat en els seus cercles, amb gustos i actituds "de vell" que jo, malgrat la meua edat, no compartia.

És per això que mai vaig deixar de ser soci d'algun centre esportiu com el Centre de Natació Mataró, la UFEC d'Arenys o el gimnàs Paradise tan per a la pràctica de la natació com la de la gimnàstica i les sortides a fer *footing* sobretot per primavera i poder fer la "Marxa d'Arenys" a la que mai hi faltava.

El Club Català de Naturisme, també va ser una bona base de coneixences i relació social. Des de les estades a l'hotel "*Vera Playa*" d'Almeria, fins a les de càmping al gironí "*Relax Nat*" o el tarragoní "*Templo del sol*", varen constituir sempre les meues vacances de Setmana Santa o d'estiu. També vaig fer us del seu horari naturista que, per conveni amb l'Ajuntament de Barcelona tenien a les piscines Picornell, amb uns horaris que em permetien anar a nedar quan no podia fer-ho al meu club esportiu d'aquell moment.

Per a la pràctica del Windsurf, anava a l'Alt Empordà, on fins i tot hi havia fet estades en càmpings especialitzats en aquesta pràctica. Però finalment vaig decidir no anar tan lluny i em vaig fer soci de la Base Nàutica de la Marbella, a Barcelona.

L'encàrrec professional de l'ampliació i reforma de l'Hotel Supermolina a la Cerdanya em va permetre un revifalla de la pràctica de l'esquí si bé ara, en solitari, i sense el caràcter festiu que

havia tingut quan hi anava en família o amb amics.

El món de nit cada cop, m'interessava més especialment des que vaig fer amistat amb el fill dels amos d'un hotelet de Empúries on anava a fer estades per la pràctica del windsurf, era compositor de jazz i es va passar a la música tecno. Amb l'exhibició que em va fer en una actuació en directe a la discoteca daliniana "Ragsdinger" vaig verificar el que es perdia la gent de la meua edat i que jo, amb el que encara tenia de vitalitat no estava disposat a deixar de viure. Vaig disfrutar molt d'aquest món en solitari i sense cap rebuig –tot el contrari– per part del jovent que m'envoltava doncs amb la meua pinta de "guiri" independent, no em veien pas com a els seus progenitors.

També és una època en que Barcelona enlluerna per la seva oferta lúdica i cultural. Això motivà que el 2007, en un intent de tornar a viure un xic més a Barcelona –on ja tenia amarratge a la Base Nàutica– llogués una habitació en un apartament compartit amb un amic que ben poc l'usava. Però la crisi econòmica va acabar amb l'experiment i vaig haver de deixar corrent l'habitació i l'amarrament.

L'esport social que més es practicava al càmping del "Templo" era el voleibol platja i els equips "de .costellada" que es formaven em va permetre fer colla amb uns cubans casats amb catalanes quina amistat va durar anys i em va portar, fins i tot a fer unes vacances a Cuba l'estiu del 2007. Aquell viatge, però, en estar entre els cubans no afavorits pel règim vaig conèixer la realitat del que era una dictadura comunista i entendre les ganes de fugir-ne del seu jovent

6.6.-UN FINAL PROFESSIONAL INOPORTÚ: LA MALALTIA

Amb els temps de bonança econòmica jo m'havia muntat tot un suposat final de vida amb el qual jo no seria mai un vellet "malat i pobre". Físicament em cuidava i econòmicament fèiem créixer el despatx i estàvem posant al dia el patrimoni immoble tot plegat amb uns números que quadraven perfectament. Això si tot estava apostat al sector immobiliari. Teníem "tots els ous en el mateix cistell"

La crisi econòmica, amb l'esclat de la bombolla immobiliària, finalment va arribar polvoritzant traumàticament tots els meus plans de futur

El 2012 vaig decidir iniciar el procés de jubilació com a "assalariat" de DAU" i com a professional col·legiat en exercici., mantenint, però la meua presència a la societat Despatx d'Arquitectura i Urbanisme SLP ara encapçalada per en Jordi Fernandez, el meu gendre.

Malgrat les limitacions de l'edat, em mantenía prou en forma com per seguir portant moltes tasques del despatx, tan de tipus representatiu i comercial o acadèmic, com de aspectes conceptuals del disseny o de la gestió urbanística i immobiliària. La crisi ens havia colpejat de ple però estàvem resistint i jo calculava sortir-ne fins i tot reforçat, amb uns cinc anys més d'esforç

LA MOTO

La crisi no remetia. Per molt que lluitéssim els ingressos es reduïen dràsticament i els impagaments ens potaren al que en podríem dir una "economia de guerra" ambles cossequents tenssions internes familiars.

La necessitat de reducció de despeses de transport, ens va portar a anar substituint l'us dels cotxes pels de les motos.

Jo ni havia portat moto des dels vint anys, però, malgrat la meua edat, els números em van animar a comprar també una Scooter a la qual per lo pràctic lo plaent i lo econòmic, aviat m'hi vaig aficionar.

Una moto petita, és però un vehicle molt vulnerable i el desembre de 2014 un cotxe –quina apressada conductora no vull qualificar- m' embastí pel darrera a la rotonda del costat del despatx, provocant-me una fractura d'hmes que em van tenir que operar,

La rehabilitació va resultar ser mes lenta i feixuga del que en principi em pensava. Em va condicionar molt la meua activitat física.

EL CANCER

No havia passat un any que, el desembre de 2015, després de mig any amb problemes de defecació i altres símptomes aleshores per a mi estranys, em diagnosticuen un càncer de còlon-rectal quina metàstasi es confirmà el gener de 2016, un mes abans de la data triada per a les meves nocces d'or professionals. Tots els meus plans de futur es varen enrunar. Ja no viuria la sortida de la crisi.

Arenys de Mar 2016
Miquel Fané

